

SINGAPUR – MIASTO PRZYJAZNEJ PRZESTRZENI

**SINGAPORE –
CITY OF FRIENDLY SPACE**

Konstancja Pleskaczyńska

SINGAPUR – MIASTO PRZYJAZNEJ PRZESTRZENI

SINGAPORE – CITY OF FRIENDLY SPACE

Poznań 2013

Recenzent | Reviewed by
prof. Andrzej Wielgosz

Monografia jest częścią projektu *Aspekty przestrzeni*, realizowanego ze środków na utrzymanie potencjału badawczego w ramach działalności statutowej | This monograph is part of the *Aspects of Space* project, financed by a grant for maintaining research potential as part of statutory operations

Projekt graficzny i skład | Layout and typeset by
Konstancja Pleskaczyńska

Korekta | Proofreading by
Ewa Łubowska

Tłumaczenie | Translated by
Joanna Pelczar

Korekta tłumaczenia | English proofreading by
Przemysław Łączyński

Zdjęcia | Photographs by
Konstancja Pleskaczyńska

©Konstancja Pleskaczyńska

ISBN 978-83-63533-20-5

Wydane przez Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu
Published by University of Arts in Poznań, Poland

Al. Marcinkowskiego 29
60-967 Poznań
tel. +48 61 855 25 21
www.uap.edu.pl

Wydanie I | First Edition

Poznań 2013

Druk i oprawa | Printed and bound in Poland by
Drukarnia UNI-DRUK
ul. Przemysłowa 13, 62-030 Luboń
Telefon: 061-899-49-49 do 52
Fax: 061-813-93-31
email: biuro@uni-druk.pl
www.uni-druk.pl
www.unidruk.poznan.pl

Spis treści

Singapur – miasto przyjaznej przestrzeni | 7

Krótkie wprowadzenie | 12

Kilka singapurskich naj... | 18

Wizja wizjonera | 21

Miasto przyjazne mieszkańcom | 22

Od „MIASTA-OGRODU”
do „MIASTA W OGRODZIE” | 28

Fauna i flora mają się dobrze | 37

Parki | 42

Park Punggol | 50

Zielone korytarze | 66

Miasto dla ludzi, a nie dla samochodów | 78

Singapurskie atrakcje | 86

Przestrzeń publiczna | 96

Ikona Singapuru | 98

Zielony symbol Singapuru | 112

Sklepowe szaleństwo | 137

Sztuka dla wszystkich | 154

Przypisy | 166

Bibliografia | 168

Contents

Singapore – City of Friendly Space | 7

Introduction | 13

Singapore’s Top Global Rankings | 19

The Vision of the Visionary Leader | 21

The City Friendly to Residents | 23

Transforming from ‘Garden City’
to ‘City in a Garden’ | 29

The Flora and Fauna are Just Fine | 37

Parks | 43

Punggol Park | 51

The Park Connector Network | 67

City for People, not for Cars | 79

Singaporean Attractions | 87

Public Space | 97

The Icon of Singapore | 99

The Green Symbol of Singapore | 113

Shopping Spree | 137

Art for Everyone | 154

Endnotes | 167

Bibliography | 169

Singapur – miasto przyjaznej przestrzeni

16 czerwca 1963 roku, ówczesny premier Singapuru, Lee Kuan Yew, zasadził drzewo. Było to drzewo, dość rozpowszechnione w Azji Południowo-Wschodniej, gatunku *Cratoxylum formosum*, popularnie zwane *Mempat tree*. Nie byłoby w tym niczego szczególnego, gdyby nie fakt, że wydarzenie to zainicjowało proces wdrażania, na niespotykaną dotąd na świecie skalę, zmian prowadzących do stworzenia nowego oblicza miasta – zielonego i czystego „MIASTA-OGRODU” – miejsca przyjaznego i wygodnego, w którym mieszkańcy znajdą ukojenie, relaks i bliski kontakt z przyrodą.

Singapore – City of Friendly Space

On June 16, 1963, Mr. Lee Kuan Yew, then Prime Minister of Singapore, planted a tree. It was a tree of a very common species in south-eastern Asia called *Cratoxylum formosum*, popularly known as Mempat tree. Historically, that incident would not be of any major importance except for the fact that the tree planting set in motion a campaign on an unprecedentedly large scale in the world, a process of implementing changes that gave rise to a new image of the city, neat and clean, a Garden City with luxuriance of greenery, a comfortable and friendly place where the residents will discover refuge, enjoy relaxation and experience close contact with nature.

< Usytuowana na promenadzie Waterfront nad Zatoką 10-metrowej wysokości rzeźba kinetyczna *Breathe* projektu Edwina Cheonga. Siła wiatru obraca ruchome elementy, generując tym samym prąd zasilający oświetlenie. Rzeźba upamiętnia Letnie Igrzyska Olimpijskie Młodzieży organizowane w Singapurze w 2010 roku. W tle budynki Marina Bay Financial Center, oficjalnie otwarte przez premiera Singapuru Lee Hsien Loonga 15 maja 2013 roku.

< Located in Waterfront Promenade by the Marina Bay, a 10-meter high 'Breathe' kinetic sculpture by artist Edwin Cheong. Wind power moves its pieces and generates energy to illuminate it. The sculpture commemorates 2010 Youth Olympic Games held in Singapore. In the background, the towers of the Marina Bay Financial Center, the grand opening officiated by Singapore Prime Minister Lee Hsien Loong on May 15, 2013.

^ Panorama Singapuru od strony Ogródów nad Zatoką.

Dziś, po 50 latach widać niezwykle efekty wizjonerskich pomysłów i nieustrudzonych działań światłego polityka. Współczesny Singapur aspiruje już do miana „MIASTA W OGRODZIE”, czyli miejsca, w którym zieleń, parki i ogrody stanowią najważniejszy aspekt przestrzeni miejskiej. Ale to nie wszystko – zaprojektowana przestrzeń jest niezwykle pociągająca i atrakcyjna, zachęcająca do aktywnego wypoczynku w łączności z przyrodą i stymulująca sferę duchową w kontakcie ze sztuką.

Today, fifty years later, we can observe extraordinary effects of those visionary and untiring actions undertaken by the enlightened politician. The contemporary Singapore aspires to be called a ‘City in a Garden’, that is a place where greenery, parks and gardens constitute the most important aspect of the urban space. However, there is even more to it than that. In Singapore, the design of space is exceptionally appealing and attractive, encouraging us to engage in active leisure in close touch with nature as well as stimulating our spiritual sphere through contact with art.

^ A panoramic view of Singapore, as seen from Gardens by the Bay.

> Instalacja z 2006 roku autorstwa japońskiej artystki Yayoi Kusamy, wyjątkowo pięknie wpisana w kolorowy świat handlowej ulicy Orchard. Sama autorka twierdzi, że jej twórczość jest „sztuką obsesyjną” i od ponad 30 lat jest stałą rezydentką tokijskiego szpitala psychiatrycznego.

W niniejszej publikacji staram się odpowiedzieć na pytanie, jakimi metodami i środkami, oraz dzięki jakim pomysłom i działaniom powstało to niezwykle miasto; w jaki sposób kompleksowe i dalekosiężne idee, dotyczące różnych dziedzin sprawiły, że do Singapuru przybywa rocznie prawie 20 milionów turystów, co sytuuje go na drugiej pozycji w rankingu najchętniej odwiedzanych miast na świecie!¹

Obserwowanie zachodzących z ogromną dynamiką zmian w Singapurze jest niezwykle ciekawym doświadczeniem; każdego roku pojawiają się tu nowości – nowe stacje metra, parki, rzeźby, budynki, promenady, ciekawe przestrzenie publiczne. Innowacyjność, wizjonerskie idee zawarte w każdej dziedzinie, stają się tutaj rzeczywistością. Nie jest to jednak postęp chaotyczny i za wszelką cenę – widoczna jest wyraźnie zasada zrównoważonego rozwoju, utrzymania harmonii pomiędzy postępowaniem cywilizacyjnym, intensywną urbanizacją a ochroną miejsc publicznie dostępnych, służących zaspokajaniu potrzeb mieszkańców, budujących relacje społeczne, pozwalających na relaks i odnowę. Tutaj odczuwa się przesłanie, że miasto to powstało z myślą o człowieku.

> Artwork (2006) by Japanese artist Yayoi Kusama beautifully incorporated into the commercial world of Orchard Road. The artist says that her work is 'obsessive art' and for thirty years she has been a resident of a mental health clinic in Tokyo.

In this publication I intend to address a question of means and methods that have been employed in order to build modern Singapore. Also, I will be exploring specific ideas and actions that have allowed the creation of this stunning city. Moreover, I will be examining the issue of how the multiplicity of comprehensive and long-term ideas have caused almost twenty million tourists to arrive in Singapore yearly, a figure that ranks the city second among the most eagerly visited cities in the world!¹

Watching the dynamic changes occurring in Singapore is a fascinating experience. Every year a substantial number of novelties emerge - subway stations, parks, sculptures, buildings, promenades and original public spaces. Innovation and visionary ideas are present in every field and become reality here. However, the progress is far from being chaotic or forced at all cost. The rule of sustainable development is clearly visible. A lot of significance is attached to maintaining the right balance between the progress of civilization, intensive urbanization and protection of sites available to the general public. More importantly, public spaces serve to satisfy needs, foster social bonds as well as facilitate relaxation and wellness. It can be distinctly felt that this city was built for people.

^ Widok na futurystyczne osiedle Reflections at Keppel Bay, projektu Daniela Libeskinda, oddane do użytku w 2011 roku.

> Romantyczna zatoczka na wyspie Sentosa, rekreacyjno-rozrywkowym zapleczu Singapuru.

Krótkie wprowadzenie

Singapur to miasto-państwo położone na południowym krańcu Półwyspu Malajskiego, na wyspie o rozmiarach 20 na 45 kilometrów. Do państwa należą również 54 pomniejsze wysepki. W najbliższym sąsiedztwie Singapuru leży Malesja, zaś Cieśnina Malakka oddziela go od niedalekiej indonezyjskiej Sumatry.

Singapur to w tej chwili drugi z najgęściej zaludnionych krajów na świecie spośród państw liczących powyżej 1 miliona mieszkańców: na kilometr kwadratowy przypada tu aż 7,3 tysiące ludzi. Trudno sobie zatem wyobrazić, że dwa wieki temu żyło tu zaledwie około tysiąca osób.

Pierwotnie na wyspie znajdowała się osada należąca do sumatrzańskiego Królestwa Srivijaya, zwana Tamasek („Miasto Morza”), w której statki handlowe kursujące przez Morze Południowocchińskie i Cieśninę Malakka robiły sobie postój. Pobyt w tym miejscu niósł jednak ze sobą pewne ryzyko – pierwsi podróżnicy opisywali je jako *dziłkie miejsce, w którym piractwo stanowi sposób na życie*². Dzieje wyspy są burzliwe i różnorodne, podobnie jak innych strategicznie położonych lądów po obu stronach Cieśniny Malakka.

< A view of Reflections at Keppel Bay, a futuristic residential complex designed by Daniel Libeskind, opened in 2011.

^ A romantic bay on the island of Sentosa, Singapore's recreation and entertainment retreat.

Introduction

The Republic of Singapore is a city-state located off the southern tip of the Malay Peninsula, on an island 20 kilometers long and 45 kilometers wide. The country also comprises fifty four smaller islets. Singapore shares its maritime border with Malaysia and it is separated from nearby Sumatra (Indonesia) by the Malacca Strait. Nowadays Singapore ranks second in terms of population density among the countries exceeding one million residents. Statistically, there are 7,300 people inhabiting each square kilometer. Thus, it is hard to conceive that merely two hundred years ago Singapore housed a population of only about one thousand people.

Originally, the island was home to a settlement called Tamasek, meaning ‘Sea Town’, which was an outpost for the Sumatran empire of Srivijaya. Merchant ships traveling through the South China Sea and the Malacca Strait would make a stop on the island; however, disembarking did involve some risk. According to the early travelers, the island was ‘a wild place, where piracy was a way of life’². The history of Singapore is turbulent and diverse, just like the history of other strategically important lands on both banks of the Malacca Strait.

Anderson Bridge – 70-metrowej długości most kratownicowy spinający brzozy Singapore River. Oddany do użytku 12 marca 1910 roku, nazwany na cześć Sir Johna Andersona, gubernatora Straits Settlements.

Ten elegancki most w stylu kolonialnym, odgrywa we współczesnym Singapurze nie tylko rolę cennego zabytku, ale również stanowi część ulicznego toru wyścigów Formuły 1.

Otwarcie trasy nastąpiło w 2008 roku i był to pierwszy wyścig w historii Formuły, zorganizowany nocą przy sztucznym oświetleniu.

Anderson Bridge. A 70-meter long truss bridge linking the banks of the Singapore River. Officially opened on March 12, 1910, named after Sir John Anderson, the Governor of the Straits Settlements.

In modern Singapore this elegant colonial-style bridge is not only a heritage site. It is also a part of the Singapore Grand Prix street circuit. Opened in 2008, the track held the first ever F1 race organized at night, illuminated by artificial light.

Na kształtowanie się współczesnego charakteru Singapuru niekwestionowany wpływ miała osoba Sir Thomasa Stamforda Rafflesa, początkowo – szeregowego pracownika Kompanii Wschodnioindyjskiej, który dzięki niezłomności charakteru, wiedzy, dyplomacji i umiejętnościom strategicznym w 1819 roku utworzył w Singapurze – *port wolny i otwarty dla wszystkich okrętów i statków niezależnie od bandery – równy i jednakowy dla wszystkich*³. Ogłosił również, że kupcy handlujący swoimi towarami w Singapurze będą zwolnieni z podatków, co spowodowało gwałtowny napływ ludności różnych nacji w takim tempie, że już w 1860 roku mieszkańców Singapuru było aż 80 tysięcy! Raffles był niezwykle światłą osobą, można by go śmiało nazwać „misionarzem cywilizacji”. Brak formalnego wykształcenia, spowodowany nie najlepszą sytuacją materialną rodziny, zrekompensował zawiązką poprzez samodzielną naukę, otwartość umysłu, ciekawość świata i zdobywanie wiedzy w najróżniejszych dziedzinach. Wiele z obecnego charakteru i wyglądu miasta zawdzięcza właśnie jemu.

It was Sir Thomas Stamford Raffles that had an unquestionable influence on the shape of contemporary Singapore. He started off as an ordinary worker for the British East India Company but due to his indomitable spirit, vast knowledge, diplomatic skills and strategic abilities, he managed to open a port in Singapore in 1819. Raffles announced that ‘the Port of Singapore is a free Port, and the trade thereof is open to ships and vessels of every nation... equally and alike to all’³. Moreover, he declared that all merchants trading in Singapore would be exempt from taxation, a decision which triggered off a rapid influx of people representing different nationalities to Singapore at such speed that by 1860 the city had been inhabited by 80,000 residents! Raffles was such an enlightened person that he could have easily been called ‘a missionary of civilization’. He more than made up for his formal educational shortcomings (a result of his family’s modest financial status) by self-studying, an open-minded attitude, a natural curiosity of the surrounding world and a thirst for knowledge. In fact, contemporary Singapore owes a lot of its character and image exactly to him.

^ Pomnik Sir Stamforda Rafflesa usytuowany przed budynkiem Victoria Theatre and Concert Hall. Ufundowany w 1887 roku dla uczczenia 50. rocznicy panowania królowej Wiktorii.

^ A statue of Sir Stamford Raffles in front of the Victoria Theatre and Concert Hall. It was installed in 1887 to commemorate Queen Victoria’s Golden Jubilee.

^ Słynny Raffles Hotel, synonim luksusu i kolonialnego stylu. Otwarty w 1887 roku przez Ormian z Persji – braci Martina i Tigrana Sarkie. Z założenia przyjmował gości wszelkich ras i narodowości.

^ The famed Raffles Hotel, a synonym for luxury and the colonial style. Established in 1887 by Armenian brothers from Persia – Martin and Tigran Sarkie. The hotel policy was to accept guests of all races and nationalities.

Po I wojnie światowej Brytyjczycy utworzyli w Singapurze silną bazę wojskową, zdobytą jednak przez Japończyków w 1942 i okupowaną do 1945 roku. Najważniejszym wydarzeniem w powojennej historii, po krótkim epizodzie z włączeniem Singapuru do Federacji Malajskiej, było uzyskanie pełnej suwerenności i niezależności w 1965 roku. Najbardziej zagorzałym zwolennikiem niepodległości Singapuru był jego pierwszy premier Lee Kuan Yew i zdecydowanie można stwierdzić, że obecny sukces odniesiony przez Singapur w wielu obszarach, miasto-państwo zawdzięcza właśnie dalekosiężnej wizji tego wybitnego polityka.

After World War I, the British established a powerful naval base in Singapore. The base was seized by the Japanese in 1942 and remained in their hands until 1945. The most significant event in the post-war history of Singapore, next to a brief episode of joining the Federation of Malaya, was gaining full independence and sovereignty in 1965. The keenest advocate of Singapore's autonomy was Mr. Lee Kuan Yew, its first prime minister, and the enormous success that Singapore has achieved in many fields is largely due to a long-term vision of that remarkable politician.

Pomnik cywilnych ofiar okupacji japońskiej w czasie II wojny światowej (Memorial to the Civil Victims of the Japanese Occupation 1942-1945). Autorem projektu był Leong Swee Lim (1935-2002). 70-metrowej wysokości filary reprezentują jedność czterech głównych nacji Singapuru. Pomnik został odsłonięty 15 lutego 1967 przez premiera Lee Kuan Yew w rocznicę zajęcia Singapuru przez Japończyków. Dzień 15 lutego obchodzony jest w Singapurze jako Total Defence Day, dla uczczenia ofiar wojny.

The Memorial to the Civilian Victims of the Japanese Occupation 1942-1945, designed by Leong Swee Lim (1935-2002). 70-meter high pillars represent the unity of the four major nations of Singapore. The memorial was unveiled on February 15, 1967 by then Prime Minister Lee Kuan Yew on the anniversary of Japanese occupation of Singapore. In Singapore, February 15 was established Total Defense Day to commemorate the victims of that war.

^ Panorama finansowego serca Singapuru.

Kilka singapurskich naj...

Lista dziedzin, w których Singapur plasuje się w światowej czołówce jest bardzo długa: Bank Światowy od 7 lat sytuuje Singapur na pierwszym miejscu w dziedzinie wolnego handlu (dane z 2012 roku) i uznaje za najbardziej przyjazne miejsce dla biznesu; Singapur uznany jest przez *Global Enabling Trade Report* z 2010 roku za najbardziej otwartą gospodarkę sprzyjającą rozwojowi

międzynarodowego handlu i inwestycji; jest również na pierwszym miejscu w zakresie ochrony własności intelektualnej (dane z lat 2009-2010 wg *Global Competitiveness Report*). Wskaźnik zamożności obywateli, czyli PKB *per capita* pozycjonuje Singapur na trzecim miejscu w świecie, po Katarze i Luksemburgu, z wynikiem 60 410 USD (dane z 2012 roku). Wskaźnik bezrobocia to zaledwie 1,6%, co sytuuje kraj na 6 miejscu na świecie. Niski wskaźnik umieralności niemowląt lokuje Singapur na drugim miejscu na świecie wg WHO (dane z 2010 roku). Singapurscy pracownicy są jednymi z najlepiej wykształconych specjalistów w Azji, i jednymi z najbardziej zmotywowanych do pracy (7 miejsce na świecie wg *Global Competitiveness Report* z 2010 roku). Ten sam raport wskazuje na najbardziej sprzyjające biznesowi prawo pracy. W 2010 roku Singapur zajął pierwszą pozycję wśród krajów wysokorozwiniętych, pod względem funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości oraz działania na rzecz porządku publicznego i bezpieczeństwa (raport organizacji World Justice Project). Określony jest również jako kraj o najniższym poziomie korupcji w sektorze publicznym (2009 – Political and Economic Risk Consultancy).

Singapore's Top Global Rankings

A list of domains where Singapore takes the pole position among the world leaders is very long. For seven consecutive years the World Bank ranked Singapore first for free economy (2012) and it recognized the city as the most friendly to business. According to the *Global Enabling Trade Report 2010*, Singapore developed the most favorable economic conditions that facilitate international trade and investments. It gained the top spot for securing intellectual property rights according to the *Global Competitiveness Report 2009-2010*. Singapore's ranking in terms of GDP *per capita*, a standard of living indicator, placed the city third in the world, exceeded only by Qatar and Luxembourg, reaching 60,410 U.S. dollars in 2012. Unemployment rate amounts to mere 1.6 per cent, which ranks Singapore sixth in the global listing. Low infant mortality rate placed it second in the world according to WHO in 2010. The employees working in Singapore, some of the best-educated professionals in Asia, can pride themselves on being highly-motivated to work, ranked seventh in the world according to the *Global Competitiveness Report 2010*. The very same report also points to the most business friendly labor laws that Singapore has managed to enforce. In 2010 Singapore led the overall ranking among the developed countries in terms of efficient judicial systems as well as actions taken to increase public order and security, as reported by World Justice Project. In 2009 the Political and Economic Risk Consultancy declared that Singapore had the least corrupt public sector.

< A panoramic view of the financial heart of Singapore.

^ Budynek SMU – Singapore Management University, przy ulicy Bras Basah.

^ Działanie niezwykłego budynku Lasalle College of Arts projektu RSP Architects Planners & Engineers. Obiekt oddany do użytku w 2008 roku.

^ The Singapore Management University on Bras Basah Road.

^ A view into the central courtyard of The Lasalle College of the Arts, an amazing building designed by RSP Architects Planners & Engineers, officially opened in 2008.

W Singapurze przywiązuje się ogromne znaczenie do rozwoju szkolnictwa, podnoszenia kwalifikacji i poziomu kształcenia, nakłady na cele edukacyjne oscylują wokół 20% budżetu państwa (dla porównania, w Polsce 20,9% budżetu przeznaczają się ogółem na wydatki związane z nauką i edukacją, kulturą i ochroną dziedzictwa narodowego oraz kulturą fizyczną i sportem)⁴. Singapurskie uniwersytety poszczycić się mogą bardzo wysoką pozycją w rankingach – National University in Singapore (NUS) zajmuje 25 miejsce na świecie (wg QS World University Rankings). Dla porównania, nasza najlepsza wyższa uczelnia – Uniwersytet Jagielloński, zajmuje dopiero 393 pozycję (dane z 2011 roku).

A lot of importance is attached to developing fine schooling together with improving qualifications and educational standards. The total expenditure on education fluctuates around twenty per cent of the Singapore's budget. The universities there occupy leading positions in international rankings, with the National University of Singapore (NUS) rating twenty-fifth in the world according to QS World University Rankings.

Wizja wizjonera

Lee Kuan Yew pragnął, by Singapur osiągnął wysoki poziom w różnych dziedzinach – jakości życia, edukacji, rozwoju gospodarki, bezpieczeństwa; chciał, by Singapur odróżniał się ogólnym wizerunkiem od oblicza sąsiednich państw, zaliczanych do krajów Trzeciego Świata. Jego idea, jeśli chodzi o warunki życia było wykreowanie nowoczesnego, przyjaznego, zasobnego miasta, o które dbać będą jego mieszkańcy – Singapurczycy. Na ten, szczególnie interesujący mnie aspekt, miały wpływ różnorodne czynniki – i te związane z ekonomią, poziomem edukacji mieszkańców i te odnoszące się do braku korupcji w sektorze publicznym oraz jasnych zasad konkursów i procedur przetargowych. Niemalże znaczenie dla powodzenia planu miało również wykreowanie tożsamości singapurskiej, budowanie poczucia dumy ze swego państwa pośród mieszkańców tak bardzo zróżnicowanych etnicznie⁵. Lee Kuan Yew pragnął zmienić i kraj, i społeczeństwo.

The Vision of the Visionary Leader

Mr. Lee Kuan Yew had his heart set on Singapore achieving excellence in a variety of realms, such as quality of life, education, economy and security, to mention but a few. The politician intended to change the overall impression that Singapore evoked so that the country would differ from its neighbors, at that time numbered among Third World countries. As far as living conditions were concerned, his idea was to create a modern, welcoming and sumptuous city, with none other than the Singaporeans taking good care of it. This very issue is particularly thought-provoking to me. A number of diverse factors have influenced such development. Some of them concern economy, some are linked to a high education level of Singapore's residents, and some can be associated with virtually nonexistent corruption in the public sector, resulting in transparent procedures of public tenders and procurement. Another reason behind the success relates to the newly-created Singaporean identity. The empowering sense of taking pride in the country, so ethnically diverse, has been instilled along the way⁴. Mr. Lee Kuan Yew wanted to reinvent the country and the society.

Miasto przyjazne mieszkańcom

^ Zielen oddzielająca pas drogowy od chodników na Bras Basah Road...

> ...oraz na Stamford Road, naprzeciwko National Museum of Singapore. Przykłady zielonych pasów oddzielających ulice od strefy dla pieszych można by mnożyć.

Zakrojone na szeroką skalę i obejmujące wiele dziedzin kompleksowe działania prowadzone już od początku lat sześćdziesiątych XX wieku, przynoszą dziś zadziwiające efekty – pod względem funkcjonalnym, wizualnym i estetycznym.

Podstawowym założeniem planu było stworzenie przyjaznego środowiska w mieście o dużej gęstości zaludnienia, poprzez stworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych – umożliwiających relaks i aktywne spędzanie czasu, ochronę istniejącej przyrody, poszerzenie obszarów zielonych, wprowadzenie ograniczeń związanych z ruchem samochodowym, zapewnienie sprawnej i wydajnej komunikacji miejskiej oraz uświadamianie społeczeństwa o konieczności dbania o środowisko, nie tylko za sprawą osławionych zakazów i kar, ale również poprzez zakrojone na szeroką skalę akcje edukacyjne i kampanie uświadamiające.

The City Friendly to Residents

At the beginning of the 1960s, Singapore launched a massive number of large-scale and comprehensive operations. Today, the spectacular changes that the operations brought about amaze not only visually and aesthetically but also in terms of functionality. The guiding principle behind the plan was to create a friendly environment in the highly populated city by designing attractive public spaces that would enable city-dwellers to relax and spend their leisure time actively. The project also underscored protecting the environment, expanding green space, curbing heavy traffic, and providing efficient public transportation. On top of that, it became essential to make the society aware that it was also their role to take care of nature, which was achieved not only through bans and penalties but also widespread educational operations and awareness campaigns.

< Urban greenery separating traffic lanes from sidewalks on Bras Basah Road...

^ ...and on Stamford Road, across from the National Museum of Singapore. There are countless examples of such green belts isolating pedestrian zones from roadways.

Centrum Singapuru w 1994 roku. Aż trudno uwierzyć, jak ogromną transformację przeszło to miasto w ciągu zaledwie ostatnich 20 lat. Fot. Adam Pleskaczyński.

Singapore's downtown in 1994. The transformation that the city has undergone in the last twenty years is unbelievable. Photography by Adam Pleskaczyński.

^ Zielony entourage osiedla Reflections at Keppel Bay.

> Rozłożyste drzewa w parku Esplanade. Po lewej widoczny pomnik Lim Bo Seng, działacza ruchu oporu przeciw okupacji japońskiej. Monument odsłonięto w 1954 roku.

Właśnie dzięki tym działaniom w chwili obecnej Singapur staje się „MIASTEM W OGRODZIE”, w którym zieleń stanowi ponad 50% powierzchni. Już milion drzew objętych zostało ochroną konserwatorską przez arborystów posiadających międzynarodowe certyfikaty, 160 najstarszych okazów uzyskało status Pomnika Przyrody (Heritage Trees), dwa miliony drzew nasadzono wzdłuż ulic Singapuru⁶. Powstają nowe parki, rozwijane są programy promujące zakładanie ogrodów w nietypowych miejscach – na dachach, ścianach czy balkonach. Dzięki wprowadzonym restrykcyjnym przepisom, samochody nie stanowią problemu – jeśli chodzi o uliczne korki, zanieczyszczenie środowiska, czy zatłoczenie ulic parkującymi autami. W porównaniu z Kuala Lumpur – stolicą sąsiedniej Malezji, Singapur wydaje się oazą spokoju i zacisznym zakątkiem. Ograniczenia związane z posiadaniem i utrzymaniem samochodów rekompensowane są doskonałą infrastrukturą komunikacji publicznej – siecią metra o łącznej długości 150 km, stale rozbudowywaną i poszerzaną oraz sprawnym transportem autobusowym.

Singapur, który nie ma w swej turystycznej ofercie okazałych zabytków, czy unikatowych krajobrazów, stawia na wysoką jakość usług, bezpieczeństwo i przede wszystkim na światowego formatu atrakcje – miejsca, budowle i przestrzenie publiczne, których wizerunki stają się ikonami, rozpoznawalnymi na całym świecie znakami Singapuru.

Thanks to such valuable undertakings, Singapore has transformed into a ‘City in a Garden’ where greenery makes up almost fifty per cent of the total area. One million trees have already been earmarked for protection by internationally-certified arborists, a hundred and sixty oldest specimens have been classified as Heritage Trees, and two million trees have been planted along the streets of Singapore⁵. New parks are built on a large scale and numerous programs promote setting up gardens in unusual places, such as rooftops, walls and balconies. After strict traffic regulations have been implemented, cars do not pose a problem anymore, and neither does congestion, air pollution, or streets jammed with cars parked on both sides. When compared to Kuala Lumpur, the capital city of neighboring Malaysia, Singapore seems to be an oasis of silence and a sheltered spot. Indeed, there are a lot of restrictions for those who want to own and maintain a car, but they are offset by an excellent public transport infrastructure that in addition to efficient bus services includes a subway network with 150 kilometers of lines, constantly growing and expanding.

Singapore does not have any grand monuments or unique landscapes for tourists to offer. However, the city has placed its bets on high quality of services, security, and world-class attractions such as venues, buildings or public spaces that have become global icons and recognizable symbols of Singapore.

< Green surroundings of Reflections at Keppel Bay.

^ Trees with wide canopies in the Esplanade Park. To the left is a statue of Lim Bo Seng, a resistance fighter against the Japanese occupation. The memorial was unveiled in 1954.

Od „MIASTA-OGRODU” do „MIASTA W OGRODZIE”

Lee Kuan Yew pragnął, by rozwijająca się metropolia nie zatraciła w swym pędzie do nowoczesności kontaktu z przyrodą, żeby nie podzieliła losu aglomeracji sąsiednich krajów – zatłoczonych, pełnych spalin i hałasu miast, w których zieleni ustępuje miejsca „ważniejszym” inwestycjom. Światły i przewidujący premier chciał stworzyć miasto, w którym mieszkańcy znajdą spokój, ukojenie i relaks przy jednoczesnym dużym obciążeniu pracą. Takie warunki zapewnić mogło przede wszystkim odpowiednie otoczenie, właściwe przygotowanie przestrzeni publicznej, tym bardziej, że na gęsto zaludnionej wyspie przestrzeń prywatna nie należała i nie należy do zbyt komfortowych. Mieszkania przeciętnych Singapurczyków są małe i służą głównie noclegom, niespecjalnie nadają się również do zapraszania znajomych, czy do organizowania rodzinnych przyjęć. Lokalizacja osiedli mieszkaniowych również

nie sprzyja wykorzystywaniu mieszkań do celów towarzyskich. Największy obszar mieszkaniowy Singapuru – Tampines (którego nazwa pochodzi zresztą od popularnego tutaj drzewa Tampinis Tree – *Streblus elongatus*) usytuowane są poza centrum; Singapurczycy i stali rezydenci większość doby spędzają więc poza domem, nawet wypoczynek po pracy, jedzenie i spotkania ze znajomymi organizowane są „na mieście”. Warto dodać, że miasto doskonale spełnia wymagania swych mieszkańców pod względem zaspokajania potrzeb kulinarnych i towarzyskich. Zaskakującym rezultatem powszechnego zjawiska korzystania z restauracji, barów i wszelkich lokali gastronomicznych, jest architektura wewnątrz przeciętnych mieszkań, w których kuchnia zredukowana została do minimum lub nie ma jej wcale; tu nawet kawę kupuje się na wynos w plastikowych woreczkach ze słomką!

Transforming from ‘Garden City’ to ‘City in a Garden’

Mr. Lee Kuan Yew aimed to prevent the urbanizing metropolis, developing at breakneck speed, from losing touch with nature and thus suffering the same fate as vast urban areas of its neighboring countries – congested, polluted and noisy cities where green areas have to give way to ‘more important’ investments. As an open-minded and prudent prime minister, he was focused on building a city where its dwellers, constantly busy with work, could enjoy some quietness, retreat and relaxation. His plan could only be successful on condition that both the environment and the public space were properly prepared, all the more so because the private space has been far from comfortable on that densely populated island. The average Singaporean apartment is tiny and its major purpose is to provide accommodation for the night. Therefore, it is not particularly convenient to invite friends over or throw family parties in such small apartments. The location of housing estates does not facilitate socializing there, either. Tampines, the largest high-end residential area in Singapore, named after a popular local tree called Tampinis Tree (*Streblus elongatus*), is situated outside the central region of Singapore.

Both the Singaporeans and the permanent residents of the city are used to spending most of the day away from home. Even after-work recreational activities, dining or meeting with friends tend to be organized ‘downtown’. It is worth mentioning that the city perfectly lives up to culinary and social expectations of its residents. Going to restaurants or bars has become such a widespread custom that it has even left its mark on interior design of common apartments. One of the surprising side effects of spending a lot of time away from home is lack of a kitchen, or at least reducing its function to the bare minimum. Singaporeans even opt for a take-out coffee that is served in plastic bags with a straw!

< Typical Singaporean residential estates in the district of Jurong.

^ Typowe osiedla mieszkaniowe Singapuru w dzielnicy Jurong.

*Dla człowieka Wschodu otoczenie jest rzeczą obojętną. Nawet nie próbuje nadać mu ogłady, koloru, rangi estetycznej. Śmieci wyrzuca wprost pod dom, pomijając wylewa przez okno. Obce jest mu pojęcie konserwacji, czyszczenia, polerowania, malowania. Wchodzi on z rzeczami w kontakt jednorazowy. Np. postawi płot. Potem płot niszczy, gnije, wali się – to już człowieka Wschodu nie interesuje. Nie widzi on związku między jakością własnego życia a jakością otoczenia. Świat brudu i zaniedbania zaczyna się dokładnie na granicy jego skóry. (Ryszard Kapuściński Lapidarium II).
Jakże wiele pracy musiało kosztować wykorzenie takich przyzwyczajeń wśród mieszkańców Singapuru – by mógł się on stać czystym, estetycznym i schludnym miastem.*

In the Eastern culture a person remains indifferent towards the surrounding environment. They do not even attempt to tame it, add refinement to it or impart aesthetic meaning. Litter is dropped in front of the house, dishwater is poured out of the window. Such concepts as maintenance, cleaning, polishing or painting are alien. The contact with objects is on a one-off basis. For example, they will put up a fence. Then the fence will deteriorate, decay and ultimately fall down – but it will not matter. There seem to be no relationship between the individual's quality of life and the quality of his or her surroundings. The world of dirt and neglect begins right at the borderline of a person's skin. (Ryszard Kapuściński Lapidarium II, translated by JP).

It must have required enormous efforts to eradicate such habits from the Singapore's residents so the city could be turned into a clean, aesthetic and neat place.

Od roku 1963 stale rozwijane są obszary zielone, które tworzą nie tylko parki, ale również tereny wzdłuż ulic i autostrad, dachy, tarasy, ściany, skwery i nieużytki. Oficjalną opiekę nad zielenią parków Singapuru sprawuje National Parks Board (NParks), który zarządza ponad 300 parkami oraz 4 rezerwatami przyrody, ale można z przekonaniem stwierdzić, że opiekę nad „miastem w ogrodzie” sprawują w dużej mierze jego mieszkańcy. Animowanych jest wiele działań, mających na celu zmobilizowanie Singapurczyków do otoczenia opieką swojej wyspy. Realizuje się tu mnóstwo godnych uwagi programów związanych z „zazielenianiem” przestrzeni publicznej, w których uczestniczą mieszkańcy niezależnie od wieku, zawodu czy zasobności portfela. Program „Community in Bloom”, zainicjowany w 2005 roku, polegający początkowo na sadzeniu roślin przy drogach, rozwinął się lawinowo i w tej chwili na rzecz utrzymania zieleni w mieście działa już pręźnie około 300 grup ochotników.

The green infrastructure of Singapore has been growing continually since 1963 and it comprises not only parks but also areas along roads and highways, rooftops, terraces, walls, squares, and even wastelands. National Parks Board (NParks) is officially in charge of managing the green infrastructure and nowadays it takes care of over three hundred parks and four nature reserves. Yet, it is the Singaporeans that deserve to be called the true guardians of the City in a Garden. There are a lot of initiatives launched to motivate people to look after their island. A variety of noteworthy programs has been run for all residents, irrespective of their age, occupation, or financial status, which are aimed at making the public space ‘even greener’. The ‘Community in Bloom’ program was launched in 2005. At first, the gardening project embraced only creating roadside gardens but it has been enormously successful and nowadays about three hundred volunteer teams work enthusiastically to cultivate urban landscapes.

^ Przed budynkiem Singapore Science Center. Zdjęcie przedstawia instalację złożoną z trzech ogromnych rur – całej czarnej, białej oraz zielonej, porośniętej roślinnością. Wewnątrz każdej z rur termometr rejestruje temperaturę – zdecydowanie najniższa panuje w rurze zielonej. Doświadczenie ma uzmysławiać, jak istotnie wpłynąć można na obniżenie temperatury w tropikalnym klimacie, poprzez zastosowanie naturalnej okrywy roślinnej na budynkach.

> Trawnik przed hotelem New Majestic, projektu firmy Annex A. Nawet niewielka przestrzeń może być zakomponowana w niezwykły i intrygujący sposób.

Ogrody kwiatowe, warzywne, czy ziołowe powstają dzięki aktywności ogrodników-amatorów w najróżniejszych miejscach publicznych – przy szkołach, szpitalach, domach opieki i wielu innych. Idea „Adpot-A-Park” to stymulowanie przez wolontariuszy najróżniejszych wydarzeń i atrakcji w terenach zielonych, natomiast powołana w 2003 roku Fundacja Garden City ma finansowo wspierać opiekę nad parkami ze składek indywidualnych donatorów. Organizowane są kursy dla osób działających w branży, ale również dla amatorów, którzy z łatwością odnajdą w Internecie poradniki na temat uprawy roślin na ścianach, dachach czy tarasach. Dla zapewnienia wysokiego poziomu usług świadczonych przez projektantów krajobrazu, określono standardy i poziomy kwalifikacji niezbędnych w tym zawodzie.

Green-fingered amateurs set up gardens of different kinds so people can take care of flowers, vegetables or herbs in various public places – nearby schools, hospitals, social institutions, and many more. The Adopt-A-Park scheme was launched to allow volunteers to organize various activities and performances in urban parks. The Garden City Fund was set up in 2003 so that generous benefactors can financially support the green infrastructure. There are a lot of courses for professionals and amateurs, and everyone has easy access to online brochures and guides on how to grow plants on walls, rooftops, or patios. A set of professional standards and necessary qualifications has been defined for landscape designers in order to guarantee first-class services provided by them.

< In front of the Science Center Singapore. The photo depicts an installation that consists of three huge pipes – one of them is entirely black, the other one is white, and the last one is green and covered in plants. There is a thermometer installed inside each pipe displaying ambient temperature, which is decidedly the lowest within the green pipe. The role of this experiment is to make us aware of how the temperature in the tropical climate can be lowered through covering buildings with greenery.

^ Front lawn of the New Majestic Hotel designed by Annex A architects. Even small space can be arranged in an unusual and intriguing way.

W dążeniu do utrzymania charakteru Singapuru jako „miasta w ogrodzie”, istotną rolę pełni dbałość samych mieszkańców o zielen już istniejącą. Być może w jakimś zakresie stosowany przez lata system wysokich kar, bezwzględnie egzekwowanych od wszystkich osób, które dopuszczałyby się zanieczyszczenia środowiska, niezależnie od ich pozycji (choć w przypadku Singapuru uważa się, że od osób stojących wyżej w hierarchii społecznej można wymagać więcej) odniósł skutek w postaci dbałości o otoczenie. Niezaprzeczalny fakt, że Singapur jest rzeczywiście miastem czystym i wypielegnowanym, może mieć ważne źródło również w zaszczepionym mieszkańcom podejściu do przestrzeni publicznej, której nie traktuje się jako niczyjej, lecz jako własną. Mieszkańcy są świadomi, że mają realny wpływ na stan środowiska, w którym żyją i że są gospodarzami swego kraju.

Wiele z opisanych powyżej działań inicjuje NParks, który oprócz opieki nad parkami oraz krzewienia wśród społeczeństwa postawy proekologicznej, prowadzi badania naukowe zmierzające do zachowania bioróżnorodności przyrody oraz równowagi ekosystemu.

The role of Singaporeans in their attempts to keep the green image of the city by taking such care of existing landscapes is fundamental. This attitude perhaps stems from severe penalties that have been fiercely enforced for many years. In Singapore the penalties are imposed on everyone who has committed the misdeed of polluting the environment, regardless of their social status, a kind of a social discipline which plays an instrumental part in people looking after their own surroundings. Interestingly enough, in Singapore it is widely believed that the higher someone's status is in a social hierarchy, the more should be demanded of them. The undeniable fact that Singapore is indeed a tidy city, kept in a perfect condition, could have had its roots in a special mindset towards public space instilled in its residents, a philosophy that promotes treating public space not as nobody's, but as their own property. Singaporeans are perfectly aware that they themselves have an actual impact on the environment which they inhabit, and that they themselves are the real hosts of their country.

A lot of schemes described above have been initiated by NParks, an institution that not only looks after parks and spreads an environment-friendly attitude, but also carries out research on enriching biodiversity and maintaining a balanced ecosystem.

< Esplanade Theatres on the Bay – mieszcząca salę koncertową na 1600 osób oraz teatralną na 2000. Konstrukcja przypominająca oczy owada lub owoce durianu, zaprojektowana została przez DP Architects z Singapuru oraz londyńską firmę London Michael Wilford & Partners (choć ta ostatnia wycofała się z projektu). Obiekt oddano do użytku w 2002 roku. Charakterystyczne aluminiowe daszki dodane zostały na końcu, dla ochrony przed tropikalnym skwarem.

< Esplanade Theatres on the Bay – it accommodates a concert hall with a capacity of 1,600 and a theatre which seats 2,000. The appearance of the building resembles the eyes of an insect or a durian fruit. It was designed by DP Architects of Singapore and Michael Wilford & Partners based in London (although the latter withdrew from the project). The building had its grand opening in 2002. The distinctive aluminum sunshades were added to the final design as protection against tropical heat.

Łowiec obrożny (*Halcyon chloris*) na cmentarzu przy ormiańskim kościele pod wezwaniem św. Grzegorza Oświeciciela w samym centrum Singapuru.

Collared Kingfisher (*Halcyon chloris*) in the graveyard at the Armenian Church of Saint Gregory the Illuminator in the center of Singapore.

Nektarnik ciemnogardły (*Cinnyris jugularis*) w Ogrodzie Chińskim w dzielnicy Jurong.

Olive-backed sunbird (*Cinnyris jugularis*) at Chinese Garden in the Jurong district.

Majna popielata (*Acridotheres javanicus*) na ogrodzeniu synagogi Maghain Aboth przy Waterloo Street.

White-vented Myna (*Acridotheres javanicus*) sitting on the fence of the Maghain Aboth Synagogue located at Waterloo Street.

Wrony orientalne (*Corvus splendens*) na moście Cavenagh.

House Crow (*Corvus splendens*) on the Cavenagh Bridge.

Fauna i flora mają się dobrze

Wiedza i doświadczenie zdobyte w tej dziedzinie są chętnie przekazywane mieszkańcom Singapuru, którzy sadząc rośliny w prywatnych ogrodach, lub w miejscach publicznych w ramach prac społecznych, chcieliby się przyczynić do zachowania różnorodności biologicznej na wyspie. W celu utrzymania wielości gatunków zwierząt na obszarze coraz bardziej zurbanizowanym, publikowane są wykazy zalecanych odmian roślin, które przyciągają określone gatunki ptaków, motyli, a nawet nietoperzy. Na owych listach zaznacza się również, czy dana roślina jest gatunkiem rodzimym, czy introdukowanym, czy zagraża jej wyginięcie oraz jakie jest jej naturalne, pierwotne siedlisko. Dzięki tej fachowej pomocy, nie tylko wzrasta różnorodność gatunków zwierząt, ale również sadzone rośliny mają większą szansę na zaadoptowanie się w odpowiednich dla nich środowiskach⁷.

O różności zwierząt, szczególnie ptaków i motyli występujących w Singapurze można się łatwo przekonać, nie wyjeżdżając nawet poza centrum miasta. Krótki postój w dowolnym parku uświadamia obserwującemu, że oto w wielkim mieście toczy się swoim własnym rytmem fascynujące życie wszelkich stworzeń, które otoczone są tu specjalną, acz dyskretną opieką.

The Flora and Fauna are Just Fine

NParks willingly shares its knowledge and experience with Singaporeans who would like to contribute to maintaining biodiversity on the island by cultivating plants either in their private plots of green or in public places as part of community work. In order to preserve the multiplicity of animal species in the highly-urbanized area, the institution has released a list of advisable plant varieties that attract certain birds, butterflies, and even bats. There is additional useful information added to the lists, such as where a given species comes from, what its natural habitat is, or whether or not it is endangered. Thanks to such professional help, the diversity of plants and animals has been increased and, what is more, the plants have a better chance of accommodating if they are cultivated in proper environments⁷. In Singapore people can discover a wide variety of wildlife, especially birds and butterflies, without even leaving the city center. A short visit to any park makes us realize that there is another life going on at its own pace in this busy city, with all living organisms thriving under the umbrella of special but subtle protection.

Introdukowana w 1980 roku w Singapurze agama ogrodowa (*Calotes versicolor*).

Oriental Garden Lizard (*Calotes versicolor*) introduced to Singapore in 1980.

Popularna na wyspie wiewiórka z gatunku *Callosciurus notatus* zamieszkująca parki i zadrzewienia.

A squirrel of a common *Callosciurus notatus* species (*Plantain Squirrel*), typically found in parks and forests.

W Singapurze żyje ponad 300 gatunków motyli.

Over 300 species of butterflies can be found in Singapore.

Na zdjęciu motyl Tailed Jay (*Graphium agamemnon*).

A butterfly called the Tailed Jay (*Graphium agamemnon*).

Choć Singapur zajmuje niewielką powierzchnię potrafi zachwyć ogromnym bogactwem fauny. Na wyspie stwierdzono około 60 gatunków ssaków, 365 gatunków ptaków, 107 gatunków gadów oraz 28 gatunków płazów.

Although Singapore spans across a relatively small area, it delights with its incredibly rich fauna. The island is home to 60 mammal species, 365 bird species, 107 reptile species, and 28 amphibian species.

Jeden z trzech gatunków warana zamieszkujących Singapur – osiagający 175 cm długości waran bengalski (*Varanus bengalensis*) w Ogrodzie Botanicznym

One of the tree monitor lizard species found in Singapore, growing to about 175 centimeters Bengal Monitor (*Varanus bengalensis*) at the Botanic Gardens.

Południowo-wschodnioazjatycki motyl *Lyssa zampa*

Lyssa zampa, a species of moth found in Southeast Asia.

Nektarnik na palmie kokosowej.

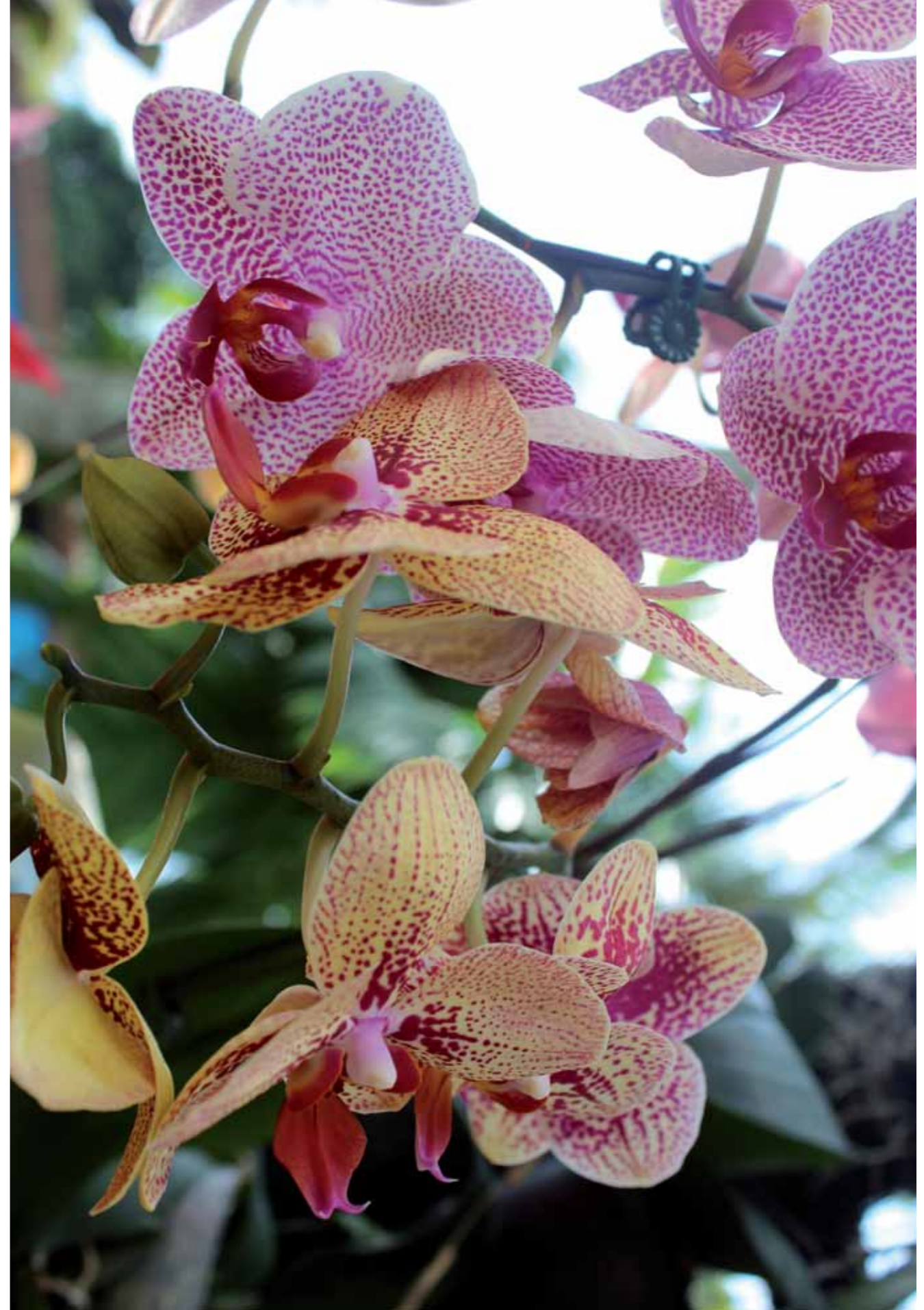
A sunbird sitting at a coconut palm tree.

W celu zainteresowania Singapurczyków tym równoległym światem, organizuje się najróżniejsze plebiscyty, jak choćby ten, którego zadaniem było wyłonienie gatunku ptaka oraz drzewa, które mogłyby zostać uznane za symbol Singapuru. Konkurs przeprowadziła Nature Society, pozarządowa organizacja typu *non-profit*, zajmująca się ochroną i propagowaniem dziedzictwa przyrodniczego Singapuru, Malezji i regionu. Wśród ptaków wyłoniono dwóch triumfatorów – kwiatownika szkarłatnego (*Aethopyga siparaja*), ptaka z rodziny nektarników oraz bielika białobrzuchego (*Haliaeetus leucogaster*). W ostatecznej rozgrywce zwyciężył malutki czerwony kwiatownik, co spuentowano wyjaśnieniem, że – podobnie jak Singapur jest małą czerwoną kropką na mapie, tak ów ptaszek buszujący wśród drzew – stanowi czerwony punkcik wśród zieleni. W nieformalnym konkursie na narodowe drzewo Singapuru zwyciężyło drzewo Tembusu (*Fagraea fragrans*)⁸, zaś oficjalnym, ogłoszonym przez władze narodowym kwiatem Singapuru została odmiana storczyka o nazwie *Vanda* „Miss Joaquim”, kwiat wytrzymały i zdolny do kwitnienia przez cały rok, co symbolizować ma singapurskie dążenie do doskonałości w wielu aspektach życia, poprzez wytrwałość i ciężką pracę⁹.

Powyższe działania mają na celu przybliżenie Singapurczykom świata natury, ukazanie bogactwa fauny i flory żyjącej na wyspie i obudzenie poczucia współodpowiedzialności za zachowanie różnorodności przyrodniczej kraju.

There are plenty of different opinion polls carried out to spark Singaporeans' interest in this parallel world, such as the one in which people voted for a bird and a tree that could become symbols of their city. The event was organized by Nature Society, a non-governmental, non-profit organization that deals with conservation and promoting the appreciation of the natural heritage in Singapore, Malaysia, and the surrounding region. Two species of birds were selected, the Crimson Sunbird of the Nectariniidae family (*Aethopyga siparaja*) and the White-bellied Sea Eagle (*Haliaeetus leucogaster*). The tiny Crimson Sunbird triumphed in the final competition and the choice was justified on the grounds that since Singapore is a small red dot on the world map, the little red bird flying high in the trees is a similar red dot standing out against the greenery. The Tembusu (*Fagraea fragrans*)⁷ won an unofficial contest for a national tree and the Vanda 'Miss Joaquim' of the orchid family became Singapore's official national flower. It is a robust plant that can blossom all year long, which symbolizes the Singaporean pursuit of perfection in many aspects of life achieved through perseverance and hard work⁸.

The objective of such enterprises is to introduce Singaporeans to the world of nature, bring them closer to the lush flora and fauna inhabiting the island, and rouse them to joint responsibility for keeping up the biodiversity of their country.

Parki

^ Muszla koncertowa w parku Dhoby Ghaut Green. Obiekt projektu firmy SCDA Architects z Singapuru oddano do użytku w 2009 roku.

> Niezwykły Festival Arch w parku Istana. Betonowo-stalowa konstrukcja wysokości 26 metrów odbija się w płytkim, prostokątnym basenie. Ustawiona jest dokładnie naprzeciwko wejścia na teren Istana – siedziby władz państwowych. Z okazji świąt narodowych Festival Arch dekorowany jest na całej wysokości flagami Singapuru.

Parki Singapuru mają bardzo rozmaity charakter – różnią się wielkością, usytuowaniem, infrastrukturą, przeznaczeniem oraz wieloma innymi względami. Niezależnie od rodzaju są bardzo chętnie odwiedzane przez mieszkańców i turystów, którzy zawsze znajdują w nich coś dla siebie.

Wyróżnić można m.in. kategorię małych parków uplasowanych w ścisłym centrum, stanowiących rodzaj oazy spokoju i miejsca tymczasowego relaksu np. w pobliżu wejść do stacji metra (Istana Park – przy Orchard Road). Wyróżniają się one często interesującą architekturą, mającą przyciągać mieszkańców i stwarzać im okazję do gromadzenia się, wspólnego spędzania czasu, czy nawet, jak w przypadku Dhoby Ghaut Green, uczestniczenia w kameralnych występach czy koncertach na wolnym powietrzu. Jak głosi napis u wejścia do oryginalnej przestrzeni amfiteatru – *Dhoby Ghaut to jedna z inicjatyw mających na celu tworzenie przestrzeni publicznych, które uczynią nasze miasto jeszcze bardziej zachwycającym, charakterystycznym i dynamicznym*¹⁰.

Parks

There are many different kinds of parks in Singapore and they vary greatly in terms of size, location, infrastructure, purpose, and many other features. However, irrespective of their character, both tourists and locals are keen on visiting them because everyone can find something for themselves there. There are small parks located in the city center which are a sort of an oasis, green spots offering a moment of peaceful relaxation, often adjacent to subway stations, like the Istana Park located in the vicinity of Orchard Road. This category of parks has some common distinctive features, and one of them is impressive architecture that serves as a focal point for the community. Dhoby Ghaut Green is a wonderful example of such parks that attract people and facilitate getting together, socializing, and even participating in small art performances or open-air concerts. Just like the inscription at the entrance to Dhoby Ghaut Green amphitheater says, *'this green space is part of the Urban Redevelopment Authority's initiative to create a variety of public spaces that will make our city centre more dynamic, distinctive and delightful'*⁹.

< The amphitheater at the Dhoby Ghaut Green Park, designed by SCDA Architects of Singapore, opened in 2009.

^ The Festival Arch at the Istana Park is an amazing structure. Made of stainless steel and concrete, 26 meter high, the arch is reflected in a shallow rectangular pool. It is located exactly in front of the main gate of the Istana, which is the Presidential Residence. On national holidays the entire Festival Arch is decorated with flags of Singapore.

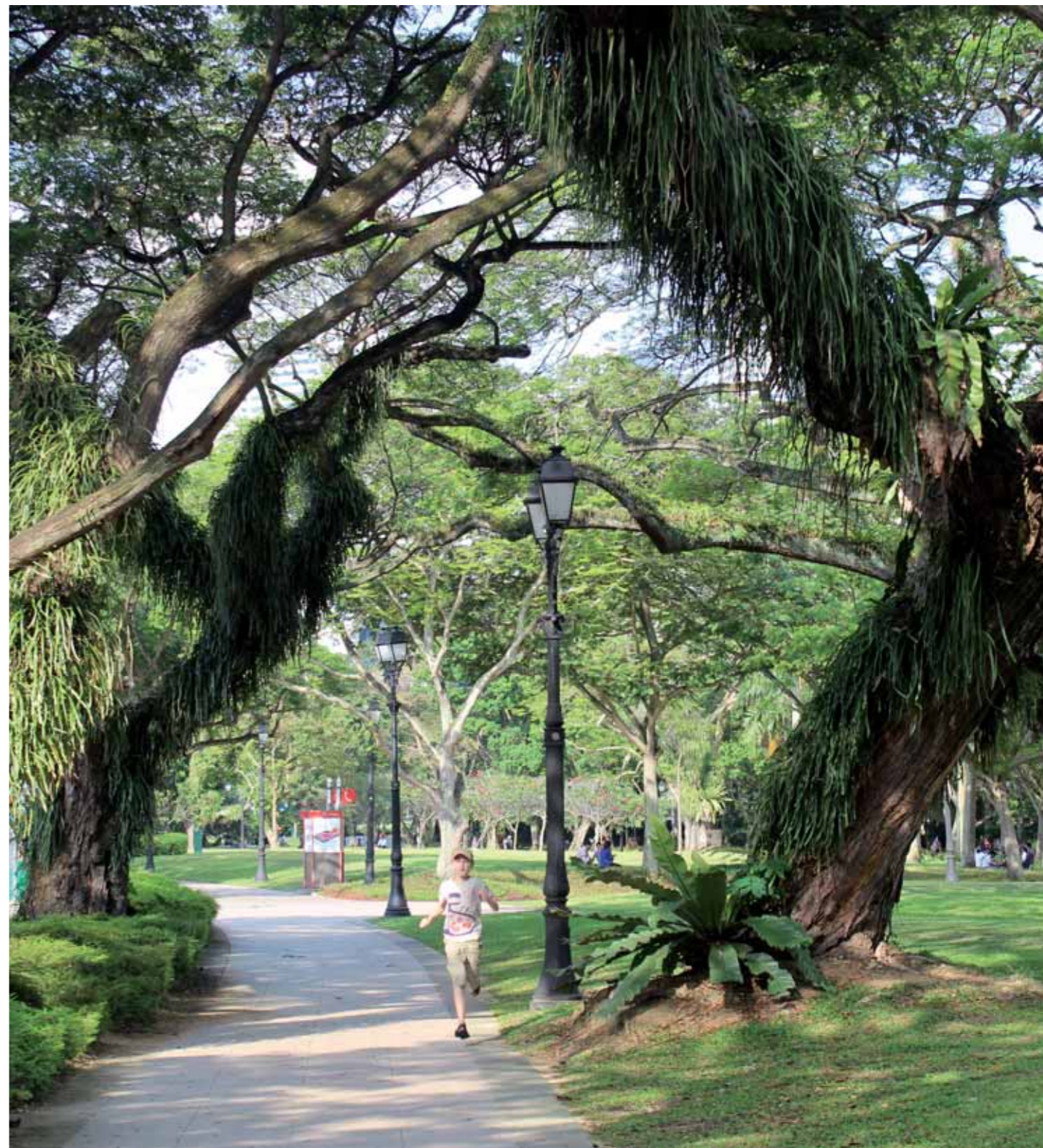

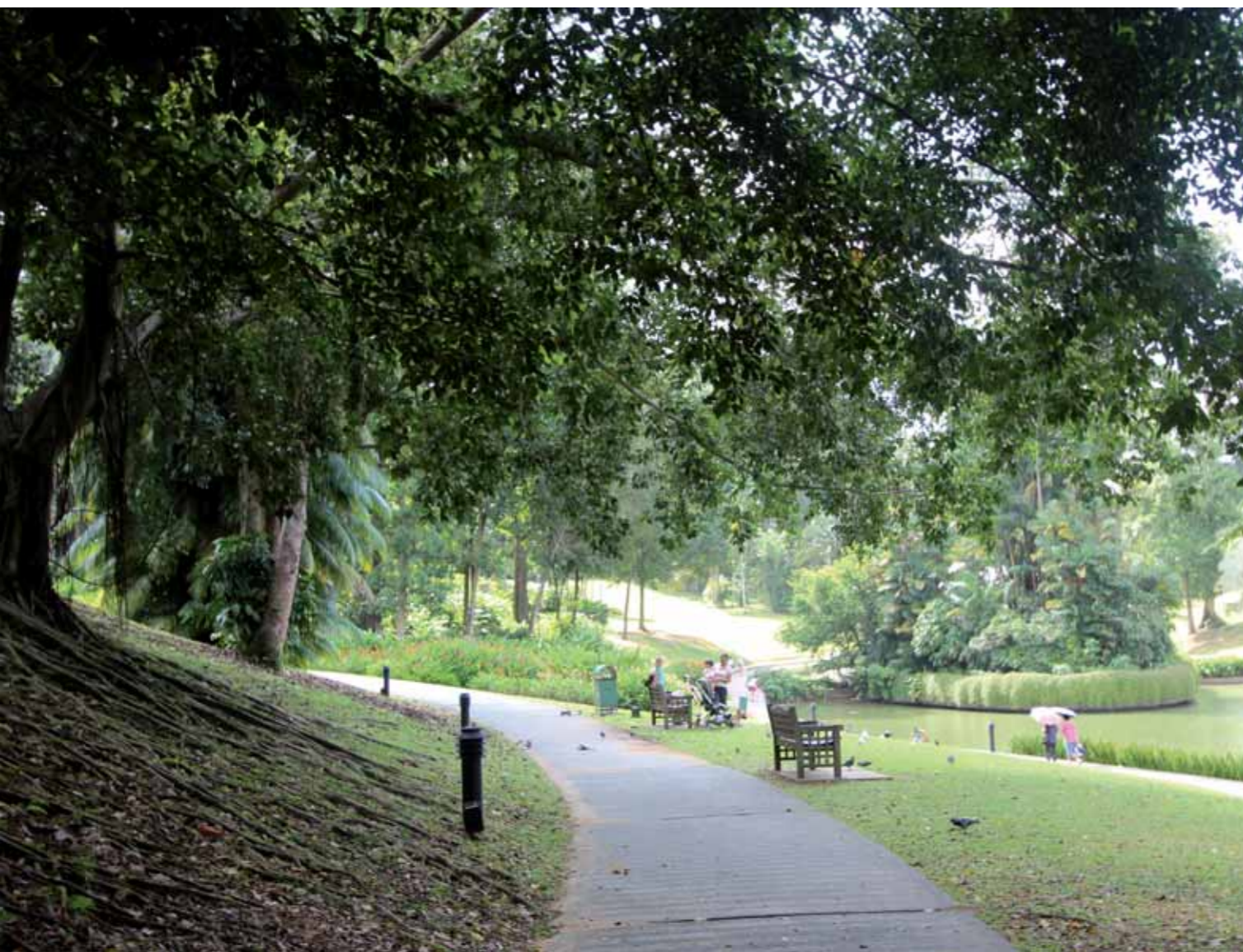
^ Wypoczynek w cieniu rozłożystych drzew w parku Esplanade. Po prawej widoczny monument Cenotaph, poświęcony pamięci żołnierzy poległych w I wojnie światowej. Pomnik odsłonięty w 1922 roku przez księcia Walii – Edwarda, późniejszego króla Wielkiej Brytanii i cesarza Indii. Po 1945 roku dodano inskrypcję poświęconą również ofiarom II wojny światowej.

^ Time off in the shade cast by wide canopies of trees at the Esplanade Park. To the right is the Cenotaph, a memorial to the soldiers who gave their lives in World War I. The monument was unveiled in 1922 by Edward, Prince of Wales, who became King of the United Kingdom and Emperor of India. After 1945 a second dedication was added to commemorate those who died in World War II.

Nieco inny charakter mają duże miejskie parki (Esplanade Park), w których na wzór brytyjski spędza się na murawie w pozycji leżącej beztroskie chwile w cieniu rozłożystych, starych drzew, lub organizuje pikniki w towarzystwie rodziny czy znajomych. Parki te często są tłem licznych monumentów, historycznych pamiątek, pomników lub miejsc pamięci, jak choćby Fort Canning Park.

Large city parks are of a different nature. The Esplanade Park, following the example of British parks, is a place where people like to casually lounge on the grass under the shade of old wide trees or have picnics with family and friends. These parks are usually places of historical importance, built around monuments, historical landmarks and memorials, just like the Fort Canning Park.

^ Wypoczynek w singapurskim Ogródzie Botanicznym. Widok na Symphony Lake.

> Ośmioboczna altana, pierwotnie wzniesiona w latach 60. XIX wieku, obecna konstrukcja pochodzi z 1930 roku. Niedługo odbywały się tu koncerty orkiestr wojskowych.

Parkiem o szczególnym znaczeniu jest Singapore Botanical Garden, założony 150 lat temu przez samego Stamforda Rafflesa. Jest to jedyny ogród botaniczny na świecie, otwarty i dostępny za darmo przez cały rok od 5 rano do północy. Ogród posiada przebogate kolekcje roślin (m.in. orchidei, palm, drzew *bonsai*, kaktusów, bambusów i unikatowych roślin tropikalnych), prowadzi szeroką działalność edukacyjną i badawczą, a przy tym jest przyjemnym miejscem spędzania wolnego czasu, pełnym ławek, altan, jezior i stawów oraz urokliwych zakątków z gustownie rozlokowanymi rzeźbami i fontannami.

The Singapore Botanic Gardens is the city's flagship park of great significance. Established 150 years ago by sir Stamford Raffles himself, it is the only botanical garden in the world that is accessible for visitors free of charge and stays open all year round from 5 a.m. until midnight. The Gardens boast an unbeatably vast collection of horticulture specimens, including orchids, palm trees, bamboos, bonsai trees, cacti, and some unique tropical vegetation. A variety of educational workshops are held in the botanical garden and extensive research is conducted as part of its mission. Above all else, it is a charming place to enjoy free time. Filled with benches, gazebos, little lakes and ponds, the place offers a lot of enchanting spots where sculptures and fountains are a tasteful addition to the surrounding greenery.

< Leisure at the Singapore Botanic Gardens. A view of Symphony Lake.

^ An octagonal gazebo, originally erected in the 1860s, the present structure built in 1930. It used to stage performances by military bands.

^ Położony wśród osiedli mieszkaniowych dzielnicy Jurong, 13,5 hektarowy Chiński Ogród, zaprojektowany przez słynnego tajwańskiego architekta prof. Yuen-Chen Yu, otwarty w 1972 roku. Nawiązuje do chińskich ogrodów krajobrazowych z okresu dynastii Song.

> W Ogrodzie Chińskim organizowane są uroczystości związane z Chińskim Nowym Rokiem oraz Świętem Środka Jesieni. Jest to również popularne tło dla fotografii ślubnych.

Jeszcze inną kategorią są parki zakładane wśród osiedli mieszkaniowych. Wieżowce dosłownie toną w zieleni, dzięki czemu osiedla nie są smutnymi betonowymi pustyniami, pośród których hula wiatr wraz z niesionym kurzem. Tereny osiedlowe Singapuru robią bardzo przyjazne, a nawet przytulne wrażenie! Aż 85% Singapurczyków korzysta z mieszkań socjalnych, które wynajmują lub wykupują. Lokale te, o bardzo różnym standardzie, to mieszkania w blokach. Pieczę nad osiedlami sprawuje Housing and Development Board – HDB (podlegające Ministerstwu Rozwoju), które poprzez kwestie mieszkaniowe realizuje pewne wytyczne państwa. Dotyczą one m.in. polityki pro-dziennej, zasady nietworzenia gett etnicznych, a nawet kwestii jednoczenia społeczeństwa i stwarzania miejsc integrujących mieszkańców. W tym celu na przykład, w wielu blokach pozostawia się wolne, niezagospodarowane partery, po to, by zachęcić mieszkańców do podejmowania wspólnych działań i inicjatyw. Społeczne znaczenie mają również ogrody i tereny zielone wokół bloków – często znajdują się tam baseny, miejsca służące rekreacji i zabawie. Niejednokrotnie mieszkańcy zakładają wspólne ogródki warzywne, ziołowe czy kwiatowe. Działania HDB z pewnością służą budowaniu poczucia jedności i wspólnoty, utrzymaniu dobrych relacji między mieszkańcami, zapobiegając jednocześnie zjawiskom patologicznym.

Community parks set up within housing developments are yet another category of green infrastructure. Skyscrapers are literally covered in greenery and that is the reason why the estates do not resemble typical bleak concrete deserts where wind rages stirring up clouds of dust.

Public housing towns appear to be welcoming and even cozy! As much as eighty five per cent of Singaporeans live in public housing, with residents either owning a flat or renting one. Apartments are located in tower blocks and they differ considerably in standard. The estates are managed by the Housing and Development Board (HDB), the authority under the Ministry of National Development. The public housing policies are formulated to support national objectives such as designing family-friendly schemes, being ethnically inclusive, integrating the nation, and providing people with places to mingle and socialize. In order to do that, ground floors are usually left empty for the residents to use at their discretion, so they feel encouraged to engage in various community projects and initiatives. Gardens and the greenery surrounding the estates also facilitate socializing, as the area is usually full of swimming pools and other recreational facilities. In addition, local residents often set up community gardens where they cultivate vegetables, herbs and flowers. The HDB's operations certainly build a sense of unity among all residents and help them to integrate, feel part of the community, maintain good relationships with neighbors, and at the same time prevent any antisocial behavior from happening.

< Situated amid residential estates of the Jurong district, the Chinese Garden spans 13.5 hectares. It was designed by professor Yuen-Chen Yu, a renowned architect from Taiwan, and opened in 1972. The garden has features of traditional Chinese landscape gardens of the Song Dynasty period.

^ The Chinese Garden hosts Chinese New Year celebrations and the Mid-Autumn Festival. The garden also provides a popular background for wedding photography.

Park Punggol

^ Wymowny kadr ukazujący ukończony park w sąsiedztwie budowanego dopiero osiedla.

Sztandarowym przykładem takiego założenia jest park powstający w dzielnicy Punggol, na terenie dawnej wioski rybackiej zlokalizowanej w północno-wschodniej części wyspy. Obszar ten zajmuje obecnie duże i wciąż jeszcze rozbudowywane osiedle mieszkaniowe. Warto zwrócić uwagę na fakt, że tereny zielone zakładane są równocześnie z budową osiedla, lub powstają nawet wcześniej, po to by przyszli mieszkańcy już od momentu wprowadzenia się, dysponowali możliwością korzystania z rekreacyjnych terenów parkowych. Zapewne usytuowanie osiedla w bezpośrednim sąsiedztwie terenów zielonych podbija cenę mieszkań, ale również, z drugiej strony, stanowi ważny dla klientów argument przemawiający za kupnem mieszkania. Zwiedzając parki w dzielnicy Punggol, można się natknąć na szczególnie widok: zagospodarowanego już parku, wyposażonego we wszelkie wygody i urządzenia dla rowerzystów, kajakarzy, amatorów joggingu, grillowania czy puszczania latawców, w pobliżu nieistniejącego jeszcze osiedla, na teren którego wjeżdżają dopiero dźwigi i koparki. Dla nas, przyzwyczajonych do określonej kolejności zagospodarowywania terenu (najpierw mieszkania, potem sklepy, szkoły, drogi, a na szarym końcu rzecz dla deweloperów najmniej istotna – czyli tereny zielone i infrastruktura służąca uprawianiu sportu czy rekreacji), takie postępowanie jest niezwykle.

Punggol Park

The most representative example of integration policies is a park located in the Punggol neighborhood, built on the site of the former fishing village in the north-eastern part of the island. The area encompasses a large and constantly growing town. What seems particularly noteworthy is the fact that green infrastructure is developed simultaneously with the estate or even before construction works begin, so that future residents can enjoy the opportunity to use recreational facilities as soon as they move in.

On the one hand, the attractive location of the estate in close vicinity of parks has probably a significant influence on pushing up apartment prices, but on the other hand, it can be looked on by prospective buyers as a great advantage determining whether or not they decide to live there. While taking a tour of any park in the Punggol district, what strikes the visitor as peculiar is a well-developed park, equipped with all possible amenities and facilities for those who like to go canoeing, make a barbecue, go for a jog, or fly a kite – all of that situated nearby a future estate of which construction works are only about to begin.

< A suggestive scene depicting an already finished park next to a residential estate still being under construction.

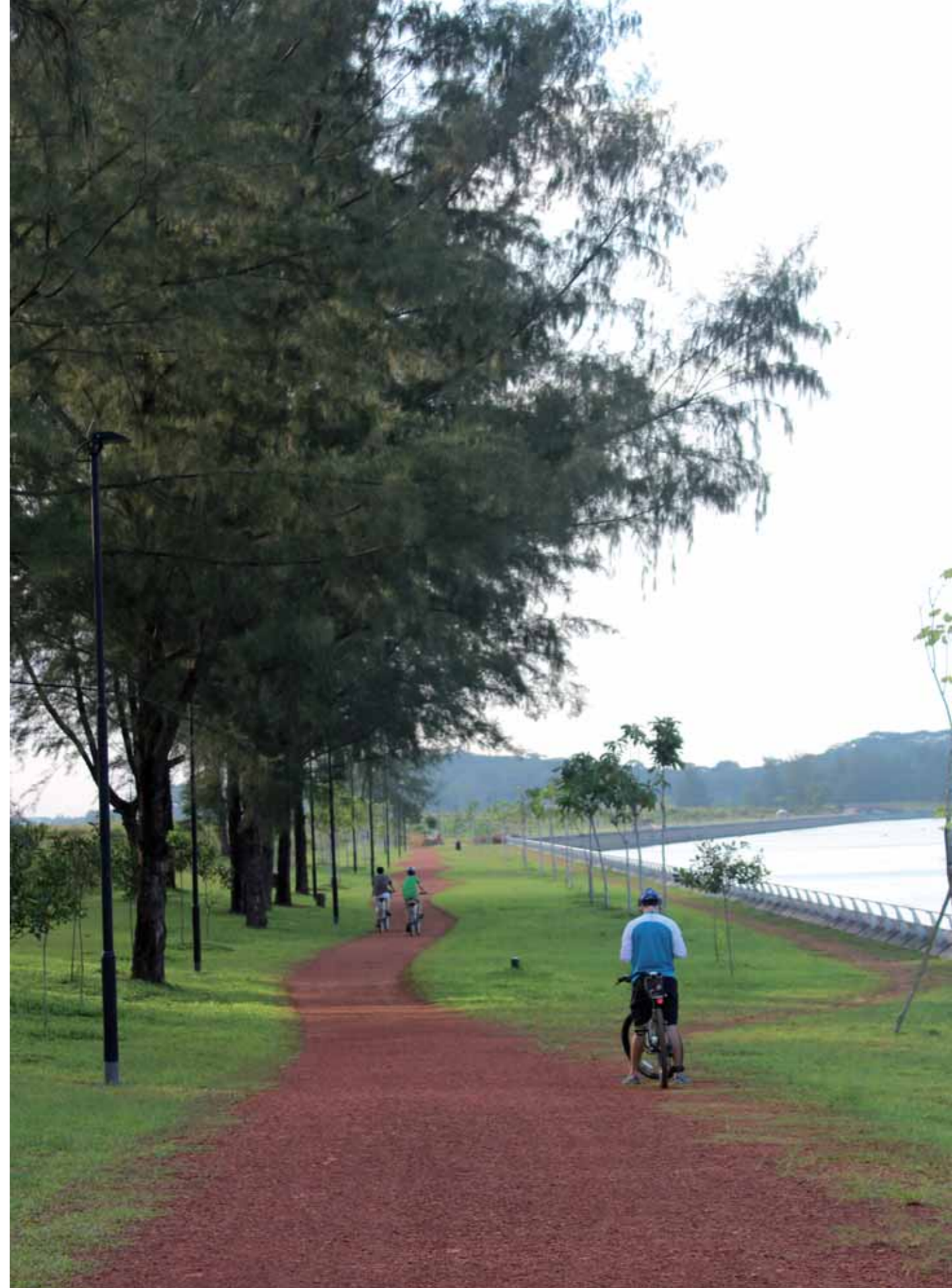

^ Most Kelong.

Cale założenie „My Waterway@Punggol” spina 4,2 kilometrowy kanał meandrujący pośród kolejnych części parku. Można je podzielić na następujące główne wątki tematyczne: strefy widokowe („Nature Cove”), strefy aktywności fizycznej i zabawy dla dzieci („Recreation Zone), oraz obszary edukacyjno-poznawcze, w których zachowano naturalną szatę roślinną i w których podziwiać można najstarsze drzewa („Heritage Zone” oraz „Green Gallery”).

^ Kelong Bridge.

My Waterway@Punggol is another spectacular project. The major assumption was to create a 4.2-kilometer long man-made river meandering through the park. The park itself is divided into the following main themes: ‘Nature Cove’ with picturesque sights, ‘Recreation Zone’ with a fitness corner and playgrounds for children, as well as ‘Heritage Zone’ and ‘Green Gallery’ where visitors can admire mature trees and enjoy well-preserved natural vegetation of the park.

^ Chroniące przed tropikalnym słońcem lub deszczem zadaszenia nad ławkami.

Punkty widokowe ulokowane są na mostach, platformach lub ścieżkach rozplanowanych tak, by zapewnić odwiedzającym najpiękniejsze widoki zachodzącego nad zatoką słońca; są to również stanowiska przeznaczone do obserwowania ciekawych pod względem przyrodniczym miejsc – takich jak namorzyny czy mokradła. Park obfituje w liczne elementy małej architektury – wiaty, zadaszenia, altany, w których można przysiąść i delektować się pięknym widokiem lub spotkać ze znajomymi.

^ Sheltered benches protecting from tropical heat and rain.

Scenic overlooks are created on bridges, platforms, or paths, and are carefully located to ensure the most stunning view of the sunset. The spots are also observation points for those who wish to admire attractive natural landscapes, like mangroves or marshes. The park is full of garden furniture such as shelters, canopies, and gazebos where strollers can sit and enjoy beautiful sights or meet with friends.

Strefy aktywności fizycznej przeznaczone są dla osób w każdym wieku, oprócz ścieżek rowerowych czy oddzielnych tras dla uprawiających jogging lub spacerujących, w parku zlokalizowane są miejsca wyposażone w urządzenia typu „fitness”. Są to na stałe zamontowane, łatwe w obsłudze elementy, na których, niczym w siłowni, modelować można poszczególne partie mięśni. W sąsiedztwie znajdują się miejsca zabaw dla najmłodszych, piaskownice, a także najróżniejsze wodotryski, sikawki czy fontanny, wśród których orzeźwienie i wysmienitą zabawę znajdują dzieci oraz, przy okazji, pilnujący ich rodzice.

Recreation zones are designed for everybody, regardless of their age. Apart from bikeways, jogging lanes or walking paths, the park offers special fitness corners equipped with gym accessories that are made of permanently fixed components. The sports facilities are easy to use so everyone can have an outdoor work-out and shape their muscles. Nearby, there are playgrounds, sandboxes, jet fountains and traditional fountains for children to splash around or even for adults to refresh themselves on hot days.

^ Wodospady wzdłuż Heartwave Wall.

> Nocna iluminacja parku Punggol.

Detale architektoniczne parku – punkty postojowe, mosty, mola, kładki, ścieżki, toalety, siedziska czy elementy oświetleniowe, są bardzo oryginalne, zaprojektowane ze smakiem i ogromną dbałością o szczegóły. Każdy most ma swój indywidualny charakter, powtarzalnymi elementami są na ogół siedziska, lampy czy altany. Całe wyposażenie cechuje dbałość o wykończenie i zasada stosowania odpowiednich materiałów – bardzo trwałych, gwarantujących wieloletnie użytkowanie przy zachowaniu pierwotnego wyglądu. Także i roślinność nasadzana jest ze znanostwem, tak, by podkreślić pewne elementy krajobrazu, urozmaicić teren, nie przesłaniając przy okazji widoków. Cechą charakterystyczną parku jest przeplatanie się nowoczesnych rozwiązań designerskich z elementami przyrodniczymi, zapewne dla tak wysokorozwiniętego i zurbanizowanego społeczeństwa jakim są Singapurczycy, jest to połączenie doskonale. Mogą oni obserwować przyrodę, być wśród niej, nie tracąc kontaktu z technologią i nowoczesnością. Jest to bliskość bezpieczna, nienarażająca uczestnika na bezpośrednią fizyczną styczność z tropikalną roślinnością, pełną potencjalnych pułapek i zagrożeń. Technologia łączy się z elementami przyrody, tworząc nowoczesne rozwiązania, jak choćby w przypadku szklanego zadaszania, po którym spływają strugi wody – oglądający może podziwiać od dołu jej kaskady i słuchać brzmienia wody spadającej z wysokości kilku metrów. Są też kamienne ściany, z nasadzoną pionowo roślinnością, które szczególnie widowiskowo prezentują się o zmierzchu, gdy włączają się ukryte reflektory wydobywające światłocień w strukturze skał.

< Waterfalls along the Heartwave Wall.

^ Night-time illuminations of the Punggol Park.

The architectural details of the park – stopover points, bridges, piers, footbridges, paths, public lavatories, benches or lights, are very original, tasteful, and designed with great attention to details in mind. Every single bridge is unique and such pieces of park furniture as benches, lamps or gazebos tend to repeat themselves. All facilities are finished down to the last detail and the rule is to use only fine materials to manufacture them, those that can guarantee durability and longevity of the park furniture.

Even landscaping works require a high level of competence. Plants are carefully arranged to add variety to the park's landscape and highlight certain elements without obstructing the view. One of the distinctive features of the park is innovative design intertwining with nature, which certainly makes a perfect blend for the highly-urbanized and developed Singaporean society. People have a lot of opportunities to observe wildlife and immerse in nature without losing close touch with technology and modernity. It is a safe proximity that does not expose them to any danger posed by tropical vegetation, full of traps and threats. Technology and the environment are united, creating state-of-the-art solutions, like a waterfall over a transparent rooftop. Strollers can listen to the sound of falling water and admire spectacular cascades from underneath a few meter high rooftop. There are vertical gardens – stone walls with vertically planted vegetation that look particularly spectacular at night when neon lights are turned on, highlighting chiaroscuro in the rock structure.

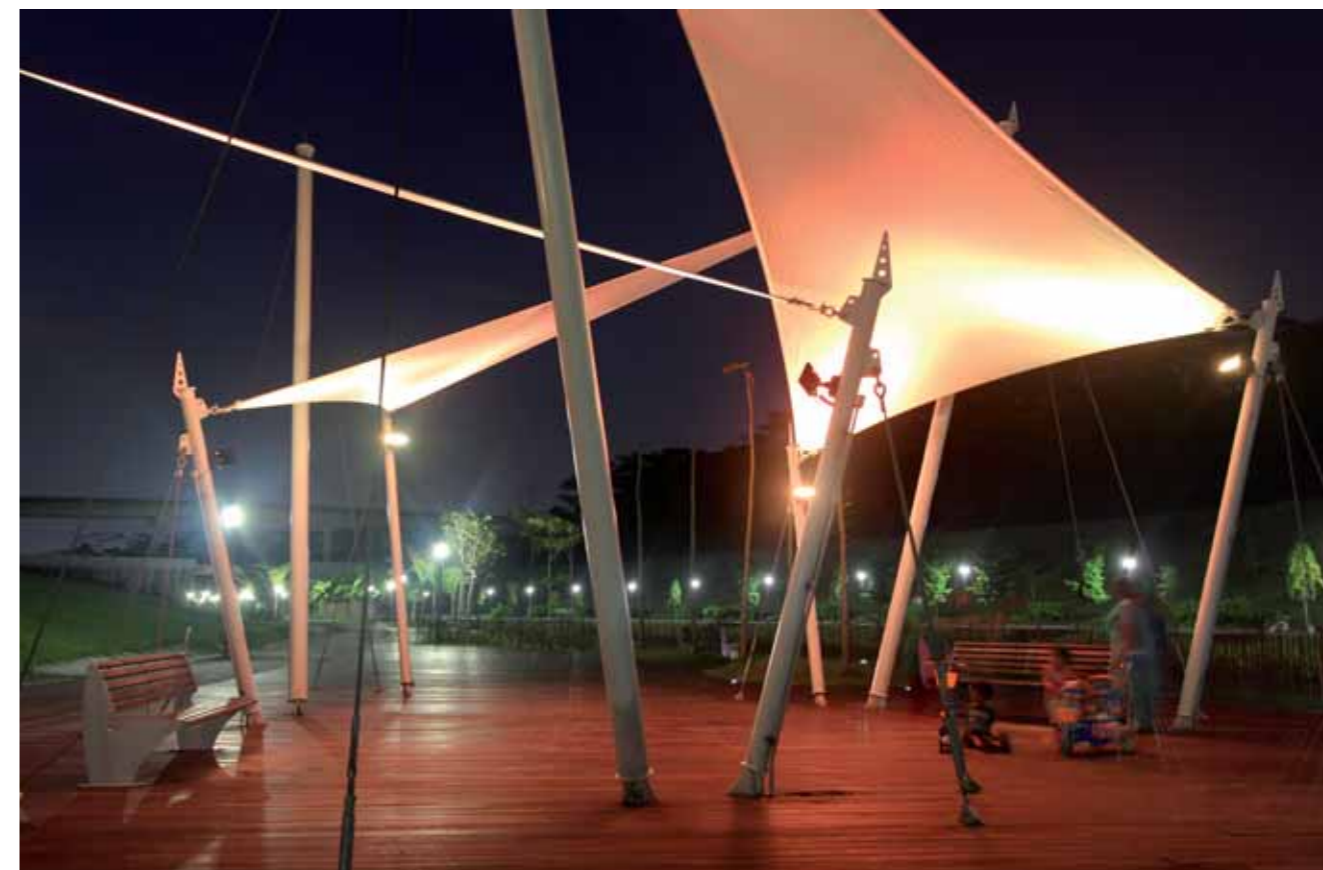

Wieczorem park ujawnia kolejne niespodzianki – przemyślnie rozwiązania oświetleniowe nadają przestrzeniom inny, niemal magiczny wyraz. Podświetlona jest woda, elementy architektoniczne, ścieżki oraz punktowo – szczególne miejsca w parku. Ukazują się również formy niewidoczne lub niepozorne w ciągu dnia, jak choćby kępy metalowych kłosów z punkcikami świetlnymi na końcach. Falujące światelka zlokalizowane na brzegu wody, w sąsiedztwie wygodnych siedzisk ustawionych w miejscach o szczególnych walorach widokowych, są po prostu zjawiskowe.

Celem twórców i projektantów tego i wielu innych parków w Singapurze była najwyraźniej chęć zaskoczenia użytkownika, spełnienia wszystkich jego potrzeb i potencjalnych zachcianek. W tych miejscach wszystko ma służyć człowiekowi i zaspokajać potrzeby nie tylko ciała, ale i ducha.

Przebywanie w estetycznym, dobrze zaprojektowanym i przyjaznym otoczeniu, wywołuje wśród użytkowników poczucie bycia kimś wyjątkowym, kimś, dla kogo warto było poczynić te wszystkie starania i umożliwić swobodne korzystanie ze wszystkich udogodnień i przyjemności.

In the evenings, the park reveals even more surprises. Lighting solutions are well-thought-out and create a special, almost magical ambience. Not only water but also architectural details and paths are beautifully illuminated. In addition, several special sites in the park are spotlighted. Those elements that are invisible or simply inconspicuous in broad daylight become noticeable after sunset, creating a dreamlike atmosphere, for instance the clusters of metal spikes with a little light on each tip, rippling and waving on river banks, situated close to comfortable benches overlooking picturesque sites.

The creators of the Punggol Park, and other parks in Singapore as well, obviously designed the place with people in mind. The architects wanted to surprise the park visitors and respond to all their demands and potential whims. Actually, everything is intended for people to fulfill their physical and spiritual needs. When we are surrounded by an aesthetic, well-designed and friendly environment, it makes us feel special and worthy of the efforts made to ensure everyone free and unlimited access to all conveniences and pleasures.

Zadziwiająca i imponująca jest ilość atrakcji, wydarzeń kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, jakie przygotowują poszczególne parki. Pełna informacja o nich dostępna jest na stronach internetowych NParks. Zainteresowany może poszukać wiadomości, filtrując dane pod kątem określonych rodzajów aktywności, czy konkretnych potrzeb. Dowie się na przykład, w których parkach zorganizować można grillowanie na specjalnie zaprojektowanych rusztach, co więcej poinformuje się, w którym najbliższym usytuowanym punkcie gastronomicznym, zamówi on-line niezbędne akcesoria, węgiel, podpalakę oraz składniki spożywcze o jakich tylko sobie zamarzy.

Na marginesie warto zauważyć, jak bardzo takie podejście różni się od tego, czego doświadczyć można w Chinach. Niestety wszelkie atrakcje są tam zarezerwowane dla najwyższej sytuowanych mieszkańców lub mających turystów. Placi się za wstęp do wszelkich miejsc bardziej lub mniej godnych odwiedzenia, niezależnie od tego, czy są to obszary atrakcyjne przyrodniczo, zabytki czy tereny służące rekreacji lub zabawie.

Przykładem niezwykle przyciągającym i nienaturalnym jest choćby pomysł ogrodzenia fragmentu pustyni Takla Makan, do której był niegdyś swobodny dostęp z miejscowości Dunhuang. Wstęp na pustynię wymaga przejścia przez system bramek i uiszczenia wysokiej opłaty. Pustynia czynna jest od 8 do 17 i nikt nie zawraca sobie głowy fanaberiami turystów, którzy mogliby zapragnąć obserwowania wschodu czy zachodu słońca nad piaszczystym bezkresnym pustkowiem.

Również odnieść można wrażenie, że nowo powstające, interesujące pod względem estetycznym i architektonicznym miejsca, tworzone są głównie na chwałę państwa chińskiego, w celu ukazania jego potęgi i zasobności, a nie z myślą o przeciętnych mieszkańcach tego kraju.

Singapur pod tym względem prezentuje na szczęście całkiem inną filozofię, pomimo faktu, że większość Singapurczyków jest pochodzenia chińskiego. Inna jest jednak polityka tych państw i odgórne zarządzenia regulujące te kwestie.

The number of attractions, cultural and sports events, or recreational activities that the parks offer is truly astonishing and impressive. All information can be found on the NParks website, which offers a lot of search options allowing the user to filter information according to activity types or particular needs. It is easy to find a park that, for example, has barbecue facilities. Apart from a list of parks, the website will provide a note about nearby restaurants or some online stores that offer barbecue accessories – charcoal, kindling, groceries – simply everything that is needed.

Incidentally, it is worth mentioning how much the Singaporean approach differs from what we can experience in China. Unfortunately, in China all attractions seem to be attainable only by the affluent part of the society or well-off tourists. Entrance fees are charged virtually at every spot, be it a nature reserve, a heritage site, or a recreation center, no matter if it is an attractive place to see or just a tourist distraction. One upsetting example of such an artificial practice is building a fence around part of the Taklamakan Desert that used to be easily accessible from the city of Dunhuang. In order to enter the desert, visitors have to go through a gate system and pay high entrance fees. The desert is open from 8 a.m. to 5 p.m. and nobody cares about the tourists who would be eager to see the sunrise or the sunset over the endless sand dunes. Similarly, it seems that new developments, interesting in terms of aesthetics or architecture, are built not to entertain ordinary people, but to glorify the Republic of China, to demonstrate its power and wealth.

Singapore is in stark contrast to China in that respect. The philosophy of the two states differs greatly, despite the fact that the vast majority of Singaporeans have Chinese roots. However, the divergent policies of those countries as well as top-down directives regulating such issues appear to make a world of difference.

Zielone korytarze

Niezwykle interesująca jest koncepcja zintegrowania singapurskich parków systemem „zielonych korytarzy” (Park Connectors Network) – czyli siecią dróg spinających poszczególne parki. Łączna ich długość w 2012 roku wynosiła aż 200 km, lecz na tym się nie poprzestaje, bowiem w ciągu dwóch kolejnych lat długość ta ma wzrosnąć do 300! Wynik jest doprawdy imponujący zważywszy na niewielkie rozmiary wyspy. Połączenie parków siecią dróg pozwala mieszkańcom i turystom na swobodne przemieszczanie się pomiędzy parkami, nie wychodząc poza obręb terenów zielonych i nie tracąc kontaktu z przyrodą. Połączenia między parkami często zaskakują pomysłem, są to na przykład wiszące mosty, drogi wyniesione na kilkanaście lub kilkadziesiąt metrów nad ziemię, ciekawe architektonicznie kładki nad ulicami. Zielone korytarze, są oczywiście oświetlane nocą, ścieżki wyposażone są w miejsca do chwilowego lub dłuższego postoju.

^ Tonąca w zieleni ścieżka wiodąca na Mount Faber.

> Niezwykła kładka dla pieszych – Henderson Waves.

The Park Connector Network

Another exemplary concept is the idea of integrating the Singaporean parks by a network of Park Connectors, a system of green passages and routes that link individual parks. In 2012 there were two hundred kilometers of connectors but the network keeps expanding and within the next two years the number is supposed to increase to three hundred kilometers, which is impressive taking into consideration a relatively small size of the island. The greenways enable strollers to get around and move between parks easily without leaving green areas and losing contact with nature. Some connectors are astonishing in terms of their imaginative form, whether it is a suspension bridge, an overpass built a few dozen meters above the ground, or an architecturally impressive footbridge crossing over a busy road. Naturally, the greenways are lit at night and the paths have facilities for strollers who want to make a stopover on the way.

< A route leading to Mount Faber, covered by lush greenery.

^ A remarkable pedestrian bridge – Henderson Waves.

Sz szczególnie atrakcyjną formę przybrała kładka nad ulicą Hendersona, będąca elementem 9-kilometrowego łącznika o nazwie Southern Ridges, która spaja West Coast Park i HarbourFront. Most dla pieszych Henderson Waves to najwyższe położona kładka w Singapurze – przejście usytuowane jest na wysokości 36 metrów nad ziemią. Długość kładki również jest imponująca – wynosi aż 274 metry. Most wyróżnia się piękną, lekką formą skomponowaną z wygiętych, stalowych żeber tworzących fale, które wznoszą się wysoko nad głowami przechodniów, by następnie opaść poniżej poziomu mostu. Całość wyłożona jest żółtą odmianą *Bangkaïrai*, egzotycznego drewna charakteryzującego się dużą wytrzymałością oraz odpornością na czynniki atmosferyczne. Drewno tego nie impregnuje się, co najwyższe nasącza olejem dla zachowania naturalnego koloru. Drewno na Hendersons Waves najwyraźniej pozostawione zostało w swej naturalnej postaci, o czym świadczy charakterystyczna szarawa, szlachetna patyna. Wznoszące się fale tworzą nisze, w których z ugięcia formy powstały miejsca do siedzenia lub leżenia. Projektanci¹¹ pomyśleli o wszystkim – również o tym, by nie zasłaniać najpiękniejszego widoku – na zatokę Keppel oraz na usytuowane nad jej brzegiem niezwykle osiedle Reflections at Keppel Bay, projektu Daniela Libeskinda. Szczególnie pięknie Fale Hendersona prezentują się o zmierzchu i nocą, kiedy iluminowane są za pomocą ukrytych źródeł światła LED.

One of the most attractive bridges is Henderson Waves, an overpass that is part of a 9-kilometer connector called the Southern Ridges, linking the West Coast Park and HarbourFront. Henderson Waves is the highest pedestrian bridge in Singapore, standing at 36 meters above the road and stretching over 274 meters, which is quite impressive. What makes the bridge an architectural gem is its beautiful and light wave-like form – undulating curved steel ribs that alternately rise high above the strollers' heads and then go down below the main deck level. The bridge is made of a yellow variety of *Bangkaïrai* wood, a kind of exotic timber that is very durable and weather-resistant. In order to preserve its natural color, the wood is impregnated only with oil. The timber used to build Henderson Waves acquired a refined grey patina layer, which means that it was left untouched in its natural state. The rising and falling waves form alcoves that function as seats or places to lounge located in the smoothly-curved hollows. The bridge designers¹⁰ took care of every detail and made sure that nothing obscured the stunning view of Keppel Bay and Reflections at Keppel Bay, an amazing luxury residential complex situated on the shore, designed by Daniel Libeskind. Henderson Waves looks particularly beautiful at dusk and at night when the LED lights illuminating the bridge are switched on.

> Widok z wysokości 36 metrów na osiedle Reflections at the Keppel Bay, wyłaniające się z morza tropikalnej zieleni.

Warto zauważyć, że przy projekcie współpracowali fachowcy reprezentujący różne dziedziny: oczywiście konstruktorzy, planiści, architekci i geodeci, ale również specjaliści od oświetlenia, drewna, betonu i stali. Nawet przy tak, zdawałoby się, prozaicznym temacie pracowali eksperci różnych dyscyplin, co zaowocowało wspaniałym projektem, którego, moim zdaniem, główną zaletą jest udowodnienie, że nawet z czegoś tak zwyczajnego jak kładka dla pieszych można było zrobić prawdziwe dzieło sztuki architektonicznej.

> A view of Reflections at Keppel Bay, as seen from a 36-meter high bridge. The residential complex emerges from behind a luxuriance of tropical vegetation.

Professionals representing different fields worked together on this project – not only construction engineers, designers, architects, and geodesists, but also experts in lighting, timber, concrete and steel. Building an overpass might have appeared a seemingly prosaic undertaking but nevertheless, it attracted a variety of excellent specialists, which resulted in an outstanding design. It proves that with the right attitude and goodwill, even an ordinary assignment can be turned into an extraordinary project.

^ Wzdłuż zielonych korytarzy umieszczono, podobnie jak w wielu parkach Singapuru, tabliczki informujące o mijanych po drodze ciekawych okazach roślin. Tu – opis drzewa kauczukowego.

Innym interesującym przykładem zielonego łącznika jest Forrest Walk – trasa długości 1,3 kilometra, wyniesiona nad ziemię, tak aby umożliwić obserwację tropikalnego lasu z najciekawszej perspektywy, czyli z poziomu najwyższych partii koron drzew. Wsparta na słupach ścieżka wznosi się na wysokość od 3 do 18 metrów i oferuje niezwykle widoki zarezerwowane dotąd dla ptactwa lub buszujących wśród gałęzi małp. Ścieżka wyposażona jest oczywiście w oświetlenie oraz ławki i wiaty chroniące przed deszczem. Napotkać tu można również tabliczki z opisami ciekawszych gatunków roślin – pod względem morfologii, właściwości czy zastosowania. Wymiar edukacyjny parków jest zjawiskiem powszechnym: w większości parków Singapuru, niezależnie od tego czy są to parki osiedlowe, czy położone w centrum miasta, znajdziemy ciekawe informacje przy napotykanym po drodze godnych uwagi okazach.

^ Just like in many other Singaporean parks, there are information boards installed all over the park connectors informing about interesting plant specimens that can be spotted on the way. The photo features a description of the rubber tree.

Forest Walk is another example of an interesting Park Connector. It is a 1.3-kilometer trail elevated above the ground, giving visitors a closer look at the best possible perspective - a bird's-eye view of the tropical forest. It is a free-standing suspension bridge, a pillar-supported walkway with heights ranging from 3 to 18 meters. It allows strollers to admire the same views as only birds or monkeys jumping between the trees can enjoy. The trail is lit and provides lighting, benches and rooftops protecting from the rain. There are also information boards for tourists who will learn about interesting plant species, their morphology, properties or applications. The educational role of the parks is very common and most of them, from little community gardens to large downtown parks, provide interesting notes about wildlife that strollers may possibly encounter on the way.

^ Baldachim drzew ocieniających autostradę East Coast Parkway.

> Ostatni, prosty odcinek autostrady wiodącej ku lotnisku Changi. Po usunięciu donic ze środka drogi, trasa może służyć jako awaryjny pas startowy.

Niemniej interesującym, a przy tym zaskakującym zielonym obszarem Singapuru jest autostrada prowadząca z lotniska Changi w kierunku centrum, czyli East Coast Parkway, której głównym zadaniem jest godne witanie i żegnanie gości odwiedzających Singapur. Wrażenie rzeczywiście jest niezapomniane: szerokie pasy autostrady dosłownie toną wśród zieleni i wszelkiego koloru kwiecica. Wspaniale, stare, rozłożyste drzewa tworzą cienisty baldachim nad ulicą, misternie przyszytych krzewy ułożone są piętrowo – od najniższych partii przy krawężnikach aż do wyższych, wplatających się pomiędzy pnie drzew. Całość stanowi zwartą bryłę roślin wielu gatunków. Wysilki Singapurczyków dostrzeżone zostały przez fachowców: *Specjalista od ogrodów południowo-wschodniej Azji, William Warren, w swej książce o Singapurze zalicza tę autostradę i samo lotnisko do najpiękniejszych ogrodów w Azji*¹².

East Coast Parkway is an expressway that links Changi Airport with the city center, welcoming visitors arriving in Singapore and giving them a proper farewell before leaving the island. What is interesting and surprising about the expressway is lush greenery growing along the roads. The view is unforgettable - wide lanes of the expressway are literally flooded with plants and flowers, magnificent old wide-stretching trees cast a pleasant shadow over the roads, and elaborately trimmed bushes are planted in layers – from the smallest plants growing near curbs to the highest vegetation weaving into the trees. The greenery forms a solid mass built out of many plant species. The effort has been noticed and appreciated by professionals. In his book about Singapore, William Warren, a horticulture expert specializing in the gardens of south-eastern Asia, rates this expressway and the airport itself among the most beautiful gardens in the entire Asian region¹¹.

< Wide canopies providing shade over the East Coast Parkway.

^ The straight section of the East Coast Parkway close to Changi Airport may be used as an emergency landing runway by removing potted plants standing along the expressway.

^ Niewielki ruch samochodowy w centrum Singapuru – widok ulicy wzdłuż Hotelu Raffles.

> Pas zieleni pomiędzy Parkiem Istana a ruchliwą ulicą Orchard.

Autostrada East Coast Parkway nie jest wyjątkiem. Wiele ulic Singapuru wygląda podobnie, jeśli chodzi o zielony entourage. Chodniki oddzielone są zazwyczaj od ulic pasem roślin, dzięki czemu ruch samochodowy nie jest zbyt uciążliwy dla pieszych. Zadbane kwartale zieleni mogłyby wzbudzić zazdrość niejednego zapalonego działkowca, roślinność dobierana jest precyzyjnie pod względem wielkości i koloru, całość jest wypielegnowana i robi bardzo pozytywne wrażenie bezpiecznego odseparowania od ulic. W centrum Singapuru natychmiast rzuca się w oczy niespotykane u nas zjawisko: przy ulicach nie ma żadnych parkujących samochodów! Żadnych krzywo zaparkowanych aut, które tak bardzo szpecą nasze miasta. Parking wzdłuż ulicy to w Singapurze rzadki widok.

East Coast parkway is not an exception. A lot of Singaporean streets and roads resemble that expressway in terms of its green entourage. Pavements are usually separated from roadways by nature strips, protecting the walkers from annoying traffic. Trim and orderly green districts could probably make some keen Polish allotment holders green with envy. Vegetation is carefully selected according to size and color and plants are kept in a perfect condition. Because the sidewalks are separated from the roadways, the streets appear to be safe. Another unusual phenomenon that strikes the eye in Singapore is a complete lack of cars parked along the roads! There are no jammed cars chaotically parked askew, a situation which is an awful nuisance in most cities. In Singapore, a parking lot situated along the street is a rare case.

< Moderate traffic in the center of Singapore, a view of the street running along Raffles Hotel.

^ A green belt between the Istana Park and the busy Orchard Road.

Miasto dla ludzi, a nie dla samochodów

Jak to możliwe, że tak gęsto zaludnione, nowoczesne miasto, może sobie pozwolić na brak parkingów na ulicach i gdzie podziewają się te wszystkie auta? Dokonując prostej obserwacji zdjęć satelitarnych Singapuru i dowolnego dużego miasta w Polsce, zauważyć można zadziwiającą różnicę: na ulicach Singapuru widać niemal wyłącznie samochody jadące, natomiast wzdłuż naszych ulic ciągną się nierówne łańcuszki zaparkowanych dosłownie wszędzie samochodów.

Wydawać by się mogło, że w tak zamożnym społeczeństwie każdy dorosły obywatel będzie posiadał co najmniej jeden samochód. Statystyki są jednak zaskakujące: w Singapurze na 1 tysięcy mieszkańców przypada tylko 149 samochodów, podczas gdy w Polsce – aż 537¹³.

Każdy obywatel Singapuru, który zechce wejść w posiadanie auta, musi się liczyć z naprawdę wysokimi opłatami, nakładanymi nie tylko w momencie kupna samochodu, ale również w trakcie jego eksploatacji.

City for People, not for Cars

How is it possible that in such a densely-populated modern city there is no on-street parking? Where are all the cars? When we compare the satellite images of streets in Singapore and, for instance, streets in any large Polish city, there is one major difference between them. In Singapore all cars in the city are in motion. In Poland, however, they are parked everywhere, resembling a long stagnant chain of vehicles.

It would seem that in such a wealthy society all adult residents should own at least one car. Yet, the statistics are surprising. In Singapore the car ownership rate is only 149 cars per one thousand people whereas in Poland the same rate is as high as 537!¹² Each Singaporean who wants to acquire a vehicle needs to be prepared to make sky-high payments for this luxury, not only upon purchase but also throughout the entire use of the car.

Pierwszą opłatę stanowi akcyza, pobierana przez Urząd Celny, której wysokość wynosi 20% wartości rynkowej samochodu.

Kolejną, stosunkowo niewielką kwotą, którą trzeba uiścić jest opłata rejestracyjna w wysokości 140 S\$ (dolarów singapurskich). Wydatek znacznie wyższy to tzw. Dodatkowa Opłata Rejestracyjna – Additional Registration Fee (ARF), którą oblicza się od wartości samochodu. Za pierwsze 20.000 S\$ wartości auta płaci się 100% podatku, za kolejne 30 do 50.000S\$ dopłaca się 140% tej wartości, natomiast od sumy powyżej 50.000S\$ płaci się podatek wynoszący 180% tej liczby. Z tych dość skomplikowanych wyliczeń wynika, że za auto wartości 75.000S\$ zapłacimy dodatkowo 107.000S\$ podatku ARF¹⁴.

Wartość samochodu – 75,000 S\$	Opłata ARF	Do zapłaty
Pierwsze 20,000 S\$	100%	100% x 20,000 S\$ = 20,000 S\$
Kolejne 30,000 S\$	140%	140% x 30,000 S\$ = S\$42,000 S\$
Ponad 50,000 S\$	180%	180% x 25,000 S\$ = S\$45,000 S\$

Ku pokrzepieniu serc amatorów pojazdów, proponuje się różnego rodzaju zniżki, np. dla posiadaczy aut o obniżonej emisji CO₂ lub pojazdów elektrycznych, przewiduje się również rabaty dla osób, które poprzedni samochód złomowały przed osiągnięciem 10 lat eksploatacji.

W trakcie użytkowania wszyscy właściciele aut posiadać muszą ważną licencję (tzw. Road Tax), odnawianą co 6 miesięcy lub co rok. Przed dopuszczeniem do jazdy, każde auto poddawane jest okresowej kontroli. Również benzyna jest tu droższa niż w Malezji, zadbano więc o to, by nie tankować jej u sąsiadów – wyjeżdżający z Singapuru pojazd musi mieć bak wypełniony co najmniej w 3/4. Jest to tylko wierzchołek góry lodowej opłat, warto jednak jeszcze wspomnieć o pomyslowym systemie Electronic Road Pricing (ERP). Jest to elektroniczny system poboru opłat dotyczący tych kierowców, którzy decydują się na jazdę w godzinach szczytu po najbardziej przeciążonych ulicach. System wprowadzono po to, by rozładować ruch uliczny i by kierowcy albo zmieniali trasę, albo godzinę jazdy. Każde auto należy wyposażać w specjalny czytnik kart kredytowych, opłata pobierana jest z karty w momencie mijania instalacji systemu ERP (jest to rodzaj bram, pod którymi się przejeżdża).

First, the excise duty is collected by Singapore Customs and it amounts to twenty per cent of the open market value (OMV) of the vehicle. Second, a relatively small registration fee of S\$140 (Singaporean dollar) is charged. Next, Additional Registration Fee (ARF) is collected, a high tax calculated on the basis of car market value. Cars with OMV of up to S\$20,000 are taxed 100 per cent. Cars with market value between S\$20,001 and S\$50,000 are charged 140 per cent, and those cars that cost above S\$50,000 are taxed 180 per cent of OMV. The following example may help to clarify these complex calculations – for a car with a market value of S\$75,000, the car owner must pay the total ARF of S\$107,000.¹³

Vehicle OMV (S\$75,000)	ARF Rate	ARF Payable
First S\$20,000	100%	100% x S\$20,000 = S\$20,000
Next S\$30,000	140%	140% x S\$30,000 = S\$42,000
Above S\$50,000	180%	180% x S\$25,000 = S\$45,000

A rebate scheme has been introduced to make amends for such high expenses to car owners. Those who want to acquire a car with low carbon emissions or an electric vehicle will qualify for the rebate. The scheme offers benefits for those who will de-register a car before ten years of age. All car owners must have a valid Road Tax, a license renewable on a six-month or a yearly basis. Each vehicle must pass a periodic car inspection test before it is certified fit for use. Fuel prices are much higher than in neighboring Malaysia and tight restrictions upon petrol allowance have been imposed to prevent Singaporeans from refueling their vehicles while abroad. A car departing from Singapore must have tank full at least three-quarters. These expenses make just a tip of the iceberg of the whole taxation scheme for car users.

Electronic Road Pricing (ERP) is a noteworthy solution to control traffic and minimize congestion. It is an electronic toll collection scheme for those who want to drive down the most severely congested roads during peak hours. The scheme has been introduced to optimize road usage in rush hour by causing drivers to take a different route or even change time of the trip. Each vehicle has to be equipped with a special credit card scanner that connects wirelessly with the system so the toll is charged when it passes an ERP gantry.

^ Stacja metra Promenade. Po lewej instalacja singapurskiej grupy artystycznej :phunk studio, zatytułowana *Dreams in Social Cosmic Odyssey*.

Oczywiście każdy właściciel samochodu musi zadbać o wykupienie miejsca parkingowego, które najczęściej zlokalizowane są w podziemnych lub naziemnych garażach budowanych na osiedlach równocześnie z domami mieszkalnymi. Również i w centrum nie widać zaparkowanych aut, gdyż przy każdej ulicy znaleźć można podziemny lub naziemny – wielopiętrowy parking.

Wprowadzone przepisy dotyczące samochodów zaowocowały tym, że jest ich na ulicach rzeczywiście mało, w porównaniu z miastami Malezji, czy Tajlandii, a jeśli już – są to auta wysokiej klasy. Na posiadanie własnego samochodu stać tu naprawdę najbardziej majątnych mieszkańców, którzy wybierają modele z najwyższej półki.

Na ulicach widać natomiast sporo autobusów i taksówek, choć najbardziej popularnym środkiem transportu jest z całą pewnością metro.

Metro, określane najczęściej skrótem MRT (Mass Rapid Transit), zostało otwarte w roku 1987, a w planach pojawiło się już w roku 1967. Po manilskim jest to najstarsze metro w Azji Południowo-Wschodniej. Obecnie działają aż 104 stacje – na tym jednak nie zakończono – singapurskie metro stale się rozrasta, budowane są nowe stacje w centrum, jak również połączenia z oddalonymi osiedlami mieszkaniowymi.

It goes without saying that each car owner needs to pay for a parking place to store a vehicle in an overground or underground parking garage located in the housing estate. There are no cars parked by the roadside in the city center because there are multi-storey car parks on every street.

New rules regulating vehicle usage produced the desired result – there are considerably fewer cars in the city, especially in comparison with Malaysia or Thailand. The vehicles in Singapore are usually first-class models. Since only the well-off can afford to maintain a car, they are likely to select top-of-the-range products.

There are a lot of bus and taxi services in the city but the most popular means of transportation is the Mass Rapid Transit (MRT), the Singaporean railway system. The MRT opened in 1987 but the first plans of the transport system had been drawn up as early as in 1967. It is the second-oldest subway system in southeastern Asia, after Manila's metro network. Nowadays the MRT has as many as 104 stations, but that is not the end of the project. The network keeps expanding, there are new stations being built within the city center as well as new lines connecting the center with remote residential districts.

< Promenade MRT Station. On the left, an installation called 'Dreams in Social Cosmic Odyssey' designed by Phunk Studio, a Singaporean art collective.

Podziemne miasto pomiędzy stacją metra City Hall a teatrem Esplanade.

Podróżując metrem w Singapurze, odnosi się wrażenie przeniesienia w przyszłość: bezzałogowe pociągi kursują z niezakłóconą punktualnością, zatrzymując się z precyzją w dokładnie wyznaczonych miejscach. Wszystkie stacje podziemne wyposażone są w szklane bariery oddzielające perony od torów – z rzędem drzwi zsynchronizowanych z wejściami do pociągu i otwieranych automatycznie po całkowitym zatrzymaniu się pojazdu. Czyste stacje tchną chłodem wypolerowanych ścian i posadzek, a klimatyzacja przynosi ulgę zaraz po wejściu z panującego na zewnątrz tropikalnego upału. Nowo powstające stacje prześcigają się atrakcyjną architekturą i ciekawym wystrojem, niejednokrotnie na peronach i przejściach zetknąć się można z dziełami miejscowych artystów lub studentów tutejszych szkół artystycznych, dowiedzieć o aktualnych wystawach czy spektaklach i szczególnych atrakcjach dla dzieci lub rodzin. Podziemne przejścia to nie ponure korytarze, do których przywykliśmy u nas, i które spotyka się w również krajach azjatyckich. W Singapurze urastają one do rangi podziemnych miast, oświetlonych, jasnych centrów handlowo-rozrywkowych. Można tu smacznie zjeść, zrobić zakupy lub po prostu pochodzić po sklepach, iść do fryzjera i miło spędzić czas w estetycznych, klimatyzowanych wnętrzach. Stacje metra często ulokowane są tak, by bezpośrednio przejść do centrum handlowego, muzeum, parku czy uniwersytetu, oczywiście wybrać można inne wyjścia, których zawsze jest kilka. Orientacja jest łatwa dzięki powszechnie stosowanym planom i przejrzystej informacji.

The underground city between City Hall MRT Station and the Esplanade Theaters.

Anyone who travels by MRT might have an impression of being sent into the future. Unmanned vehicles run with undisturbed punctuality and come to a halt precisely where they are supposed to stop. There are glass screens fitted at all underground stations, separating platforms from rail tracks. The screens are equipped with platform screen doors that are synchronized with train doors and open automatically only after the train has come to a standstill. The stations are neat, the walls and floors are polished, and the air conditioning provides cool breeze for passengers entering the station, escaping the tropical heat that prevails in the city.

Newly-constructed stations seem to outdo one another in attractive architecture and fascinating décor features. While walking to a platform, commuters can come across artworks created by local artists or art students, find out about current exhibitions and performances, or learn about attractions organized for families with children. Underground tunnels are not gloomy passages at all, something that we are well used to because it is so typical of our underground system or many more subway systems built in Asia. In Singapore the passages resemble underground cities, brightly lit shopping and entertainment centers. Travelers can choose from a variety of diners serving tastily prepared dishes, go shopping or do some window shopping, go to the hairdresser's, or simply hang out in aesthetic air-conditioned interiors. The MRT stations are usually located near entrances to shopping malls, museums, parks or universities, but travelers always have a few other entrances to choose from. Finding your way around Singapore is easy because of practically ubiquitous city maps and clear information.

Singapurskie atrakcje

^ Dekoracja świąteczna z okazji Chińskiego Nowego Roku w Chinatown. 108-metrowej długości wąż utworzony z 5 tysięcy czerwonych latarni na North Bridge Road zapowiadał nadchodzący Rok Węża.

> Meczec Masjid Sultan wierzący ulicę Bussorah. Historia meczetu sięga początków XIX wieku, jednakże dzisiejsza bryła wzniesiona została w 1924 roku według projektu irlandzkiego architekta Denisa Santry.

Pomimo swego położenia w Azji Południowo-Wschodniej i sąsiedztwa takich krajów jak Malezja, Indonezja czy niedaleka Tajlandia oraz mimo różnorodności etnicznej mieszkańców Singapuru – Chińczyków, Malajów czy Hindusów, próżno spodziewać się tu egzotyki. Wprawdzie znajdziemy w Singapurze dzielnicę chińską, hinduską („Little India”), czy muzułmańską (Arab Street), które w jakiejś mierze nawiązują do swych kulturowych korzeni, jednakże nie posiadają porównywalnego klimatu i atmosfery, które znajdujemy w Indiach, Chinach czy krajach arabskich. Singapur stanowi specyficzną mieszankę, jest nowym tworem wyrosłym na podłożu różnych kultur.

Singaporean Attractions

Those who expect to encounter the exoticism in Singapore will not find it there, despite the fact that the island is situated in South-East Asia close to such countries as Malaysia, Indonesia or Thailand, and even despite multiculturalism of Singaporean residents with origins in China, Malaysia or India. Indeed, there are ethnic neighborhoods such as Chinatown, Little India or Arab Street with some reference to cultural roots, but the ambience is incomparably different from the atmosphere felt in India, China, or the Arab world. Singapore constitutes a unique mixture, it is a new entity that has developed on the basis of many cultures.

< Festive decorations put up during Chinese New Year celebrations in Chinatown. A 108-meter long snake made up of red lanterns on North Bridge Road heralded the Year of the Snake.

^ Masjid Sultan, a mosque located at the end of Bussorah Street. The history of the mosque dates back to the early 19th century but its present structure was erected in 1924, designed by architect Denis Santry of Ireland.

Przykłady zadbanych zabytków architektury chińskiej, hinduskiej, kolonialnej i malajskiej.

Oczywiście dba się tutaj o zabytki zachowujące pamięć o kulturowym dziedzictwie Singapuru – świątynie, domy, kamienice, wille są świetnie utrzymane, czego przykłady znaleźć można w całym mieście, ale konkluzja jest taka, że nie to jest celem turystów masowo odwiedzających Singapur.

Examples of heritage sites displaying well-maintained architecture of Chinese, Indian, Colonial and Malay origins.

Naturally, historic places are highly valued as they commemorate the cultural heritage of Singapore. Temples, old houses, colonial buildings and villas are well-maintained and they can be found across the whole city but it seems that heritage sites are not the major attraction that draws crowds of tourists to Singapore.

Mandarynki i pomarańcze są nierozdzielnie związane z obchodami Chińskiego Nowego Roku ze względu na symbolikę związaną z bogactwem i pomyślnością.

Tangerines and oranges are part and parcel of Chinese New Year celebrations as they are symbolic of wealth and prosperity.

Singapur oferuje całą gamę atrakcji przeznaczonych zarówno dla turystów, jak i stałych mieszkańców. Zebrano tu niemal wszystko, co z osobna występuje w różnych krajach, a zatem różnego rodzaju „standardowe” atrakcje – jednakże tutaj, słowo „znane”, „szablonowe”, „standardowe” w ogóle nie pasuje!

The city offers a wide range of leisure attractions created for tourists and locals alike. Singapore offers ‘standard entertainment’ – the city provides virtually everything that can be found in many different countries. However, such words as ‘standard’, ‘common’ or ‘conventional’ do not describe in the slightest what Singapore really has in store!

^ Stagany z noworocznymi ozdobami w Chinatown.

^ Stalls with New Year's ornaments in Chinatown.

Weźmy na przykład ogród zoologiczny: z grubsza wyobrażamy sobie egzystencję dzikich zwierząt w zoo. Mając przed oczami wyobraźni klasyczne klatki i wybiegi, przenieśmy się do Singapuru i odkryjemy świat 300 gatunków zwierząt – ssaków, ptaków i gadów, w ogrodzie uznanym za jeden z najpiękniejszych parków przyrody na świecie. Singapurskie ZOO wpisane zostało w przestrzeń istniejącej dżungli, w której prawie 3 tysiące zwierząt żyje swobodnie w otwartych siedliskach na 26 hektarach dyskretnie podzielonej przestrzeni. Organizacja WRS (Wildlife Reserves Singapore), oprócz ZOO otacza opieką również pozostałe atrakcje związane z dziką fauną: Jurong Bird Park, Night Safari i River Safari. Parkowi Jurong Bird również można nadać przedrostek „naj”. Jest jednym z najbardziej znanych na świecie ptasim ogrodem zoologicznym, posiada jedne z największych woliery na świecie, na ponad 20 hektarach powierzchni żyje tu 5 tysięcy okazów 380 gatunków ptaków. Aranżacja parku pozwala na bardzo bliski kontakt z wieloma gatunkami; gigantyczne i zupełnie niewidoczne woliery pozwalają poczuć się odwiedzającemu jak prawdziwy odkrywca, wypatrujący swobodnie latających ptaków wśród gałęzi drzew. Podobnie niezapomniane wrażenia odnieść można z Night Safari, podczas którego podgląda się zwierzęta prowadzące nocny tryb życia. Najnowszą atrakcją jest River Safari – gdzie w bardzo pomysłowy i niecodzienny sposób prezentuje się środowiska 8 wielkich rzek świata i żyjących w nich zwierząt. Poznać można faunę i florę rzeki Missisipi, Amazonki, Kongo, Nilu, Gangesu, Mekongu, Jangcy i australijskiej rzeki Murray. Jest tu, oczywiście największe na świecie, akwarium ze słodką wodą. W parku zgromadzono 5 tysięcy okazów zwierząt reprezentujących 300 gatunków, w tym również – jako główną atrakcję – dwie pandy wielkie. Ogród zoologiczny prowadzi również działalność badawczą służącą zachowaniu, ochronie i przywracaniu zagrożonych gatunków zwierząt, poczuwa się także do odpowiedzialności za uświadamianie społeczeństwa w kwestiach ochrony przyrody. Edukacja prowadzona jest od najmłodszych lat, w tym celu opracowuje się specjalne programy dla szkół, wydawany jest nawet kwartalnik „Wildlife Wonders” („Cuda dzikiej przyrody”), który dociera do pół miliona singapurskich dzieci¹⁵.

Przykładów można by mnożyć – lecz wniosek nasuwa się jeden: Singapur stara się by to, co wprowadza było pierwsze, największe lub najbardziej niezwykle i że pozornie zwyczajną i znaną atrakcję stara się przekuć w coś ponadprzeciętnego, wzniesć na wyżyny wspaniałości. Rzecz istotna: tu nie spoczywa się na laurach, każdego roku pojawiają się nowe propozycje, udogodnienia i oferty. Przykłady singapurskich „naj” znaleźć można niemal w każdej kategorii, które zaspokajają amatorów najróżniejszych dziedzin proponując im rozrywkę na najwyższym poziomie.

Take a zoological park for example. Generally, a typical zoo we tend to envisage is a facility where wild animals live in enclosures. Yet, the Singapore Zoo has a different concept from any other zoos and visitors will discover the world inhabited by three hundred animal species - mammals, birds and reptiles. This garden is by far one of the most beautiful wildlife parks in the world. The Singapore Zoo is nestled within the rainforest where almost three thousand animals live in open habitats, stretching over a 26-hectare area almost invisibly divided into exhibits. The park is managed by Wildlife Reserves Singapore (WRS), an organization that takes care of other wildlife attractions: Jurong Bird Park, Night Safari and River Safari.

Jurong Bird Park also deserves the highest accolades. It is a world-famous bird sanctuary that stretches over an area of twenty hectares and features over five thousand birds representing 380 species. The park allows many close-up encounters with animals thanks to enormous and practically invisible aviaries that make visitors feel as real explorers observing high-flying birds in the trees. Night Safari offers an unforgettable adventure for visitors who take a tour of the park at night to observe nocturnal animals. River Safari is the newest attraction that exhibits the wildlife habitats of eight major rivers in the world in a unique and ingenious way. Visitors learn about the flora and fauna of the Mississippi, Amazon, Congo, Nile, Ganges, Mekong, Yangtze and Murray rivers. The park features the world's largest freshwater aquarium and there are five thousand wild animals of three hundred species, including two giant pandas as the greatest attraction.

The Singapore Zoo is dedicated to research programs that preserve and restore endangered species. The park makes every effort to educate the community on environment and conservation matters from the earliest days, and the organization designs curricula for schoolchildren, bringing their attention to green issues. WRS publishes *Wildlife Wonders*, a quarterly magazine that reaches half a million Singaporean children¹⁴. There are countless examples of such commitment and only one conclusion – Singapore has gone to great lengths to make sure that everything the city has introduced is the first, the greatest, and the most impressive. It proves that even common entertainment can be transformed into something extraordinary, reaching new heights of magnificence. It is essential that no one rests at their laurels and each year brings new ideas, offers and improvements. Numerous instances of Singaporean great accomplishments occur in virtually every field and they are bound to satisfy the needs of the most demanding individuals, offering them world-class entertainment.

Wielki wodospad w parku Jurong Bird mieści się pod potężną woliarą.

The impressive waterfall in the Jurong Bird Park is located under a huge aviary.

Flamingi karmazynowe *Phoenicopterus ruber* w porze karmienia.

American Flamingos (*Phoenicopterus ruber*) during a feeding session.

Przestrzeń publiczna

Z definicji, przestrzeń publiczna to „obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokajania potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno – przestrzenne”¹⁶. Tyle teoria, a rzeczywistość polska jaka jest, każdy widzi i na co dzień doświadcza.

W Singapurze do problemu przestrzeni publicznej podchodzi się bardzo poważnie i, co najważniejsze – kompleksowo. Zagospodarowuje się tam od razu całe obszary – czy będzie to strefa mieszkalna, handlowa, biurowa, rozrywkowa, rekreacyjna, czy też przestrzeń łącząca różne zastosowania. Zaspokajanie potrzeb mieszkańców poprzez odpowiednio zaprojektowaną ogólnie dostępną przestrzeń opracowuje się od razu – programowania wolnej strefy dokonuje się jednocześnie z planowaniem budynków. W Singapurze projektuje się przestrzeń według tzw. *master planów*, globalnych założeń, w których opracowane zostają wszystkie elementy projektu. Daje to gwarancję spójnej koncepcji i zachowania harmonijnego ogólnego charakteru założenia.

W Singapurze odczuć można wyraźnie, że projektanci przestrzeni działali tak, by dać użytkownikom poczucie komfortu, które zapewnia nie tylko funkcjonalność przestrzeni, ale również sposób jej psychofizycznego oddziaływania na odbiorcę. Najważniejsza w projektowaniu przestrzeni publicznej jest wyobraźnia. Nie tylko dlatego, że pozwala wykreować atrakcyjne wizualnie miejsca – przykuwające uwagę, niezwykle i niezapomniane. Istotne jest to, by w tej przestrzeni wyobrazić sobie człowieka, wczuć się w jego emocje, doświadczyć zawczasu tego, co i on przeżyje. Humanistyczny aspekt przestrzeni musi być stale na pierwszym planie, musi wyjść poza ambicje twórców i ich poczucie twórczego władania przestrzenią. Człowiek, jego potrzeby, pragnienia, odczucia muszą być punktem wyjścia do planowania przestrzeni, a projektant musi znać te potrzeby i wiedzieć, jakich użyć środków, by odpowiednio wykreować przestrzeń. *Zła architektura jest w tym samym stopniu porażką projektancą co psychologiczna*, napisał Alain de Botton i dodał: *Miejsca, które określamy jako piękne, są dziełami architektów mających dość pokory, by postawić sobie własne pytania o własne pragnienia, i dość uporów, by przełożyć chwilowe choćby zrozumienie szczęścia na logiczne plany*¹⁷.

Public Space

By definition, public space is ‘an area of special importance that serves a purpose of fulfilling residents’ needs, improving their quality of life, and facilitating social bonds due to its location and functionality’¹⁵. The fact that Singapore approaches public space comprehensively and devotes special attention to this issue is of vital importance. Any area earmarked for development is in fact developed as a whole, be it residential estates, commercial areas, office parks, entertainment centers, recreation zones, or spaces that serve multiple purposes. All possible needs people may have concerning well-designed and accessible public spaces are addressed at the concept level - new buildings are designed simultaneously with their surroundings. In Singapore public space is designed in line with global directives called Master Plans. Each new development must be taken into account and marked in those plans, which guarantees cohesion and harmonious evolution of the entire area. It can be distinctly felt that urban architects have designed the Singaporean public spaces to make people feel comfortable by providing functional zones that exert a positive psychophysical influence. Imagination is the most important virtue of public space design, not only just because it helps to create visually enticing sites that attract attention and provide unforgettable experience. What also matters is being able to imagine people within public space, enter their minds, feel their emotions and sense way in advance whatever they may experience later. The humanistic facet of space must be at the forefront of every project and it has to be more important than ambitions of designers and their sense of holding creative power over space they are about to transform. The individual person and his or her needs, desires and emotions must be a starting point for space design. A designer has to be aware of those needs and know what means should be employed to reinvent the space in the appropriate way. As Alain de Botton once said, ‘bad architecture is in the end as much a failure of psychology as of design’, adding that ‘the places we call beautiful are, by contrast, the work of those rare architects with the humility to interrogate themselves adequately about their desires and the tenacity to translate their fleeting apprehensions of joy into logical plans’.¹⁶

Ikona Singapuru

^ Komplex Marina Bay, od lewej widoczny most Helix, hotel Marina Bay Sands, centrum handlowo-kulturalne Shoppes at Marina Bay Sands, Art and Science Museum, w głębi – drapacze chmur centrum finansowego.

> Widok na Marina Bay z singapurskiego Flyera, jak dotąd – najwyższego diabelskiego koła na świecie (wysokości 165 metrów).

Jednym z najbardziej znanych na świecie singapurskich *master planów* ostatnich lat jest założenie Marina Bay Sands.

Jak głosi Urban Redevelopment Authority: *Marina Bay to najbardziej eksygujący i ambitny projekt urbanistyczny w Singapurze. Zlokalizowana na samym brzegu, z piękną panoramą miasta w tle, Marina Bay będzie nowym centrum Singapuru*¹⁸. Przestrzeń poddana tej niezwyklej transformacji obejmuje aż 360 hektarów powierzchni, na której zlokalizowano m.in.: Hotel Marina Bay Sands, który już stał się ikoną architektoniczną Singapuru, centrum handlowo-rozrywkowe z teatrami, muzeum i kasynem – the Shoppes at Marina Bay Sands, Art and Science Museum, niezwyklej most Helix, spinający brzegi Singapore River oraz centrum finansowo-biurowe o powierzchni użytkowej (łącznie z istniejącym już dystryktem) 2,8 miliona m². W obrębie całego założenia zaaranżowane zostały oczywiście znakomite miejsca przyciągające mieszkańców i turystów, przykłady doskonale zakomponowanej przestrzeni publicznej.

The Icon of Singapore

The development of Marina Bay Sands is definitely one of the most prominent Singaporean ‘master plans’ in the world. According to the Urban Redevelopment Authority, ‘Marina Bay is Singapore’s most exciting and ambitious urban project. Set by the water’s edge, with the stunning city skyline as a backdrop, Marina Bay will be the new focal point for the nation’¹⁷. Three hundred sixty hectares of land were outstandingly transformed into a unique integrated resort featuring the Marina Bay Sands Hotel, which has already become an architectural icon of Singapore, the Shoppes at Marina Bay Sands – a shopping mall and entertainment center with the ArtScience Museum, a casino and two theaters. Nearby, the amazing Helix Bridge links two banks of the Singapore River. In addition, the resort includes a business and financial center occupying 2.8 million square meters, together with the existing business district. The development offers a spectrum of unique well-designed spaces that attract tourists and Singaporeans alike.

< Marina Bay development. As seen from the left – the Helix Bridge, the Marina Bay Sands Hotel, the Shoppes at Marina Bay Sands mall (a commercial and entertainment center), the ArtScience Museum. In the background – skyscrapers of the financial district.

^ A view of Marina Bay as seen from the Singapore Flyer, the tallest Ferris wheel in the world (a height of 165 meters).

Druga do Ogródów nad Zatoką przechodzi przez hotel, dzięki czemu staje się on bardziej otwarty i dostępny dla mieszkańców i turystów. Ścieżka biegnąca nad szeroką arterią wysadzana jest oświetlanymi nocą drzewami.

In order to access the Gardens by the Bay, visitors must walk through the hotel which is open and accessible for tourist and locals. The walkway running over a wide road is lined with trees illuminated at night.

^ Na pierwszym planie – Shoppes at Marina Bay Sands z bogactwem sklepów, restauracji, sztucznym lodowiskiem oraz jednym z największych na świecie kasyn na 500 stołów do gry i 2300 automatów.

> Niezwykłe dzieło przed wejściem do Shoppes at Marina Bay. Spływająca po czaszy woda tworzy od spodu wodospad wpadający do „weneckich” kanałów płynących przez cały kompleks. Wokół wodospadu zlokalizowane są liczne restauracje i kawiarnie.

> Spektakularne wejście do Shoppes at Marina Bay.

Są to tereny do spacerowania, podziwiania panoramy zatoki, obserwowania nocnych pokazów typu „światło i dźwięk” – czyli wypoczynku na wolnym powietrzu o każdej porze dnia i nocy, stacjonarnego lub w ruchu. Każdy z elementów kompleksu jest interesujący sam w sobie. Kompleks hotelowo-rozrywkowy Marina Bay Sands, na którego temat powstał już nawet film dokumentalny *Megastructures. Singapore's Vegas* (*Wielkie konstrukcje. Singapurskie Vegas*), to połączenie niezwykłych brył: jedna część – to hotel w kształcie trzech monumentalnych wygiętych filarów przykrytych wspólnym dachem, natomiast druga, połączona z hotelem, to centrum handlowo-rozrywkowe z jednym z największych kasyn na świecie. Jak opisują autorzy filmu – *było to gigantyczne przedsięwzięcie inżynierijne, konstrukcyjne i logistyczne, wszystkie prace prowadzone były równocześnie, co stanowiło niezwykle skomplikowane wyzwanie dla wszystkich osób pracujących przy projekcie*¹⁹.

Visitors can take a walk around the facility, enjoy a wide panorama of the bay or watch high-tech nighttime multimedia shows – in other words, relax outdoors at any pace they like and at any time they wish. Each part of Marina Bay Sands is astonishing in itself and National Geographic even shot a documentary *Megastructures. Singapore's Vegas*, a film that follows the construction process of the resort. Marina Bay Sands is a combination of amazing structures. The first part, a construction made up of three arched towers covered by one roof, is home to a 5-star hotel. The second part, adjacent to the hotel, is an entertainment paradise including one of the largest casinos in the world. It was an enormous undertaking for engineers, constructors and logistics experts, and according to filmmakers, ‘all being worked on simultaneously, it is one of the largest and most complex construction sites that engineers ever had to deal with’¹⁸.

< In the foreground – the Shoppes at Marina Bay Sands featuring an abundance of shops and restaurants, a skating rink, and one of the largest casinos in the world with 500 gaming tables and 2,300 slot machines.

^ A remarkable art installation placed in front of the entrance to the Shoppes at Marina Bay. Swirling water in a large bowl located outdoors falls down two levels and makes an indoor waterfall filling Venetian-like canals that flow through the entire atrium. Numerous restaurants and cafes are located around the waterfall.

^ A spectacular entrance to the Shoppes at Marina Bay mall.

- ^ Drewniane tarasy z wbudowanym dyskretnym oświetleniem. Chętnie odwiedzane miejsce, z którego podziwiać można panoramę finansowego centrum Singapuru.
- > Boczne wejście do kompleksu Shoppes at Marina Bay.
- > Niezwykła bryła budynku mieszcząca luksusowy sklep marki Louis Vuitton. Projekt – Peter Marino, obiekt oddany do użytku w 2011 roku.

- ^ Terraced wooden seating fitted with soft lights. A popular place in Singapore, offering a panoramic view of the financial district.
- > A side entrance to the Shoppes at Marina Bay.
- > This unusually-shaped building is home to Louis Vuitton luxury boutique. Designed by Peter Marino, the store had its grand opening in 2011.

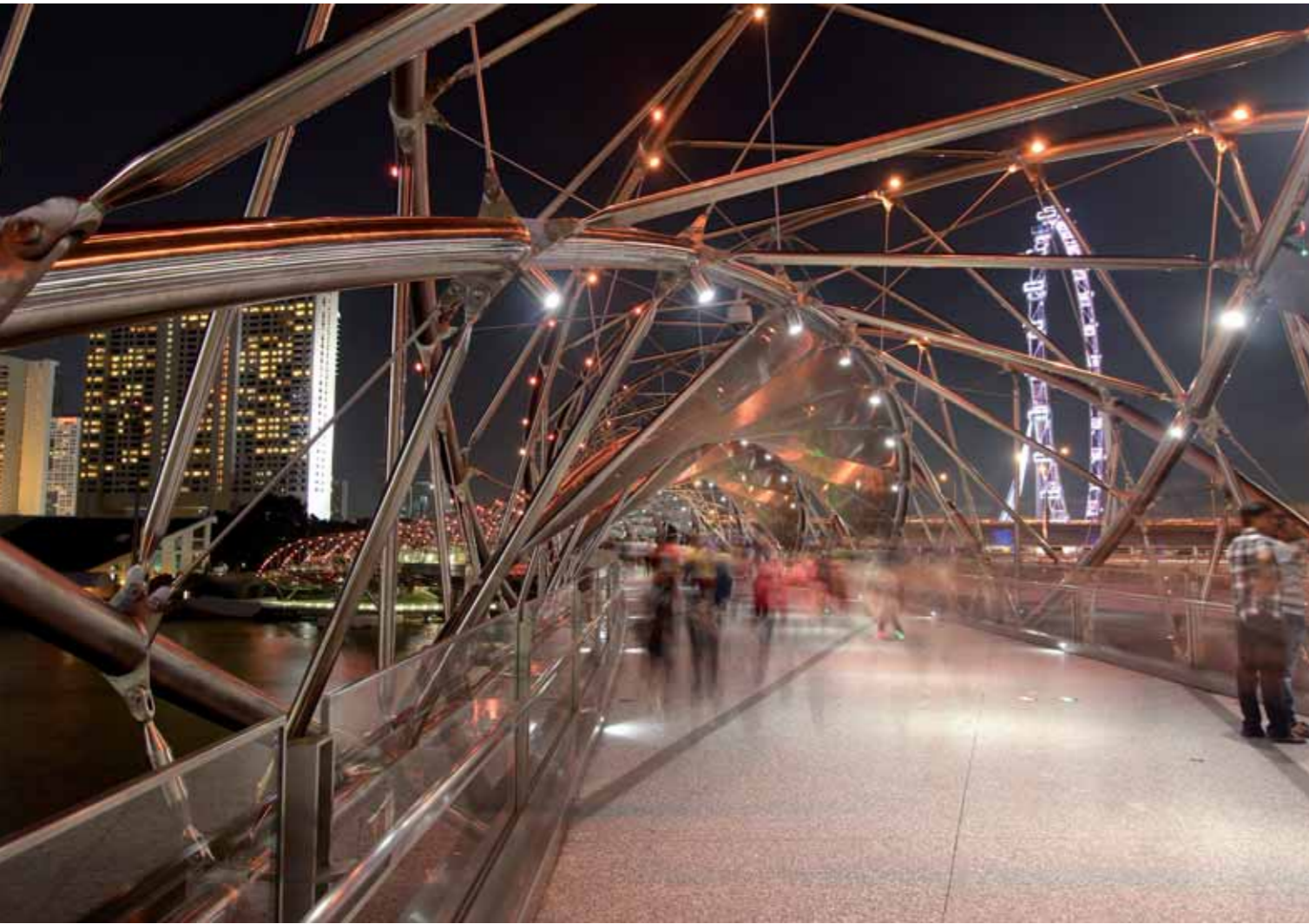

Oryginalne w formie latarnio-wiatraki, napędzane prądem z kolektorów słonecznych znajdujących się na okrągłych daskach.

Remarkable solar and wind hybrid street lights, powered by solar panels located on circular roofs.

Most Helix, zaprojektowany przez firmę architektoniczną COX Group, oddany do użytku w 2010 roku. Most tworzy podwójną spiralę, przywodząca na myśl łańcuch DNA. O inspiracji strukturą DNA świadczą widoczne gdzieś w posadzce pary zielonych i czerwonych liter A, G, C, T, reprezentujących adeninę, guaninę oraz cytozynę i tyminę wchodzących w skład podstawowych nukleotydów kwasów nukleinowych DNA i RNA.

The Helix Bridge, designed by the COX Group, officially opened in 2010. The bridge has a double-helix structure resembling DNA. The design was clearly inspired by the structure of the DNA since there are pairs of green and red letters A, G, C and T built in the floor here and there. They represent adenine, guanine, cytosine and thymine, the four bases that comprise each nucleotide building DNA and RNA nucleic acids.

Wieczorna iluminacja o zmieniających się stale barwach tworzy iście baśniowy nastrój.

Night-time colorful laser illumination creates a fairy-tale ambience.

^ Co wieczór nad Zatoką odbywają się otwarte dla wszystkich pokazy typu światło i dźwięk – z projekcją obrazów na parze wodnej i milionami baniek puszcanych ze specjalnie do tego celu zaprojektowanych urządzeń.

Można by długo rozwodzić się nad pięknem i niezwykłością tej konstrukcji, jednakże dla mnie najcenniejsze jest to, że wnętrza kompleksu są otwarte dla zwiedzających. Cały parter hotelu jest dostępny, co więcej, istnieje nawet konieczność przejścia przez budynek po to, by dostać się do ogrodów położonych za hotelem. Możliwe jest także podziwianie panoramy miasta z położonego na wysokości 200 m Sky Parku usytuowanego na dachu hotelu. Jakże inne doświadczenia wywozi się z Pekinu! Powstające tam światowej sławy budowle są najczęściej w ogóle niedostępne, jak choćby słynny budynek mieszczący siedzibę telewizji CCTV (China Central Television), którego dostępu zza kolczastych drutów strzegą liczni, nieufnie spoglądający na intruzów, funkcjonariusze ochrony. Niedosyt pozostawia również próba zwiedzenia nowej opery pekińskiej, lub choćby chęć podziwiania obiektu nocą, gdyż niestety oświetlony jest on mizernymi światełkami i tylko długi czas naświetlania zdjęcia wydobywa piękną sylwetkę z mroków wieczoru. Złudne nadzieje budzą ukryte dookoła obiektu potężne reflektory: na pełną iluminację można zapewne liczyć tylko przy wyjątkowych okazjach, kiedy to Pekin zechce olśnić ważną delegację państwową z zagranicy.

Zupełnie inaczej jest w Singapurze, gdzie zwykli mieszkańcy i turyści traktowani są wyjątkowo i specjalnie dla nich powstają niecodzienne atrakcje.

It is easy to enthuse about the sheer beauty of the construction and its uniqueness but the most valuable thing is that the interiors are open for visitors. The entire ground floor of the hotel is accessible for tourists. Moreover, it is even necessary to walk through the building in order to reach the gardens situated in the back. Visitors have a wonderful opportunity to enjoy a panoramic view of the city from the Sky Park located on the roof 200 meters above the ground.

What a difference, when compared to Beijing! In China, the world-famous buildings are usually closed for visitors, like for instance the China Central Television (CCTV) headquarters, surrounded by barbed wire and rigorously protected by security guards that eye any potential intruders with distrust. Tourists who would like to visit the National Center for the Performing Arts in Beijing will feel unsatisfied, too. It is even difficult to see that new amazing opera house at night because it is hardly illuminated and anyone who would like to take a photograph of the stunning building must settle for long exposure times to capture a good image. There are powerful floodlights scattered around the building but they are turned on only on special occasions when high dignitaries want to dazzle important foreign committees. In contrast to China, Singapore gives its residents and tourists generous treatment and builds unique attractions especially for them.

< Every night the Marina Bay hosts light and sound shows. The shows are free for all to watch and they feature pictures projected on the water fountains as well as millions of bubbles blown from specially designed bubble machines.

Zielony symbol Singapuru

Usytuowane za hotelem Marina Bay Sands Ogrody nad Zatoką.

Jedną z tych wyjątkowych atrakcji są rozciągające się za hotelem ogrody Gardens by the Bay.

Oczkiem w głowie władz stała się idea stworzenia rozpoznawalnego symbolu nowoczesnej metropolii z aspiracjami do tytułowania się „MIASTEM W OGRODZIE”. Zrodziła się wówczas koncepcja założenia niezwyklego parku, parku na miarę ultranowoczesnego i postępowego miasta. Na ten cel przeznaczono ponad 100 hektarów atrakcyjnych terenów nadbrzeżnych. W 2006 roku ogłoszony został międzynarodowy konkurs na zaprojektowanie dwóch części Gardens by the Bay – południowej i wschodniej. Do udziału w konkursie przystąpiło aż 170 zespołów projektantów z 24 krajów. Główne nagrody przyznano dwóm firmom: Grant Associates za Bay South Garden oraz Gustafson Potrer za Bay East Garden. Centralna część ma stanowić połączenie między obu częściami i zbudowana będzie na końcu.

The Green Symbol of Singapore

Stretching out behind the Marina Bay Sands, there are Gardens by the Bay, one of the most incredible Singaporean venues. The idea for this breathtaking attraction emerged when the authorities embarked on a mission to transform Singapore into the distinctive symbol of the contemporary metropolis, aspiring to be called a ‘City in the Garden’. Gardens by the Bay is a park of the highest caliber that fits perfectly into the ultramodern and progressive city. Over one hundred hectares of attractive waterside land was allotted to that project. An international competition for the master plan design was held in 2006 and the project assumed designing two gardens – Bay South and Bay East. 170 design teams representing 24 countries submitted their ideas and two firms won the award for the best design – Grant Associates for the Bay South and Gustafson Porter for the Bay East. Bay Central will link the two gardens and it is scheduled to be built last.

Gardens by the Bay, located behind the Marina Bay Sands Hotel.

Już w 2012 roku (po zaledwie 6 latach od momentu ogłoszenia konkursu!) otwarte zostały dla publiczności tereny parku południowego, obejmującego powierzchnię 54 hektarów. Najbardziej rozpoznawalnym elementem ogrodu są imponujące Supertrees – widoczne z daleka, stalowe konstrukcje w kształcie parasolowatych drzew osiągających wysokość od 25 do aż 50 metrów. Przestrzeń wypełniona tymi niezwyklejmi formami wywiera niesamowite wrażenie przebywania w nierealnym świecie. Ażurowa, pokryta amarantową barwą konstrukcja wspaniale koresponduje z nasadzoną wertykalnie w części „pnia” roślinnością. Jak piszą autorzy projektu – superdrzewa stanowią „połączenie natury, sztuki i technologii”²⁰. Wewnątrz drzew ukryte są zaawansowane systemy pozwalające na wykorzystanie wody deszczowej oraz gromadzonej w kolektorach energii słonecznej. Wznoszenie konstrukcji stanowiło nie lada wyzwanie dla technologów – wewnątrz pnia znajduje się zbrojony betonowy trzon, po którym przesuwano w górę baldachim stalowych gałęzi. Następnie pionowy trzon uzupełniono ażurową konstrukcją, w której zainstalowano specjalne panele pozwalające na wertykalne sadzenie roślin. Na sztucznych pniach nasadzono, jak podaje oficjalny portal Gardens by the Bay, ponad 162.900 sadzonek około 200 odmian roślin!²¹

As soon as in 2012, only six years after the competition had been announced, the Bay South opened 54 hectares of gardens for visitors, with their most recognizable and impressive landmark called the Supertrees. Visible from afar, the Supertrees are steel tree-like constructions with heights ranging between 25 to 50 meters. The space filled with these unusual constructions gives the unforgettable impression of some unreal world. Openwork-like skeletons of the Supertrees are painted amaranthine, which matches the color of plants that grow vertically on the ‘trunks’. According to the design team, the Supertrees are ‘the fusion of nature, art and technology’¹⁹. Inside the trees, there are advanced technological systems that collect rainwater and harness solar energy. The construction of Supertrees presented a serious challenge for the engineers. Each trunk has a reinforced concrete core inside that supports a huge steel canopy hoisted to the top. A layer of openwork-like construction was added to the vertical core and it was fitted with special panels that allow vertical gardening. According to the Gardens by the Bay official website, there are over 162,900 specimens of 200 plant species growing vertically on the trunks!²⁰

Rozświetlające się wraz z zapadającym zmierzchem „drzewa”.

W rezultacie powstały formy lekkie, wysmukłe i eleganckie, efektowne zarówno w dzień, jak i w nocy, gdy ożywają za sprawą niezwykle kunsztownego oświetlenia – kiedy to „gałęzie” migoczą tysiącami świetlnych punkcików, a wnętrza baldachimów rozświetlają się wielobarwnym widmowym światłem.

Całe założenie z superdrzewami oczywiście dostępne jest (za darmo) dla publiczności i otwarte w dzień i w nocy. Każdego wieczoru na zwiedzających czekają nie lada atrakcje – po zapadnięciu zmroku rozpoczyna się niezwykle spektakl muzyczno-świetlny. „Drzewa” dosłownie ożywają za sprawą iluminacji zsynchronizowanej z nowoczesną, przejmującą muzyką przenoszącą widzów w pozaziemskie światy, w otoczeniu tych nierealnych niemal form i kształtów.

As a result, the Supertrees appear to be light, lofty and elegant, looking wonderfully during the day and at night when elaborate illuminations bring them to life, canopies glimmering with thousands of multicolor spectral lights. The supertrees are open for visitors 24 hours a day, free of charge, and every evening at dusk they put on a dazzling light and music show. The trees literally come alive thanks to illuminations synchronized with beautiful contemporary music. Surrounded by those almost unreal forms and shapes, it feels as if we were taken to some imaginary cosmic world.

As the twilight falls, the Supertrees illuminate.

Spacer na wysokości 22 metrów po kładce wiszącej na stalowych linach pomiędzy Superdrzewami to niezapomniane przeżycie.

Dodatkową atrakcją stanowi kładka zawieszona wśród drzew, na wysokości 22 metrów – przechadzka po niej dostarcza niezapomnianych wrażeń i pozwala na objęcie wzrokiem dużej części ogrodów z niecodziennej perspektywy.

Twórcy ogrodów osiągnęli zakładany cel: stworzyli rozpoznawalną już na całym świecie ikonę Singapuru. Dokonali również czegoś więcej: udowodnili, że ogród, park, może być miejscem niezwykle atrakcyjnym i nowatorskim. Sprawili, że do Ogrodów nad Zatoką ciągną spragnieni wrażeń mieszkańcy i turyści, którzy przy tej okazji odwiedzają na ogół również nieco bardziej tradycyjne części ogrodu, nawiązujące do kulturowego dziedzictwa Singapuru.

Jeśli więc chodziło o zbliżenie ludzi do przyrody i zaproszenie ich na spacer po ogrodach – cel został osiągnięty.

A stroll at a height of 22 meters along an elevated walkway supported by steel lines attached to the Supertrees is an unforgettable experience.

There is an elevated walkway hanging between the Supertrees at the height of 22 meters. A canopy-level walk provides an unforgettable experience and offers a unique view of the gardens.

The designers reached their objective – they created an internationally recognizable icon of Singapore. What is more, they proved that a garden or a park can be incredibly attractive and innovative. They caused thousands of tourists and locals, thirsty for thrill, to come to Gardens by the Bay and not only admire the Supertrees but also visit more traditional parts of the gardens that offer a glimpse of the Singaporean heritage. If the goal of the project was to bring people closer to nature and invite them for a walk around the garden, then it has been fully achieved.

^ W parku znajdują się liczne kioski i altany pełniące funkcje edukacyjne. Informacje podawane są w prosty, zrozumiały i zarazem atrakcyjny sposób.

W sąsiedztwie Supertrees ulokowane zostały dwa duże założenia ogrodowe – „Świat Roślin” (the World of Plants) oraz „Ogrody Dziedzictwa” (Heritage Gardens). W pierwszym z nich położono nacisk na sferę edukacyjną, znaleźć tu można rozmaite rośliny oraz ciekawe informacje na ich temat, pogrupowane wedle haseł: „Sekretne życie drzew”, „Rośliny podszytu”, „Sieć życia”, „Kwiaty i owoce”. Dowiedzieć się tu można między innymi jakie są etapy wzrostu drzewa, skąd się wzięły różne kształty kwiatów, jaka jest rola grzybów w lesie oraz jak ewoluowały rośliny od momentu pojawienia się na Ziemi.

Zupełnie inny charakter mają Heritage Gardens. Inspiracją do ich projektu były tradycyjne, rodzime ogrody głównych nacji tworzących społeczność Singapuru. Mamy tu zatem ogrody chińskie, malajskie, hinduskie oraz kolonialne – pozostałość po brytyjskiej bytności w Singapurze.

Nearby the Supertrees, there are two horticultural collections called ‘World of Plants’ and ‘Heritage Gardens’. In the ‘World of Plants’ a lot of emphasis was placed on the educational role of the garden. The collection showcases a variety of plants labeled with noteworthy information about them. The plants are divided according to such themes as ‘Secret Life of Trees’, ‘Understory’, ‘Web of Life’, or ‘Fruits and Flowers’. Among other things, visitors can find out how trees grow, why flowers have various shapes, what role mushrooms play in the forest, or how the vegetation evolved from the beginning of life on Earth.

‘Heritage Gardens’ differ in style from the ‘World of Plants’. Traditional gardens of major ethnic groups living in Singapore became the inspiration of the project. There are Chinese, Malay, Indian and Colonial gardens, the legacy of the British presence in Singapore.

< There are numerous kiosks and gazebos in the Gardens that play an educational role. Information is presented in a clear, comprehensible and attractive way.

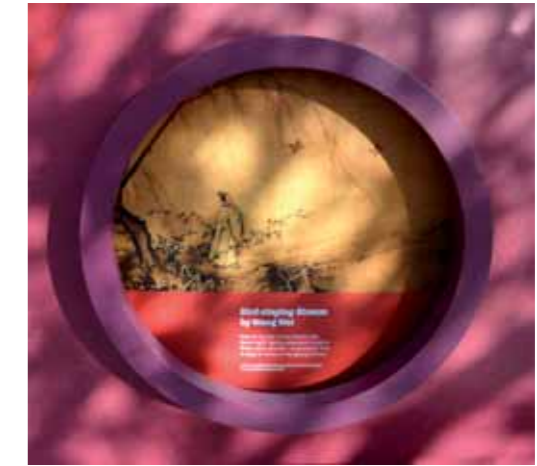
Brama księżycowa z widocznym „cieniem” sosny i bambusa, roślin o istotnym znaczeniu symbolicznym w kulturze chińskiej.

Największe wrażenie wywołuje, moim zdaniem, część chińska, nawiązująca w sposób nowatorski do także bogatego dziedzictwa tradycyjnych chińskich ogrodów. Są tu zatem kręte ścieżki, skały, mosty, mury z wycięciami i księżycowe bramy podobnie jak w klasycznych ogrodach, które do dziś podziwiać można w chińskim Suzhou. Różnokształtne otwory w murach stanowią obramowanie dla wycinka krajobrazu widocznego przez nie, tworząc niejako ramę trójwymiarowego obrazu. Klasyczny biały mur stanowił tło dla roślin i skał, był odpowiednikiem mgieł, oparów górskich, na których tle rysowały się kształty naturalnych formacji skalnych i poskręcanych na wietrze sosen. Mur w singapurskim ogrodzie jest amarantowy, na tym tle naniesiono o ton ciemniejsze nadruki w kształcie cieni bambusów i sosen. Ów cień odczytać można jako echo dawnych ogrodów, cień sosny rzucony na mur zostaje utrwalony, uchwycony i zatrzymany w czasie, tak jak trwale i niezmiennie są dawne klasyczne kanony.

A moon gate with a painted shadow cast by a pine and a bamboo, trees that have a symbolic meaning in the Chinese culture.

Personally, out of all four gardens, the Chinese one makes the strongest impression, drawing on a well-established tradition of Chinese gardens in an innovative manner. There are winding footpaths, rocks, curved bridges, walls with small windows and moon gates, just like in conventional gardens still found in the city of Suzhou in China. The windows have many different shapes and provide a three-dimensional frame for a piece of landscape for those looking through. Classic white walls provide a backdrop for the plants and rocks, and imitate mists and mountain fogs, highlighting the shapes of natural rock structures and pine trees twisted by the wind. In Singaporean Chinese Garden, the wall is amaranth and it has shapes on it, painted in a darker tone, imitating shadows cast by bamboos and pine trees. The shadows can be interpreted as the echoes of ancient gardens, the pine tree shadow cast against the wall is captured and frozen in time, just like the long-lasting and unchanging classical canons. In that Chinese Garden, there are no copies of classical forms.

Zastosowane elementy nie stanowią więc kopii klasycznych form, lecz są wyważoną i nowoczesną inspiracją, próbą interpretacji wielowiekowych zasad i reguł. Stanowią połączenie tradycji i współczesności. W ogrodzie tym doszukać się można informacji o owych zwyczajach, tu i ówdzie rozmieszczone są tabliczki informujące o symbolice określonych roślin, o obyczajach związanych z ogrodami, a w miejscach skłaniających do zadumy przeczytać można nawet dyskretnie ukryty wiersz lub sentencję.

^ Rozmieszczone tu i ówdzie fragmenty wierszy chińskich poetów oraz informacje i ciekawostki na temat klasycznych ogrodów. Krótkie komunikaty dotyczą zasad projektowania chińskich ogrodów różnych epok, symboliki roślin i materiałów oraz charakterystyki stosowanych form i kształtów.

Instead, the garden features make a balanced and modern inspiration, an attempt to reinterpret centuries-old principles and rules. It is a combination of the tradition and the present. The garden provides a lot of insight about customs, with boards scattered here and there informing about the symbolism of certain plants and horticultural traditions. There are some tranquil places that make strollers fall into a reverie and where they can enjoy a subtly concealed poem or an adage.

^ Exhibited throughout the Garden are excerpts from Chinese poetry as well as information and curiosities about classical Chinese gardens. Brief notes explain the principles of Chinese garden design of various eras, the symbolism of plants and materials as well as the description of applied forms and shapes.

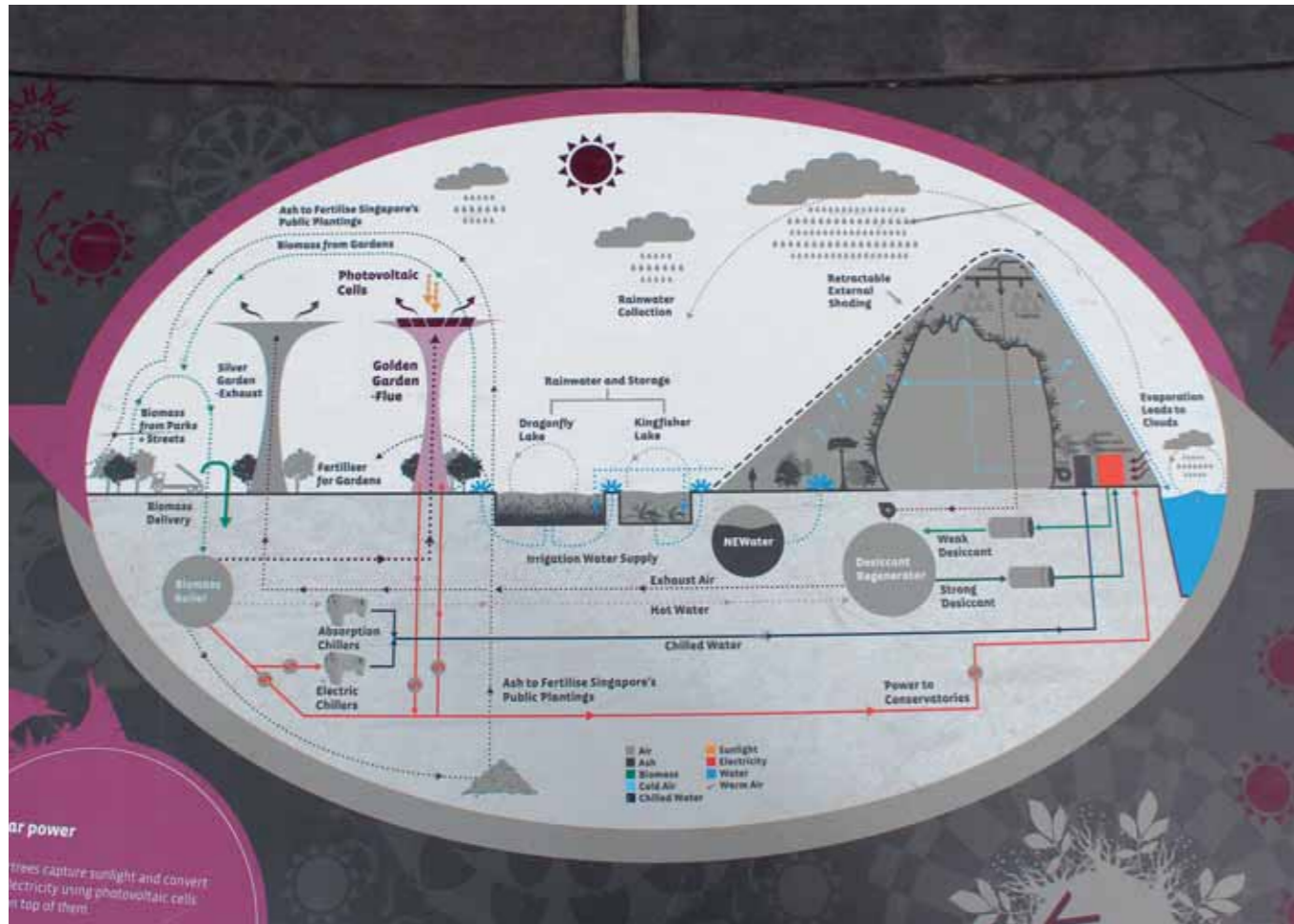

W ogrodach podziwiać można również (i zwiedzić – już za opłatą), niezwykle pod względem konstrukcyjnym i formalnym dwie gigantyczne oranżerie – Flower Dome oraz Cloud Forest, zajmujące łącznie powierzchnię 2 hektarów. Projekt opracowany przez Wilkinson Eyre, Grant Associates, Atelier One oraz Atelier Ten zdążył już zdobyć Nagrodę Budynku Roku 2012, w prestiżowym konkursie World Architecture Festival (WAF) Awards. Biologiczne, nieregularne kształty oranżerii są swobodne i lekkie pomimo swego ogromu. Efekt ten jest szczególnie widoczny wewnątrz, potężna kopuła, który płynnie przechodzi w boczne ściany pozbawiona jest jakichkolwiek podparć czy filarów. Wnętrza są przestronne i pełne słońca.

^ Potężne, lecz sprawiające wrażenie lekkich oranżerie Cloud Forest (po lewej) i Flower Dome (z prawej).

The gardens feature two gigantic conservatories (there is an entry charge), astonishing in terms of their form and construction – the Flower Dome and the Cloud Forest, occupying around two hectares of land. The design was created by Wilkinson Eyre, Grant Associates, Atelier One and Atelier Ten. The project won the Building of the Year Award at the prestigious World Architecture Festival (WAF) Awards 2012. Biological, irregular shapes of the conservatories seem casual and light despite its largeness. It can be felt inside – a huge dome transforming smoothly into the walls, with no columns supporting the skeleton at all. The interiors are spacious and sunny.

^ Two huge, albeit light in appearance, conservatories named the Cloud Forest (left) and the Flower Dome (right).

W pierwszej oranżerii odtworzony został klimat łagodny, śródziemnomorski, charakterystyczny dla Hiszpanii i Włoch oraz półpustynny klimat obszarów subtropikalnych z roślinnością występującą w południowej części Afryki.

Wchodzącego zaskakuje panująca w środku temperatura, o wiele niższa niż na zewnątrz. Spodziewać by się można raczej, że pod tak wielkim szklanym sklepieniem panować będzie charakterystyczny szklarniowy żar, jednakże i tutaj wkroczyła technologia. Zastosowano specjalne szkło przepuszczające promienie słoneczne, lecz zatrzymujące ciepło oraz system osuszania i schładzania powietrza. Specyficzny kształt budowli wymusza odpowiednią cyrkulację powietrza, w wyniku czego zachowuje ono wymaganą temperaturę i wilgotność. Cały system jest niezwykle energooszczędny, oranżerie są nawet połączone specjalnymi systemami z superdrzewami, w celu zachowania odpowiedniej gospodarki wodno-energetycznej.

The Flower Dome replicates the moderate climate of the Mediterranean regions like Spain and Italy, and the semi-arid climate characteristic of subtropical regions with plants from southern parts of Africa.

On entering the dome, visitors may be surprised by low temperature prevailing inside the building, which is decidedly cooler than the temperature outdoors. We would rather expect that under such a large glass vault there should be the heat typical of greenhouses but fortunately the technology provided another solution. The constructors used a special kind of selective glass panels that let the sunrays in but not the heat. Moreover, they installed a system that dries and cools the air. The unique shape of the dome ensures constant air circulation, which maintains the proper temperature and humidity. The entire system is extremely energy-efficient and the conservatories are linked with the Supertrees that generate the electricity for the water and lighting systems within the dome.

^ Wijące się dookoła „góry” kładki pozwalają z bliska obserwować roślinność różnych pięter.

W drugiej oranżerii panuje klimat tropikalnych rejonów górskich, podziwiać tu można roślinność występującą m.in. na górze Kinabalu na Borneo oraz w wysokich partiach gór Ameryki Południowej. Wnętrze wypełnia 35-metrowej wysokości góra, na którą wjeżdżamy, by następnie zejść po wijących się wokół niej ścieżkach i platformach. Dzięki nim obserwować możemy z bliska różne partie roślinności porastających wzniesienie. Atrakcją Cloud Forest Dome jest witający wchodzących potężny wodospad, którego szum, wypełniający wnętrze, wywołuje wrażenie przebywania w najprawdziwszym mglistym lesie.

The Cloud Forest maintains the cool moist climate of tropical mountain regions, showcasing plant life from such regions as Mount Kinabalu on the island of Borneo and tropical highlands of South America. The conservatory features a 35-meter tall mountain. Visitors first go up the mountain in the lift and then walk down the slopes via meandering paths and walkways, enjoying a close-up on a wide variety of lush vegetation. The greatest highlight of the Cloud Forest is a magnificent waterfall welcoming the visitors to the conservatory. The sound of water beating down against the rocks makes us feel like walking in a real rain forest.

^ Meandering walkways that wind around the 'Cloud Mountain' offer a close up view of vegetation found in different altitudinal zones.

Mając w pamięci szczególne wrażenia, jakie wywołał pobyt w opisanych wyżej ogrodach, niecierpliwie oczekuję na otwarcie kolejnych części parku. Mogę się tylko domyślić, jaka presja ciąży na projektantach i wykonawcach – turyści odwiedzający Singapur oraz jego mieszkańcy to coraz bardziej wymagający odbiorcy, przyzwyczajeni do atrakcji najwyższych lotów.

Bearing in mind the amazing Gardens by the Bay experience, I am looking forward to the grand opening of the remaining parts of the park. I can only imagine the tremendous pressure that the designers and contractors must face because both the Singaporeans and the tourists visiting the city are becoming more and more demanding, as they are used to attractions of the highest order.

Sklepowe szaleństwo

Wielu turystów odwiedza Singapur ze względu na możliwość dokonania wyśmienitych zakupów. W mieście zlokalizowanych jest mnóstwo centrów handlowych oferujących towary doskonałej jakości i zawsze *en vogue* lub nawet wyprzedzające to, co sprzedawane jest na świecie, stosunkowo niskie ceny, świetną obsługę, możliwość wysłania towaru w dowolny zakątek świata. Również dla mieszkańców Singapuru shopping to jeden z bardziej popularnych sposobów spędzania wolnego czasu. Podobnie jak jedzenie – te dwie propozycje zawsze idą więc w parze. Wśród sklepów, lub na określonych piętrach domów handlowych zlokalizowane są restauracje, kawiarnie i wszelkiego rodzaju lokale gastronomiczne oferujące przysmaki ze wszystkich stron świata. Jako że Singapurczycy masowo korzystają z usług jadalni, niezależnie od pory dnia i rodzaju posiłków – śniadania, obiady, przekąski, lunchy, desery czy kolacje są naprawdę tanie, a przy tym niebywale smaczne.

< Orchard Road – handlowe centrum Singapuru w noworocznych dekoracjach.

Shopping Spree

A lot of tourists visit Singapore to enjoy a world-class shopping experience. The city brims with shopping malls offering an assortment of top quality products, always *en vogue* or sometimes even introduced long before the rest of the world begins to sell them. Attractive prices, excellent customer service and an opportunity to ship the purchased goods to any part of the world is what keeps attracting shoppers from all around the globe to Singapore. The city residents also treat shopping as one of their favorite past time activities, next to dining – so commercially these two always go hand in hand. Food courts occupy entire levels and various restaurants, cafes and dining outlets are usually nestled among a strip of shops, offering delicacies from all around the world. Singaporeans are used to dining out, regardless of the time of day or a meal – whether it is breakfast, lunch, dinner, a quick snack or just a dessert, the prices are very reasonable and the food tastes wonderful.

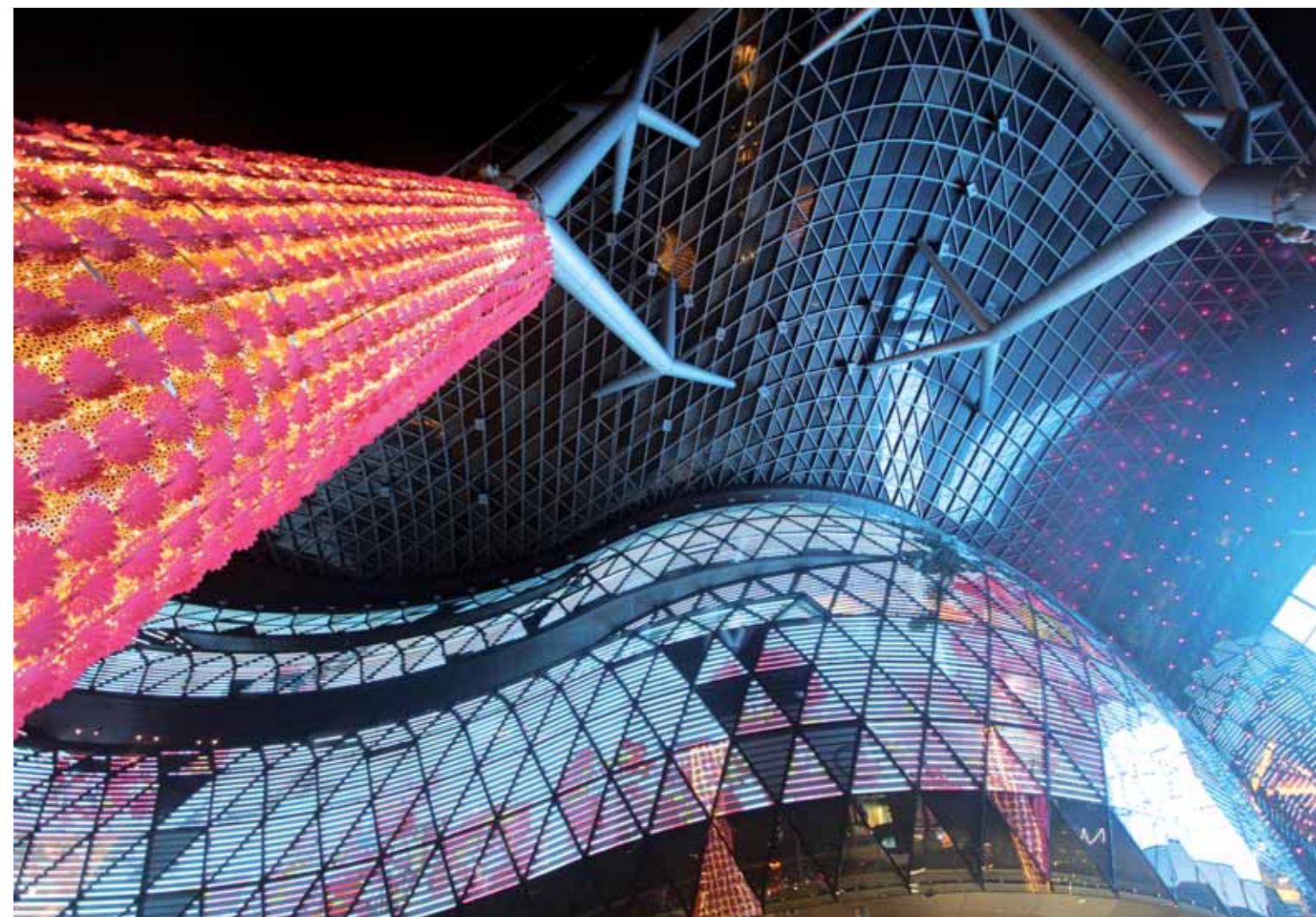
< Orchard Road – the commercial center of Singapore decorated with New Year's ornaments.

Dom handlowy ION Orchard, zaprojektowany przez firmę Benoy, oddany do użytku w 2009 roku.

Centra, czy też całe obszary handlowe są zatem wyposażone we wszystko, co może być człowiekowi potrzebne: można tu usiąść, odpocząć, odświeżyć się, zjeść coś, lub spotkać się ze znajomymi w przyjaznych i wygodnych warunkach.

Najbardziej znanym dystryktem handlowym jest ulica Orchard, skupiająca wiele kompleksów handlowych, których zresztą wciąż przybywa. Budowle te prześcigają się w coraz bardziej oryginalnych formach architektonicznych i rodzajach usług. Atutem jest również bliskość stacji metra – niektóre wyjścia trafiają wprost na jeden z poziomów handlowych.

ION Orchard – a shopping mall designed by architecture firm Benoy, officially opened in 2009.

Shopping malls and commercial districts are filled with everything people could possibly need. Shoppers can sit and relax, freshen up, grab a bite to eat or get together with friends in friendly and comfortable conditions.

Orchard Road is the most famous shopping enclave in Singapore, clustering a variety of shopping malls and constantly expanding with new additions. The commercial centers do their best to outdo one another in original architecture and a range of services. The district is close to the MRT stations, some entrances are directly linked with shopping levels, which is a big advantage.

Dom handlowy Orchard Central, projektu firmy DP Architects, oddany do użytku w 2009 roku. Charakterystycznym elementem budynku są zewnętrzne schody ruchome oraz stale zmieniające się kolory oświetlenia.

Orchard Central – a shopping center designed by DP Architects, officially opened in 2009. It features a distinctive long escalator on the exterior of the building as well as colorful illumination.

Prosty lecz spektakularny efekt podświetlenia schodów przed centrum handlowym Wisma Atria na Orchard Road. Budynek przeprojektowany przez firmę DP Architects, oddany do użytku w 2012 roku.

Illuminated steps in front of Wisma Atria, a shopping mall on Orchard Road – a simple idea but a spectacular effect. The building was designed by DP Architects, officially opened in 2012.

> Dynamiczna rzeźba *Urban People* w sąsiedztwie kompleksu ION Orchard.

Również i to, co dzieje się na zewnątrz budynków jest istotne, inwestorzy dbają o wygląd przestrzeni przed budynkiem: ma ona zaintrygować i zachęcić do choćby chwilowego przystąpienia lub wstąpienia do środka. Przestrzeń publiczna na Orchard Road to na ogół miejsca do wypoczynku, a zatem różnego rodzaju skwerki wyposażone w siedziska pojedyncze lub grupowe, znaleźć tu można również rzeźby lub inne interesujące formy przestrzenne, które uatrakcyjnają przestrzeń i nadają jej nieco mniej komercyjny charakter. Te artystyczne instalacje często dają okazję do refleksji, przykładem jest intrygujące sąsiedztwo dwóch dzieł przed budynkiem domu handlowego ION: potężnej rzeźby przedstawiającej galę muszkatołową oraz zespołu sześciu kolorowych postaci. Pierwsza z rzeźb, autorstwa Kumari Nahappan, przedstawiająca przyprawę uprawianą tutaj w XIX wieku – przywoływać ma pamięć o dawnych dziejach Singapuru i o przeszłości ulicy Orchard („sad”), natomiast grupa figur autorstwa Kurta Laurenza Metzlera to dynamiczni przedstawiciele *Urban People*, wyposażeni w atrybuty ludzi z wielkiego miasta. Nawet użyte w tych dziełach materiały są jakby z dwóch różnych epok: owoc odlany jest z brązu, natomiast grupa postaci wykonana jest z aluminium lakierowanego w różnych jaskrawych kolorach.

> *Urban People*, a dynamic sculpture located at the entrance to ION Orchard.

The exteriors of shopping malls are also important, so investors take proper care of space in front of the buildings – it is supposed to intrigue and encourage visitors to stop for a moment or walk inside. In general, the public space on Orchard Road is designed for leisure activities, so the street is filled with squares providing small benches and large sitting places. Also, there are various sculptures and other interesting forms of public art that make the space look more appealing and a little less commercial.

Such public art installations often provoke thought, like the intriguing proximity of two art forms juxtaposed in front of the ION Orchard shopping mall – an enormous sculpture of a nutmeg, and an installation featuring six brightly-colored people. The first artwork was created by Kumari Nahappan and displays the spice that used to be cultivated there in the 19th century, serving as a reminder of Singapore’s old history and connecting the present-day Orchard Road with its past as a plantation. The other sculpture was designed by Kurt Laurenz Metzler and features ‘Urban People’ – a group of dynamic individuals equipped with common attributes of people living in a large city. Even the materials used to create these two artworks seem to come from two different eras. The nutmeg is cast in bronze whereas ‘Urban People’ are made of enameled aluminum in a range of vivid colors.

Urban People wyposażeni w atrybuty ludzi wielkiego miasta.

Urban People equipped with attributes of big-city people.

Gałka muszkatołowa przypomina o dawnym obliczu handlowego serca Singapuru.

A sculpture of a nutmeg serves as a reminder of Singapore's old trade hub.

Zawsze zapelnione siedziska przed domem handlowym ION Orchard.

A lounge zone outside ION Orchard – the sitting area is always full of people.

Strefa dla palących przed budynkiem centrum handlowego Plaza Singapura.

A smoking zone in front of Plaza Singapura, a shopping mall.

Ciekawym pomysłem, choć oczywiście nienowym, są pasáže. Zadaszając ulice przy rzędach kilkupiętrowych kamienic, uzyskuje się sympatyczne, zamknięte dla ruchu kołowego deptaki, w których znaleźć można sklepy, restauracje, kawiarnie i wiele innych usług, a wszystko to w przyjemnej, orzeźwiającej – klimatyzowanej atmosferze.

Nostalgiczna uliczka przesłonięta przeszklonym dachem. Pierwszy w Singapurze klimatyzowany pasaż – Bugis Junction, mieści sklepy, różnego rodzaju punkty usługowe, restauracje i kawiarenki.

Shopping arcades are another interesting, albeit quite familiar idea. By putting up street roofs over rows of buildings, friendly pedestrian promenades emerge. Closed to vehicles, the shaded alleyways brim with shop houses, restaurants, al-fresco cafes and many other outlets, offering a pleasant and invigorating air-conditioned atmosphere.

A nostalgic glass-covered street. Bugis Junction, the first air-conditioned shopping arcade in Singapore, houses an abundance of shops, service centers, restaurants and cafes.

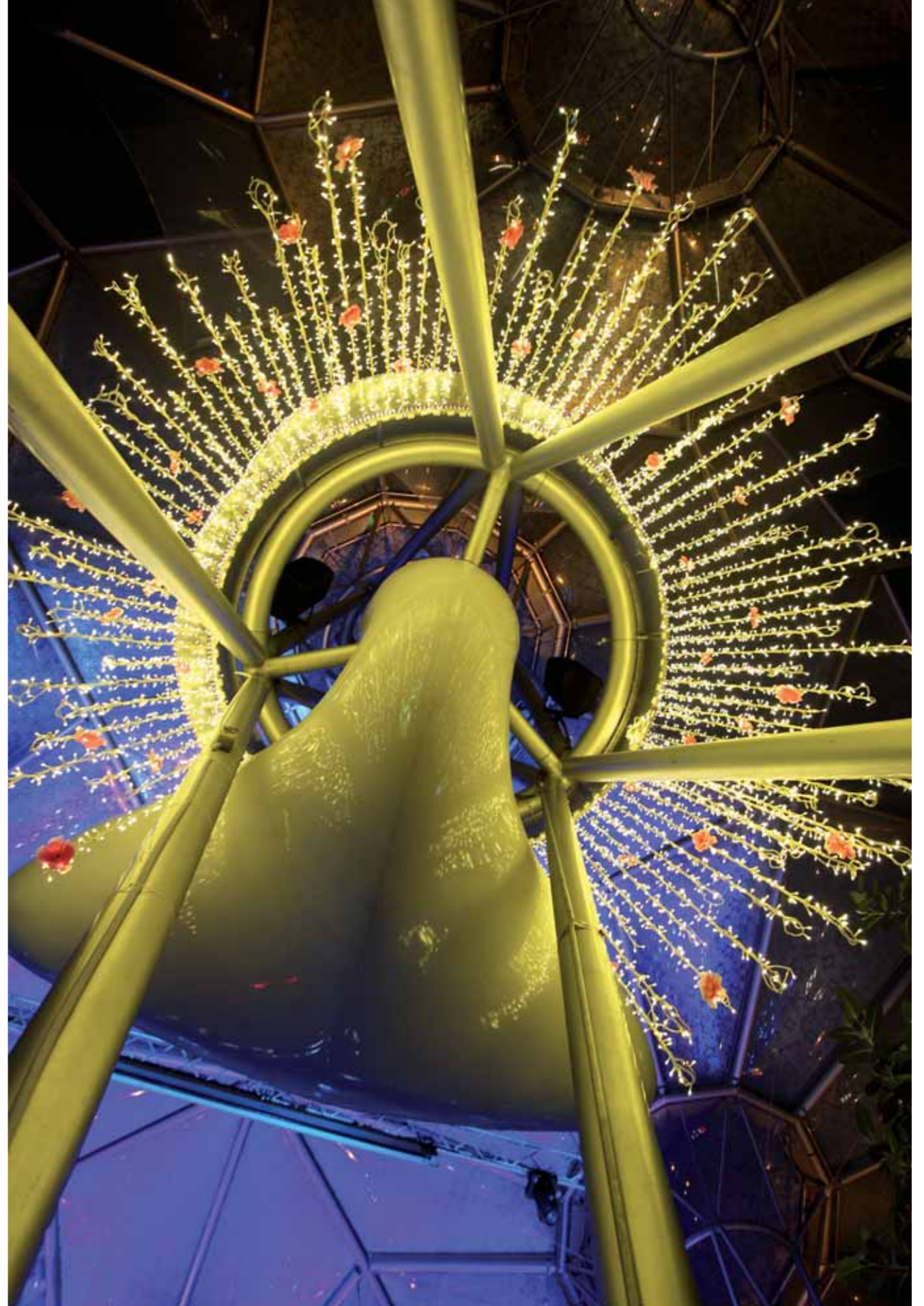
Innowacyjny projekt Willa Alsopa – niezwykle zadaszenie w kompleksie Clarke Quay, nie tylko piękne, ale i funkcjonalne.

Bardzo oryginalnym przykładem zastosowania zadaszenia nad uliczkami jest kompleks Clarke Quay – obszar obejmujący dawny port przeladunkowy, poddany rewitalizacji i całkowitej zmianie funkcji. Kwartał małych dziewiętnastowiecznych kamieniczek został utrzymany w dawnym stylu i odnowiony, zaś nowoczesnego oblicza temu miejscu dodało właśnie niezwykle zadaszenie projektu Willa Alsopa – w postaci parasolowatych obiektów rozmieszczonych nad krzyżującymi się ulicami. Ich szczególny urok ujawnia się w nocy, gdy zostają podświetlane zmieniającym barwę światłem. Miejsce to – centrum rozrywki, handlu, lokali nocnych, modnych restauracji i klimatycznych klubów muzycznych, przyciąga co roku aż 2 miliony ludzi! Panuje tu naprawdę niezwykła atmosfera, zastosowane formy nadają miejscu bardziej intymny, kameralny charakter, natomiast technologia zastosowana w konstrukcji „Aniołów”, jak popularnie zwie się rozpięte ponad głowami ramiona, pozwala na rzeczywiste polepszenie równikowej atmosfery: temperatura jest tu zawsze niższa o około 4 stopnie od otoczenia. Rzecz jasna, parasole chronią również przed tropikalnymi, gwałtownymi ulewami. Clarke Quay jest przykładem miejsca, które dzięki wizji i pomysłowi, stało się kultowym punktem Singapuru, łącząc tradycję i nowoczesność i będąc przykładem na to, że znane nam pojęcie „pasażu” przybrać może artystyczną, niezwykłą i atrakcyjną formę.

An innovative design by Will Alsop – a unique shading system at Clarke Quay, not only beautiful but also practical.

Clarke Quay, a riverside development, provides an original example of a sophisticated shading system. The site, which used to be a busy transshipment seaport, has been completely redesigned and redeveloped. The entire district of small historic buildings dating back to the 19th century was renovated but the architects preserved their traditional style. What gives the place a modern edge is a fancy shading system designed by Will Alsop. Tall umbrella-like structures cover the internal streets, looking particularly charming at night when they are illuminated in a variety of colors. Clarke Quay has become a hub for entertainment, commerce, nightlife, popular restaurants and ambient music clubs, attracting yearly a staggering two million visitors! The atmosphere prevailing in Clark Quay is unique. The designers managed to impart an intimate and cozy mood to the venue by their choice of forms. What is more, the technology used to build the shading umbrella-like canopies stretching overhead, commonly known as the ‘Angels’, makes it possible to actually improve the equatorial climate – the temperature under the canopies is always about four degrees Celsius lower than the ambient temperature. Naturally, the shading also protects the visitors against violent tropical rainfalls. Clarke Quay is a fitting example of a place that has become one of the top Singaporean destinations because of a single ingenious concept. Clark Quay is a mix of modern and traditional, proving that even an idea for a simple shopping arcade can be transformed into something artistic, unusual and appealing.

Sztuka dla wszystkich

> Rzeźba Salvadora Dalí *Hold Newtonowi (Homage to Newton)* z 1985 roku w sąsiedztwie UOB Plaza.

> Umiejscowiona w tej samej okolicy rzeźba Fernando Botero *Ptak (Bird)* z 1990 roku.

Częstym elementem wystroju singapurskiej przestrzeni publicznej: chodników, skwerów, placów czy parków są rzeźby lub inne obiekty związane ze sztuką. Odnaleźć tu można dzieła wielu twórców światowego formatu m.in. Salvadora Dalí, Fernando Botero, promuje się także rodzimych artystów. Jednym z nich jest Chong Fah Cheong, znany przede wszystkim jako twórca przywołujący pamięć o dawnych dziejach Singapuru – jego rzeźby to zatrzymane w kadrze scenki rodzajowe, przedstawiające sprzedawców, ludzi przy posiłku, tragarzy, choć największe wrażenie wywołuje *First Generation* – wyrzeźbiona grupa chłopców skaczących z bulwaru do Singapore River. Swobodne i zupełnie nielegalne wyczyny chłopców kontrastują, wedle niektórych, z tutejszymi surowymi zakazami.

Niezwykle instalacje spotkać można na stacjach metra oraz na lotnisku Changi, które jest jednym z najbardziej niezwykłych obiektów Singapuru. Warto choćby wspomnieć o oryginalnym dziele artystów grupy Art+Com, największej na świecie rzeźbie kinetycznej, składającej się z ponad 1200 mosiężnych kropeł zawieszonych na cienkich linkach. Każda kropla wyposażona jest we własny napęd, a wszystkie razem sterowane są komputerowo, tworząc niezwykle urzekający balet.

Art for Everyone

> *Homage to Newton*, a sculpture by Salvador Dalí, created in 1985, situated at UOB Plaza.

> *Bird* by Fernando Botero, a sculpture created in 1990, also situated in front of UOB Plaza.

Sculptures and other art forms exhibited near sidewalks, squares or parks are a common design feature of the Singaporean public space. On closer look, Singapore boasts some street art created by prominent world-famous names, such as Salvador Dalí or Fernando Botero, but the city also promotes local artists. One of them is sculptor Chong Fah Cheong who is particularly famous for creating works that evoke memories of Singapore's old history. His sculptures depict freeze-frame genre scenes of merchants, carriers, or people gathered for meals. However, the piece which creates the most profound impression is 'The First Generation', a sculpture portraying a group of boys who jump into the Singapore River straight from the boulevard. The boys behave in a carefree way and clearly commit a completely illegal act. According to some interpretations, that blatant misbehavior provides a stark contrast to local severe prohibitions.

We may come across some amazing installations at MRT stations and Changi Airport, the latter being one of the most extraordinary sites in Singapore. One original artwork that is definitely worth mentioning is the largest kinetic sculpture in the world created by a design collective ART+COM featuring over 1200 brass droplets suspended by steel wires. Each droplet is fitted with a motor and they are computer-controlled to move all together, creating an impression of a charming ballet dance.

^ Ponad 8-metrowej wysokości Merlion – symbol Singapuru stojący dumnie nad Zatoką. Stwór pojawił się po raz pierwszy jako logo singapurskiej Izby Turystycznej w 1964 roku. Pomnik z fontanną został zaprojektowany na podstawie logo przez Kwan Sai Kheonga, ówczesnego prorektora Uniwersytetu w Singapurze. Monument wykonany przez lokalnego artystę Lim Nang Senga został uroczystie odsłonięty przez premiera Lee Kuan Yew w dniu 15 września 1972 roku.

> Rzeźba Chong Fah Cheonga *Pierwsze Pokolenie (First Generation)* z 2000 roku.

Rzeźbą, która stanowi symbol Singapuru jest Merlion, czyli mityczny stwór o głowie lwa i ciele ryby. Nazwę tworzy kombinacja słów „mer” – czyli morze i „lion” czyli lew. Rybi kształt odnosi się do przeszłości wyspy, jako osady rybackiej, natomiast lwia głowa nawiązuje do sanskryckiej nazwy „Miasto lwa” – czyli *Singa Pura*. Merlion to obowiązkowy punkt wycieczek i jeden z częstszych motywów pocztówkowych.

Ważnym symbolem miasta jest osoba Sir Thomasa Stamforda Rafflesa, którego postać widoczna jest w wielu częściach miasta – zarówno dosłownie, gdy pojawia się jako posąg, jak i w licznych nazwach – ulicy, hotelu oraz wielu instytucji jego imienia, które zresztą w większości sam założył.

An original statue that has become a Singapore icon is Merlion, a mythical creature with the head of a lion and the body of a fish. The name combines *mer*, meaning the sea, and *lion*. The fish body represents the island's past as a fishing village whereas the lion head refers to the Singapore's Sanskrit name *Singa Pura*, meaning 'lion city'. Merlion is definitely a must on most tourists' itinerary and one of the most popular postcard themes.

Sir Thomas Stamford Raffles has emerged as an important symbol of Singapore since his persona is present in many parts of the city, whether physically as a statue or symbolically, lending his name to streets, hotels and institutions, most of which he actually established in person.

< The Merlion, Singapore's icon. Located at Marina Bay, the stately statue is more than 8 meters tall. The mythical creature occurred first in 1964 as the logo of the Singapore Tourism Board. Based on the emblem, Kwan Sai Kheong, then Vice-Chancellor of the University of Singapore, designed the statue with water fountain. The statue was constructed by local sculptor Lim Nang Seng. The Merlion was unveiled by then Prime Minister Lee Kuan Yew on September 15, 1972.

^ *First Generation*, a sculpture by Chong Fah Cheong from 2000.

Pomnik Fryderyka Chopina projektu Karola Badyńa z 2008 roku.

A statue of Frederic Chopin created by Karol Badyńa in 2008.

Również i my, Polacy, spotkamy w Singapurze odwołania do naszej historii i kultury – przy katedrze Dobrego Pasterza odnajdziemy całkiem udany pomnik Jana Pawła II, w ogrodzie botanicznym urzeknie nas scenka z udziałem Fryderyka Chopina i George Sand, zaś w prestiżowej lokalizacji w pobliżu hotelu Raffles znajdziemy tablicę pamiątkową poświęconą Josephowi Conradowi, właściwie – Józefowi Korzeniowskiemu.

In Singapore there are also some references to Polish history and culture. On the grounds of the Cathedral of the Good Shepherd there is a well-crafted statue of the late Pope John Paul II. The Botanic Gardens feature a charming statue of Frederic Chopin and George Sand, and in a very prestigious location, close to Raffles Hotel, there is a plaque to commemorate Joseph Conrad, who was actually born Józef Korzeniowski.

^ Statua papieża Jana Pawła II naturalnej wielkości z brązu przed wejściem do Katedry Dobrego Pasterza – najstarszej świątyni rzymskokatolickiej w Singapurze (wzniesionej w latach 40. XIX wieku). Pomnik odsłonięto w 2006 roku, w 25. rocznicę nawiązania przez Singapur stosunków dyplomatycznych ze Stolicą Apostolską oraz w 20. rocznicę wizyty duszpasterskiej Jana Pawła II.

^ Tablica pamiątkowa poświęcona Józefowi Korzeniowskiemu – Josephowi Conradowi. Odsłonięta w 2004.

^ A bronze life-size statue of the late Pope John Paul II outside the Cathedral of the Good Shepherd, the oldest Roman Catholic church in Singapore built in the 1840s. The statue was unveiled in 2006 to celebrate 25 years of diplomatic relations between the Holy See and Singapore as well as to commemorate the 20th anniversary of Pope's pastoral visit to Singapore.

^ A commemorative plaque in memory of Józef Korzeniowski (Joseph Conrad), unveiled in 2004.

^ Rzeźby w przestrzeni publicznej oraz przykład wykorzystania ogrodzenia osłaniającego plac budowy.

> Przykłady interesującego zagospodarowania przestrzeni publicznej.

Singapur zaskakuje na każdym niemal kroku. W całym mieście napotkać można ciekawe obiekty w przestrzeni publicznej oraz intrygujące pomysły na jej wykorzystanie. Singapur jest z całą pewnością miastem „dla ludzi”, zaprojektowanym tak, by sprawić mieszkańcom i przybyszom maksimum radości, zapewnić wypoczynek i relaks oraz stworzyć jak najbardziej przyjazne warunki życia. Projektanci udowadniają, że niemal każdy, przeciętny zdawałoby się, element w naszym otoczeniu urastać może do rangi interesującego dzieła, i że najważniejsza jest idea, wizja całości, wyobraźnia pozwalająca na wyjście poza schematy. Ważne jest również zaufanie ze strony decydentów, oddanie zadań w ręce profesjonalistów, umożliwienie twórcom swobodnego tworzenia. Jak dobrze znamy sytuację odwrotną, kiedy to urzędnicy mają decydujący głos w kwestiach estetyki i zagospodarowania przestrzeni.

Singapore surprises nearly at every turn. The city is full of impressive architecture in public spaces as well as intriguing ideas for space development. Singapore is decidedly a city built for people and designed in a way to bring great joy to locals and tourists, ensure rest and relaxation facilities, and create the best possible living conditions. Designers keep proving that virtually each seemingly ordinary feature in our surroundings may be turned into a masterpiece. What matters is a good idea, vision of the wholeness and imagination that sparks out-of-the-box thinking. In addition, it is vital to have trust in decision-makers, delegate projects only to professionals, and enable artists to create freely and comfortably. Unfortunately, all too often we have to deal with the reverse phenomenon when officials have the final say on aesthetic issues and space development.

< Sculptures in public space. Example of a fence placed around a construction site.

^ Examples of interesting public space developments.

Wszędobylskie zakazy stanowią popularny motyw T-shirtów, chętnie kupowanych jako pamiątka z Singapuru.

Nakazy i zakazy podawane są często w nieco lżejszej formie dowcipnych rysunków, co być może łagodzi przekaz, nie zwalnia jednak z obowiązku przestrzegania przepisów.

Niniejsze opracowanie jest z pewnością wynikiem fascynacji tym niezwykłym miastem-państwem, które powszechnie postrzegane jest głównie przez pryzmat kar i zakazów. O Singapurze usłyszeć lub przeczytać można najczęściej, że za morderstwo, handel narkotykami i korupcję idzie się tu na stryczek, chuligani i wandalowie poddawani są karze chłosty, a za plucie na ulicę lub żucie gumy płaci się do 1000 dolarów kary. Czy oznacza to, że w idealnym mieście plucie na chodnik byłoby mile widziane, a swobodne śmiecenie przyciągało rzesze turystów i sprawiało, że mieszkańcom żyłoby się lepiej? Co w tym złego, że wandalizm jest surowo i konsekwentnie karany bez względu na to, kto dopuści się niecnego czynu? Dlaczego właśnie o tym sensacyjnym obliczu Singapuru wiemy sporo, a o prawdziwych atrakcjach, duchu tego miejsca, pomyśle na miasto – w gruncie rzeczy tak niewiele?

The following study has been inspired by great fascination with this unique city-state which is often perceived mainly from the angle of severe penalties and prohibitions. We may find out about Singapore from news and articles saying that anyone who commits an act of murder, drug trafficking or corruption will be hanged, hooligans and vandals are given a flogging, and spitting on the street or chewing gum is punishable by a fine of 1,000 dollars. However, does it mean that in a perfect city spitting on sidewalks would be welcome? Would uncontrollable littering attract crowds of tourists and improve people's living conditions? Is it really wrong that vandalism is severely and consistently punishable regardless of who commits the crime? Why is it that we know a lot about the criminal face of Singapore but not too much about its real attractions, true spirit and the idea for the city as such?

Omnipresent bans are a popular motif of T-shirts, eagerly purchased by tourists as souvenirs from Singapore.

Orders and prohibitions may also be light in tone, presented as funny cartoons. Such communication may moderate the message, yet no one is exempted from obeying the law.

Niestety spostrzeżenie o uleganiu stereotypom na temat Singapuru dotyczy również fachowców w dziedzinie architektury i urbanistyki, którzy, nie wnikając w istotę rzeczy, klasyfikują Singapur na równi z megamiastami, które w szalonym tempie zabudowują wolną przestrzeń do cna, nie bacząc na konsekwencje niepoohamowanej urbanizacji dla kondycji środowiska naturalnego. Jak pisze James Wines w swej książce *Zielona architektura: iluzja nieograniczonego wzrostu ekonomicznego zdeteminowała treści i formy architektury w XX wieku. Przykładem jest gwałtowna rozbudowa Singapuru – demonstracją potęgi biznesu są coraz wyższe, bijące kolejne rekordy wysokości biurowce i hektary powierzchni szklanych. (...) To właśnie z powodu tej destrukcyjnej fantazji nieuchronnie zagrożona jest ciągłość życia na ziemi*²². Książkę opublikował TASCHEN, największe na świecie wydawnictwo zajmujące się sztuką, co pozwala przypuszczać, że ta krzywdząca opinia na temat Singapuru została niestety bardzo szeroko rozpowszechniona.

Żywię ogromną nadzieję, że moja publikacja choć trochę wpłynie na zmianę wizerunku tego państwa, również w oczach fachowców, oraz, że stanowić będzie źródło inspiracji w kwestii należytego podejścia do projektowania przestrzeni publicznej i kompleksowego planowania miasta przyjaznego mieszkańcom i środowisku naturalnemu.

Konstancja Pleskaczyńska, Poznań 2013

Unfortunately, even some professionals with considerable expertise in architecture and urban planning seem to perpetuate the negative stereotype of Singapore. Without really getting to the heart of the matter, they tend to liken Singapore to other extremely overbuilt megacities that in the pursuit of rapid development ignore ramifications of uncontrollable urbanization and its harmful impact on natural environment. In his book *Green Architecture*, James Wines argues that the illusion of unlimited economic growth determined form and content of architecture in the 20th century. The author provided the example of Singapore's sudden development as being a display of business strength, with record high skyscrapers and hectares of glass. Furthermore, Wines believes that it is such destructive fantasy that inevitably threatens the continuity of life on Earth. The book was published by Taschen, the largest art book publisher in the world, so we might be led to believe that this harmful opinion of Singapore has already been widely spread.

I sincerely hope that my study will contribute to changing the overall image of Singapore, also among professionals. I also believe that this monograph may become a source of inspiration for proper approach to public space development and comprehensive city planning in order to arrive at solutions that are friendly to city-dwellers and the environment.

Konstancja Pleskaczyńska, Poznań 2013

Przypisy

- ¹ Wg raportu Euromonitor International z 2011 roku, <http://www.euromonitor.com>, z dnia 24 maja 2013 r.
- ² Layton L., Pang Guek Cheng, *Singapore. Where the Mighty Lion Roars*, Singapore 2001, s. 15
- ³ Za: Encyklopedia Britannica, <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/489451/Sir-Stamford-Raffles>, z dnia 21 maja 2013 r.
- ⁴ Za: Z. Springer, *Wydatki budżetu państwa*, Informacja nr 1161, Biuro Studiów i Ekspertyz Kancelarii Sejmu, s. 33.
- ⁵ Grupy etniczne zamieszkujące Singapur są pochodzenia: chińskiego – 76,8%, malajskiego – 13,9%, hinduskiego – 7,9% i innego – 1,4%.
- ⁶ Za: *From Garden City to City in a Garden*, Ministry of National Development, <http://www.mnd.gov.sg/MNDAPPIimages/About%20Us/From%20Garden%20City%20to%20City%20in%20a%20Garden.pdf>, z dnia 26 maja 2013 r.
- ⁷ Źródło: oficjalna strona National Parks Board: https://www.nparks.gov.sg/cms/index.php?option=com_content&view=article&id=62&Itemid=85, z dnia 24 maja 2013 r.
- ⁸ Źródło: http://www.ecologyasia.com/news-archives/2002/may-02/straitstimes.asia1.com.sg_singapore_story_0,1870,122962,00.html, z dnia 29 maja 2013 r.
- ⁹ Źródło: PGMY Community, <http://pgmy.com/singapore/sininfo.htm>, z dnia 25 maja 2013 r.
- ¹⁰ Autorem projektu jest Chan Soo Khian, SCDA Architects Ltd, obiekt oddano do użytku w 2009 roku.
- ¹¹ IJP Corporation z Londynu, oraz RSP Architects Planners i Engineers (PTE) ltd z Singapuru.
- ¹² Kerr A., *Psy i demony. Ciemne strony Japonii*, Kraków 2008, s. 205.
- ¹³ Źródło: oficjalna strona Banku Światowego, <http://data.worldbank.org/indicator/IS.VEH.NVEH.P3> dane za rok 2010, z dnia 29 maja 2013 r.
- ¹⁴ Źródło łącznie z tabelą: oficjalna strona Land Transport Authority, <http://www.lta.gov.sg/content/ltaweb/en/roads-and-motoring/owning-a-vehicle/costs-of-owning-a-vehicle/tax-structure-for-cars.html>, z dnia 30 maja 2013 r.
- ¹⁵ Źródło: oficjalna strona Wildlife Reserves Singapore, <http://conservation.wrs.com.sg/>, z dnia 2 czerwca 2013 r.
- ¹⁶ Źródło: Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
- ¹⁷ de Botton A., *Architektura szczęścia*, Warszawa 2010, s. 246 i 247.
- ¹⁸ Źródło: oficjalna strona Urban Redevelopment Authority, http://www.ura.gov.sg/MP2008/marina_bay.htm, z dnia 2 czerwca 2013 r.
- ¹⁹ Źródło: oficjalna strona National Geographic, <http://natgeotv.com/asia/megastructures-singapores-vegas>, z dnia 3 czerwca 2013 r.
- ²⁰ Źródło: oficjalna strona Grant Associates, <http://www.grant-associates.uk.com/projects/85-gardens-by-the-bay/4780-supertrees.aspx>, z dnia 3 czerwca 2013 r.
- ²¹ Źródło: oficjalna strona Gardens by the Bay, <http://www.gardensbythebay.com.sg/en/the-gardens/attractions/supertree-grove.html>, z dnia 5 czerwca 2013 r.
- ²² Wines J., *Zielona Architektura*, Warszawa 2008, s. 60.

Endnotes

- ¹ According to *Euromonitor International 2011* report. Retrived May 24, 2013 from <http://www.euromonitor.com>.
- ² Layton L., Pang Guek Cheng (2001) *Singapore. Where the Mighty Lion Roars*, Singapore, pp. 15.
- ³ In *Encyclopedia Britannica Online*. Retrieved May 21, 2013 from <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/489451/Sir-Stamford-Raffles>
- ⁴ Ethnic groups in Singapore: Chinese (76.8 %), Malays (13.9%), Indians (7.9 %), others (1.4 %).
- ⁵ Ministry of National Development, *From Garden City to City in a Garden*. Retrived May 26, 2013 from <http://www.mnd.gov.sg/MNDAPPIimages/About%20Us/From%20Garden%20City%20to%20City%20in%20a%20Garden.pdf>.
- ⁶ National Parks Board official website. Retrieved May 24, 2013 from https://www.nparks.gov.sg/cms/index.php?option=com_content&view=article&id=62&Itemid=85.
- ⁷ Retrieved May 29, 2013 from http://www.ecologyasia.com/news-archives/2002/may-02/straitstimes.asia1.com.sg_singapore_story_0,1870,122962,00.html.
- ⁸ Retrieved May 25, 2013 from <http://pgmy.com/singapore/sininfo.htm>.
- ⁹ Created by Chan Soo Khian, SCDA Architects Ltd, officially opened in 2009.
- ¹⁰ IJP Corporation (London) and RSP Architects Planners and Engineers (PTE) Ltd (Singapore).
- ¹¹ Kerr, Alex (2001) *Dogs and Demons. Tales from the Dark Side of Japan*.
- ¹² The World Bank. (2010). Retrieved May 29, 2013 from <http://data.worldbank.org/indicator/IS.VEH.NVEH.P3>.
- ¹³ The Land Transport Authority. Retrieved May 30, 2013 (including the table) from <http://www.lta.gov.sg/content/ltaweb/en/roads-and-motoring/owning-a-vehicle/costs-of-owning-a-vehicle/tax-structure-for-cars.html>
- ¹⁴ Wildlife Reserves Singapore. Retrieved on June 2, 2013 from <http://conservation.wrs.com.sg>
- ¹⁵ The Land Use and Development Planning Act of 27 March 2003 (Poland)
- ¹⁶ De Botton, Alain (2006) *The Architecture of Happiness*.
- ¹⁷ Urban Redevelopment Authority. Retrieved on June 2, 2013 from http://www.ura.gov.sg/MP2008/marina_bay.htm
- ¹⁸ National Geographic. Retrieved on June 3, 2013 from <http://natgeotv.com/asia/megastructures-singapores-vegas>
- ¹⁹ Grant Associates. Retrieved on June 3, 2013 from <http://www.grant-associates.uk.com/projects/85-gardens-by-the-bay/4780-supertrees.aspx>
- ²⁰ Gardens by the Bay. Retrieved on June 5, 2013 from <http://www.gardensbythebay.com.sg/en/the-gardens/attractions/supertree-grove.html>

Bibliografia

- de Botton A., *Architektura szczęścia*, Warszawa 2010.
- Kapuściński R., *Lapidarium II*, Warszawa 1995.
- Kerr A., *Psy i demony. Ciemne strony Japonii*, Kraków 2008.
- Kubiak K., Singapur. Twierdza, której nie było, Warszawa 2010
- Layton L., Pang Guek Cheng, Singapore. Where the Mighty Lion Roars, Singapore 2001.
- Springer Z., Wydatki budżetu państwa, Informacja nr 1161, Biuro Studiów i Ekspertyz Kancelarii Sejmu.
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
- Wines J., Zielona Architektura, Warszawa 2008.

Strony internetowe

- Bank Światowy, <http://data.worldbank.org>
- Ecology Asia, <http://www.ecologyasia.com>
- Encyklopedia Britannica, <http://www.britannica.com>
- Euromonitor International, <http://www.euromonitor.com>
- Gardens by the Bay, <http://www.gardensbythebay.com.sg>
- Grant Associates, <http://www.grant-associates.uk.com>
- Land Transport Authority, <http://www.lta.gov.sg>
- Ministry of National Development, <http://app.mnd.gov.sg>
- National Geographic, <http://natgeotv.com/asia>
- National Parks Board, <https://www.nparks.gov.sg>
- PGMY Community, <http://pgmy.com/singapore>
- Urban Redevelopment Authority, <http://www.ura.gov.sg>
- Wildlife Reserves Singapore, <http://conservation.wrs.com.sg>

Bibliography

- De Botton, Alain (2006) *The Architecture of Happiness*. Pantheon Books, New York.
- Kapuściński, Ryszard (1995) *Lapidarium II*, Czytelnik, Warszawa.
- Kerr, Alex (2001) *Dogs and Demons. Tales from the Dark Side of Japan*. Hill and Wang, New York.
- Kubiak, Krzysztof (2010) *Singapur. Twierdza, której nie było*, Książka i Wiedza, Warszawa.
- Layton L., Pang Guek Cheng (2001) *Singapore. Where the Mighty Lion Roars*. Times Book International, Singapore.
- Wines, James (2000) *Green Architecture*. Taschen, Köln.

Websites

- The World Bank, <http://data.worldbank.org>
- Ecology Asia, <http://www.ecologyasia.com>
- Encyclopedia Britannica, <http://www.britannica.com>
- Euromonitor International, <http://www.euromonitor.com>
- Gardens by the Bay, <http://www.gardensbythebay.com.sg>
- Grant Associates, <http://www.grant-associates.uk.com>
- Land Transport Authority, <http://www.lta.gov.sg>
- Ministry of National Development, <http://app.mnd.gov.sg>
- National Geographic, <http://natgeotv.com/asia>
- National Parks Board, <https://www.nparks.gov.sg>
- PGMY Community, <http://pgmy.com/singapore>
- Urban Redevelopment Authority, <http://www.ura.gov.sg>
- Wildlife Reserves Singapore, <http://conservation.wrs.com.sg>

Plakat informujący o utrudnieniach – pracownik budowlany w przepaszającym geście za niedogodności związane z budową nowej stacji metra.

'Sorry for the inconvenience' poster – an engineer makes an apologetic gesture to apologize commuters for any inconvenience caused due to construction works at a new MRT station.